

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΔ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. - Τηλ. 227-689 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ. 20

ΣΧΕΔΙΟΝ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ πνεῦμα τοῦ Σχεδίου.

Κατωτέρω ἀρχίζομεν ἀναδημοσιεύοντες μέρος τοῦ Σχεδίου ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ὑπεβάλομεν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Σχεδίου τούτου εἶναι καθαρῶς διαπιστωτικὸν καὶ διαγράφει τὴν σύγχρονον κατάστασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων, ὡς αὕτη διεμορφώθη, μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους παλαιότερας καὶ προσφάτους κρίσεις. Τὸ δὲ δεύτερον προσπαθεῖ, ἐπὶ καθαρῶς ὀργανωτικοῦ ἐπιπέδου, νὰ δώσῃ τὴν δυνατότητα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων καὶ ἀξιοποίησιν ὅλων τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε νὰ δυναθῇ αὕτη νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν κρίσιν καὶ νὰ ἀναπακριθῇ εἰς τὴν σοβαρωτάτην ἀποστολήν, ἣν ἔχει ἔναντι τοῦ σημερινοῦ κόσμου.

Δι' ὅσων προτείνομεν δὲν νομίζομεν, ὅτι λύομεν κατὰ τρόπον αὐτόματον καὶ μηχανικὸν τὸ πρόβλημα τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπιχειροῦμεν μόνον, ὅση ἡμῖν δύναμις, νὰ δώσωμεν ἀφορμὴν καὶ δυνατότητα, ὥστε νὰ τύχῃ τοῦτο περαιτέρω ἐπεξεργασίας ὑπὸ πάντων τῶν δυναμένων νὰ συμβάλωσιν εἰς τὴν συμπλήρωσιν καὶ ἀρτιωτέραν ἐμφάνισίν του. Σκοπὸς του εἶναι νὰ παρακινήσῃ εἰς τὸ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ εὐταξία εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀφεθῇ ἀνεμπόδιτος νὰ ἀναβλύσῃ καὶ πάλιν σφύζουσα ἡ ζωὴ τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Προτιθέμεθα νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν συστηματικὴν τακτοποίησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων καὶ εἰς προγραμματισμὸν τοῦ ὅλου ἀποστολικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ τοιαύτη προσπάθεια ὀργανώσεως, χωρὶς οὐδὲως νὰ παραθεωρῇ τὸν χαρακτηριστικὸν χαρακτῆρα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ νὰ παρεμβάλλῃ ἐμπόδια εἰς τὴν ἐλευθέραν πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εὐρίσκειται ἐξ ὀλοκλήρου ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῆς Ὀρθοδοξίας. Αὕτη, βαθέως ἐμπεποτισμένη διὰ τοῦ πνεύματος τῆς Πεντηκοστῆς, οὐδέποτε παρεθέωρησε τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν εὐταξίαν ἐντὸς τοῦ σώματός της. Τόσον εἰς τὰς λειτουργικὰς της συνάξεις, ὅσον καὶ εἰς τὴν διοίκησιν της, ὑπῆρξεν Ἐκκλησία τῆς τάξεως, τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς πειθαρχίας. Αἱ Σύνοδοι, αἱ οἰκουμενικαὶ ἀλλὰ καὶ αἱ τοπικαί, διὰ τῶν ἱερῶν των Κανόνων ὄχι μόνον ἔθετον ἐκτὸς νόμου τὰς ἀθαιρεσίας, ἀλλὰ καὶ ἐθέσπισαν τὴν πειθαρχημένην ζωὴν καὶ δρᾶσιν καὶ συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ γίνεταί πλέον ὀργανωμένον καὶ ἀποδοτικὸν τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐξ ἄλλου, εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος ὀργανοῦνται ὀλονὲν καὶ περισσότερον, ἡ Ἐκκλησία, αἰσθανομένη βαθέως τὴν εὐθύνην τῆς ἀποστολῆς της, ἔχει καθήκον νὰ φροντίσῃ, ἵνα βελτιώσῃ καὶ αὕτη τὸ σύστημα τῆς ὀργανώσεώς της καὶ τῆς ἐργασίας της. Ἐνῶ δὲ οὐδεμίαν ἐπιφέρει ἀλλαγὴν εἰς τὴν ἔνοιαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πνευματικὴν της παρουσίαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀποβλέπει εἰς τὴν καλυτέραν ταξινόμησιν τῶν δυνάμεων της, προκειμένου αὕτη νὰ δώσῃ μεγαλύτερας μάχας καὶ νὰ κερδίσῃ νέας νίκας.

Τὸ δημοσιεύομενον πρόγραμμα θὰ καταβληθῇ προσπάθεια σύντονος καὶ συστηματικῆς, ἵνα τύχῃ ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον τῆς ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστερας ἐφαρμογῆς. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος θὰ ἀπαιτήσῃ εὐρυτάτην συμμετοχὴν δυνάμεων. Δὲν εἶναι ἔργον οὔτε ἐνὸς μόνου προσώπου, οὔτε μόνου μιᾶς ὀμάδος κληρικῶν καὶ Ἱεραρχῶν. Ὑπὸ

τὴν ἡγεσίαν τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, καὶ διὰ τῆς συμβολῆς πάντων, πάντες, κληρὸς καὶ λαός, καλούμεθα νὰ ἐπιδοθῶμεν κατόπιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ τελικῶς καταρτισθησομένου προγράμματος. Τὸ καταρτισθόμενον ἐν συνεχείᾳ Σχέδιον θὰ ἀποτελῇ τὴν βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ δυνάμεθα πάντες νὰ οἰκοδομήσωμεν καὶ ἐν τῇ πορείᾳ τῶν γεγονότων καὶ σὺν τῇ ἀποκτωμένη ἐκάστοτε πείρᾳ θὰ ἐπιζητηῖται περαιτέρω ἢ βελτίωσις καὶ ἡ συμπλήρωσις αὐτοῦ. Πάντες ὁμως, καὶ λαϊκοὶ καὶ κληρικοί, καὶ μεμορφωμένοι καὶ ἀμόρφωτοι καὶ ἄτομα καὶ ὀργανώσεις καλοῦνται νὰ συμβάλουν εἰς τε τὴν βελτίωσιν καὶ ἐφαρμογὴν του. Πᾶσα προσπάθεια θὰ ἐνθαρρύνεται καὶ θὰ ἐντάσσεται εἰς τὸ γενικὸν Σχέδιον, εἰς τρόπον ὥστε ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὸ γενικώτερον πρόγραμμα ἐργασίας τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀρχίσῃ ἀποδίδου πλουσιωτέρους τοὺς καρπούς του.

Α΄.

Μέτρα διὰ τὸν Κληρὸν

α΄. Τὴν Ἱεραρχίαν

1. Τὴν σύνθεσίν της

Τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῆς, προτείνεται νὰ μετέχουν ἐκτὸς τῶν ἐνεργεῖα Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ λαϊκὰ μέλη συμβουλευτικῶς καὶ ἀνευ ψήφου, ἐφ' ὅσον οὗτοι παρουσιάζουν εἰδικότητα τινα, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχουν ἀρμοδίως κληθῆ νὰ θέσουν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱεράρχης ἐν ἐνεργείᾳ, δεδικοιολογημένως κωλύμενος νὰ παραστῇ αὐτοπροσώπως, δύναται δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ εἴτε σχολάζοντά τινα Ἱεράρχην, ἐκ τῶν μὴ ἐξεληθόντων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας δι' ἀνικανότητα ἢ λόγῳ πονηρίας, εἴτε ἄλλον τινὰ κληρικόν, ὅπως ἀναπληρώσῃ αὐτόν. Ὁ ἐκπρόσωπος οὗτος μετέχει τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱεραρχίας μετὰ ψήφου, ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ ἀπουσιάζοντος Ἱεράρχου.

2. Τὰς συνελεύσεις της

Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ἂν αἱ Συνελεύσεις τῆς Ἱεραρχίας θὰ λαμβάνωσι χώραν κατ' ἔτος ἢ κατὰ πυκνότερα ἢ ἀραιότερα διαστήματα, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ προπαρασκευὴ αὐτῶν. Ὡς γνωστόν, κατὰ τοὺς ἰ. Κανόνας, κατ' ἀρχάς, ἡ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος συνήρχετο τακτικῶς δις τοῦ ἔτους ἀλλὰ βραδύτερον, λόγῳ εἰδικῶν δυσκολιῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἀναστατώσεων, ἐθεσπίσθη ὅπως αὕτη συνέρχεται μόνον ἅπαξ τοῦ ἔτους. Ἦδη ὁμως οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἐθεσπίσθη ἡ ἅπαξ μόνον τοῦ ἔτους σύγκλησις τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἐξελίπον καὶ ἐπομένως ἡ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς αὐτὴν Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας προτείνεται νὰ συνέρχεται δις τοῦ ἔτους, ἥτοι ἀπὸ 1ης - 15ης Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 3ης - 16ης Φεβρουαρίου ἐκάστου ἔτους.

Ἡ Ἱεραρχία διὰ νὰ ἐπιτυγχάνῃ εἰς τὸ ἔργον της, προτείνεται, ὅπως εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν της περιλαμβάνῃ μόνον τὰ ζητήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν ιδιότητα αὐτῆς ὡς ἀνωτάτου διοικητικοῦ ὄργανου. Πρέπει δηλαδή, τὰ ζητήματα ταῦτα νὰ εἶναι καὶ ἀνώτατα καὶ γενικώτατα. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὁμως ὅτι τὰ ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἀγόμενα ζητήματα θὰ εἶναι γενικώτατα, θὰ εἶναι συγχρόνως καὶ ἀπολύτως συγκεκριμένα. Ἐπὶ παραδείγματι, τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα προκύπτουν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τουρισμοῦ, ἐκ τῆς μεταναστεύσεως, ἐκ τῆς διαδόσεως τῶν νεωτέρων κοσμοθεωριακῶν ἀντιλήψεων κ.λ.π.

Ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον προτείνεται νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα σημασία, εἶναι ἡ προπαρασκευὴ τῶν συνεδριάσεων. Ἡ προπαρασκευὴ πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε κατὰ τὰς συνελεύσεις τῆς Ἱεραρχίας, κατ' οὐσίαν, νὰ γίνεται μόνον ἡ ἐπικύρωσις ἢ συμπλήρωσις τῶν ἤδη ἐκ τῆς ἐνδελεχοῦς μελέτης τῶν ζητημάτων ἐξαχθέντων συμπερασμάτων. Ἡ Ἱεραρχία, δηλαδή, θὰ περιβάλλῃ διὰ τοῦ κύρους της τὰ συμπεράσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουν καταλήξει αἱ Ἐπιτροπαί, μετὰ μακράν, σοβαρὰν καὶ σύντονον μελέτην τῶν προβλημάτων, καὶ τὰ ὁποῖα καὶ ἡ ἴδια, κατόπιν ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μεταξὺ ὄλων τῶν δυναμένων νὰ ἔχουν γνώμην, θὰ θεωρῆ ὡς ὄντα σύμφωνα πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν Παράδοσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Αἱ Ἐπιτροπαί τῆς Ἱεραρχίας προτείνεται νὰ εἶναι μόνιμοι καὶ νὰ συνέρχονται κατὰ μῆνα εἰς τρεῖς τὸ πολὺ συνεδριάσεις, ὀριζόμενας εἰς τρεῖς ἐπαλλήλους ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας θὰ συζητῶνται τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξαν κατ' ἴδιαν τὰ μέλη των καὶ θὰ ἐξάγωνται τὰ σχετικὰ συμπεράσματα. Τοιοῦτοτρόπως, ὅταν συνέρχεται ἡ Ἱεραρχία, αἱ Ἐπιτροπαί θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ὑποβάλλουν εἰς αὐτὴν τὴν συνισταμένην τῆς μελέτης πάντων τῶν μελῶν των.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΤΟ Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπὸ 4ης μέχρι 6ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ. συνήλθεν ἐν Ἀθήναις εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, τὸ Γ' Συνέδριον Ἱεροκηρύκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὗτινος μετέσχον ἄνω τῶν ἑκατὸν Ἱεροκηρύκων, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ οἱ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης. Τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου παρηκολούθησαν πολλοὶ Ἱεράρχαι, ὡς καὶ Καθηγηταὶ τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης.

Εἰς τὴν ἐπίσημον ἐνάρξιν παρέστησαν ἐκτὸς αὐτῶν καὶ ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Καλαμποκιάς καὶ οἱ Κοσμητορες τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν κ.κ. Ἀνδρέας Φυτράκης καὶ Ἀνδρέας Παπαγεωργακόπουλος, οἵτινες καὶ προσε-

φώνησαν τοὺς συνέδρους, ὡς καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Προσφωνήσεις ἐγένοντο ὡσαύτως ὑπὸ τῶν παρισταμένων Σεβ. Ἱεραρχῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ. Παναγιώτου Τρεμπέλα.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου, διεξήχθησαν συμφῶνως πρὸς τὸ ἐξῆς Πρόγραμμα:

Τετάρτη, 4 Ὀκτωβρίου

Ὠρα 7 π.μ. — Ὁρθρος καὶ Θεία Λειτουργία εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη. Ὁμιλητῆς, κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν, ὁ Ἱεροκήρυξ ἀρχιμ. κ. Χριστόφορος Παπουτσόπουλος.

Ὠρα 10.30' π.μ. — Εἰδικὴ τελετὴ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν ἐν τῇ μεγάλῃ αἴθουσῃ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πετράκη.

Εἰσαγωγικὸς Λόγος τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ



Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος προσφωνῶν τὰ μέλη καὶ τοὺς προσκεκλημένους τοῦ Γ' Συνεδρίου Ἱεροκηρύκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερωνύμου.

Ἦρα 5.00 μ.μ. — Εἰσήγησις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νικαίας κ. Γεωργίου ἐπὶ τοῦ θέματος : «Τὰ προβλήματα τῆς συγχρόνου νεότητος καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας».

Ἦρα 5.45' μ.μ. — Διάλειμμα.

Ἦρα 6 μ.μ. — Συζήτησις.

Πέμπτη, 5 Ὀκτωβρίου

Ἦρα 7.30' π.μ. — Ὁρθρος ἐν τῷ ἱερῷ ναῶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη.

Ἦρα 9 π.μ. — Εἰσήγησις τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Νικοδήμου Γκατζιρούλη, ἱεροκήρυκος Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐπὶ τοῦ θέματος : «Τὰ ἰδεολογικά ρεύματα καὶ αἱ πνευματικαὶ ἀνάγκαι τῆς ἐποχῆς μας».

Ἦρα 9.30' — Διάλειμμα. Ἦρα 10.00 — Συζήτησις. Ἦρα 12.30' — Γεῦμα. Ἦρα 5.00 μ.μ. — Εἰσήγησις τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Λεωνίδου Παρασκευοπούλου, ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ἐπὶ τοῦ θέματος : «Συγχρονισμὸς τοῦ θείου κηρύγματος καὶ προσαρμογὴ εἰς τὸ ἀκροατήριον». Ἦρα 5.30' μ.μ. — Διάλειμμα. Ἦρα 6.00 μ.μ. — Συζήτησις.

Παρασκευή, 6 Ὀκτωβρίου

Ἦρα 7.30' π.μ. — Ὁρθρος ἐν τῷ ἱερῷ ναῶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη.

Ἦρα 9 π.μ. — Εἰσήγησις τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Σωτηρίου Τράμπα, ἱεροκήρυκος Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἐπὶ τοῦ θέματος : «Εἰδικαὶ περιπτώσεις θείου κηρύγματος» (τὸ κήρυγμα εἰς τὸν Στρατόν).

Ἦρα 9.30' π.μ. — Διάλειμμα. Ἦρα 10.00 π.μ. Συζήτησις, καθ' ἣν ἐξετέθησαν καὶ σκέψεις ἐπὶ τοῦ κηρύγματος ἐν ταῖς φυλακαῖς ὑπὸ τοῦ πανοσιολογιστάτου ἀρχιμανδρίτου κ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου. Ἦρα 12.30' — Γεῦμα. Ἦρα 5 μ.μ. — Εἰσήγησις τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου Γεωργίου Δημοπούλου, ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐπὶ τοῦ θέματος : «Τὸ κήρυγμα πρὸς τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν καὶ πρὸς τοὺς ἐργαζομένους νέους». Ἦρα 5.30' μ.μ. — Διάλειμμα. Ἦρα 6.00 μ.μ. — Συζήτησις. Διατύπωσις γενικῶν πορισμάτων. Ἀποχαιρετισμὸς. Λήξις. Ἦρα 8.μ.μ. Ἐσπερινὸς μετὰ κηρύγματος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνοῦ.

Τῶν εἰσηγήσεων προηγεῖτο βιβλικὴ μελέτη με διατύπωσιν ὀρισμένων σκέψεων ἐπὶ τῶν ἀναγνωσκομένων βιβλικῶν περικοπῶν. Τοῦτο τὰς μὲν δύο πρώτας ἡμέρας ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου, τὴν δὲ τρίτην ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου.

Αἱ συζητήσεις διεξήχθησαν μετ' ἀπολύτου τάξεως, διευθυνόμεναι αὐτοπροσώπως ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, καὶ ὠδήγησαν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἐξῆς πορισμάτων:

Ἐπεγραμμίσθη τὸ αἰώνιον κύρος καὶ ἡ ἀκατανίκητος δύναμις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Α') Ὡς ἐκ τούτου τὸ Θεῖον κήρυγμα δεόν νὰ εἶναι ὡς πρὸς τὸ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΤΟΥ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ :

α) Βιβλικόν : νὰ ἀφορμᾶται δηλαδὴ ἀπὸ τὸν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ ζῶντα Λόγον τοῦ Θεοῦ.

β) Χριστοκεντρικόν : ν' ἀποτελῆ μίαν προσωπικὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ ὡς μόνου Λυτρωτοῦ διὰ τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον.

γ) Λειτουργικόν : νὰ συνδέεται ὀργανικῶς μετὰ τῆς εὐχαριστιακῆς λατρείας.

δ) Πατερικόν : νὰ διαποτίζεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας.

ε) Συγχρονισμένον : νὰ στηρίζεται εἰς σαφεῖς γνῶσιν τοῦ πνευματικοῦ ἐδάφους τῆς ἐποχῆς μας καὶ τῆς τοπικῆς ἀτμοσφαιρας.

Νὰ εἶναι προσγειωμένον καὶ προσηρμοσμένον πρὸς τὰς ἀνάγκαις τοῦ ἐκκλησιασματος «πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας», ὄχι ἔξω τόπου καὶ χρόνου.

Νὰ ἐξατομικεῖ τὸν αἰώνιον συστατικὸν Λόγον. Νὰ ἀναγνωρίζη καὶ νὰ σέβεται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀκροατοῦ, «ὅστις θέλει...» εἰς ὕφος προσωπικοῦ διαλόγου πρὸς τὴν κάθε ψυχὴν.

Β') ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

α) Στάσις σεμνή, ἀπλή, ἀπέριττος καὶ ἀδελφική.

β) Τόνος φωνῆς ἥπιος, ἤρεμος, ἱεροπρεπής.

γ) Γλῶσσα ἀπλή καὶ καταληπτὴ, χωρὶς ἀκρότητας.

δ) διάρκεια μεγίστη, τοῦ μὲν πρωῖνου κατὰ τὴν τέλει τῆς Θείας Λειτουργίας 15', τοῦ δὲ ἑσπερινοῦ 45'.

Γ') Ο ΚΗΡΥΞ : Νὰ μὴ λησμονῆ ὅτι εἶναι «φύλαξ», «ποιμὴν» καὶ «οἰκονόμος».

Βάσεις διὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Θεοῦ κηρύγματος ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ πνευματικὴν καρποφορίαν τούτου εἶναι αἱ ἐξῆς ὡς πρὸς τὸν κήρυκα : Ζωὴ πνευματικῆς ἀσκήσεως τείνουσα εἰς ἀγιότητα.

Προσευχὴ ἀδιάλειπτος καὶ ἐπίμονος (πρὸ καὶ μετὰ τὸ κήρυγμα).

Ἀυταπάρνησις καὶ ἀνιδιοτέλεια.

Συνέπεια λόγου καὶ ζωῆς του.

Μελέτη συνεχῆς καὶ συστηματικῆς. Ἐπιμελὴς προετοιμασία τοῦ κηρύγματος.

Ἐπικλήσις τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Οὔτε αἰσιοδοξία οὔτε ἀπαισιοδοξία ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ πίστις καὶ ἐλπίς εἰς τὸ ἔλεος καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου.

Δ') ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Διεπιστώθη ἡ ἀνάγκη :

α) Νὰ κτίζονται αἰθουσαι πλησίον ἢ ὑποκάτω τῶν Ἱ. Ναῶν.

ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀπὸ 28ης μέχρι 30ῆς Σεπτεμβρίου ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου, εἰδικαὶ συσκέψεις Κατηχητικῶν Στελεχῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πρὸς μελέτην καὶ ἐξέτασιν τῆς ὑφισταμένης σήμερον κρίσεως τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τοῦ τρόπου ἀντιμετωπίσεως αὐτῆς. Τῶν συσκέψεων τούτων μετέσχον πολλαὶ δεκάδες Κατηχητικῶν Στελεχῶν, ὡς καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης κ.κ. Παναγιώτης Τρεμπέλας καὶ Εὐάγγελος Θεοδώρου.

Κατὰ τὰς συσκέψεις, μετὰ τὴν ἐναρκτήριον προσευχὴν καὶ προσφώνησιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἐγένοντο αἱ ἐξῆς εἰσηγήσεις :

1) «Ποῖα τὰ αἷτια τῆς κρίσεως τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τρόποι ἀντιμετωπίσεως αὐτῆς» ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Παντελεήμονος Μπαρ-

β) Νὰ συσταθοῦν παντοῦ δανειστικαὶ βιβλιοθήκαι.

γ) Νὰ ἀναδιοργανωθῆ καὶ νὰ τονωθῆ πνευματικῶς τὸ σῶμα τῶν Ἱεροκληρῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

δ) Νὰ ληφθοῦν μέτρα ἐξυγιάνσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἀπὸ τυχόν πρόσωπα μὴ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς των, ἂν καὶ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ εἰδικὸν θέμα τοῦ Συνεδρίου.

ε) Νὰ ληφθοῦν ἐπίσης σύντονα μέτρα διὰ τὸν Κινηματογράφον καὶ τὰ νυκτερινὰ κέντρα, ἰδίως εἰς τουριστικούς τόπους.

στ) Νὰ ληφθοῦν ὁμοίως μέτρα παρὰ τῆς Ἡγεσίας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων πρὸς ἀποκάθαρσιν τῆς ψυχολογίας ἐν τῷ στρατεύματι.

ζ) Νὰ παρασχεθῆ οὐσιαστικὴ πνευματικὴ βοήθεια εἰς τὸ ἔργον τῆς Παιδείας.

η) Νὰ καυτηριάζωνται δεόντως αἱ κραυγαλέαι ἀντιθέσεις ὡς πρὸς τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα.

θ) Νὰ προγραμματισθῆ ἐπιμόρφωσις τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὸ θεῖον κήρυγμα εἰς εἰδικὴν Σχολὴν (Θεολογικὴ ἀλλὰ καὶ γενικωτέρα) μὲ εὐκαιρίας λατρείας, ἀδελφικῆς ἐπισυναγωγῆς, παροχῆς ἐφοδίων εἰς αὐτοὺς (βιβλίων, βιβλιογραφικοῦ δελτίου, βοηθημάτων, ταινιῶν).

ι) Νὰ ἰδρυθῆ μόνιμος ἐπιτροπὴ παρακολουθήσεως καὶ συντονισμοῦ τοῦ ἔργου τῶν Ἱεροκληρῶν.

ια) Νὰ ἰδρυθῆ ἀντίστοιχος ἐπιτροπὴ διὰ τὴν χριστιανικὴν καλλιέργειαν τῆς νεότητος.

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ Συνεδρίου ὁ Μακαριώτατος διένειμεν εἰς τοὺς συνέδρους ἀναμνηστικὴν εἰκόνα τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὡς καὶ τινα ἐκ τῶν βιβλίων αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ τὸ προσφάτως ἐκδοθὲν «Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

δάκου, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

2) Ἀἰτιολογία καὶ δυσκολίαι τοῦ Κατηχητικοῦ ἐν τῇ ἐνασχῆσει τοῦ ἔργου του» ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Θεοδώρου Μπεράτη.

3) «Λατρεία - Δραῖσις - Ψυχαγωγία εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα» ὑπὸ τοῦ θεολόγου κ. Γεωργίου Μελέτη.

Αἱ ἐπὶ τῶν εἰσηγήσεων ἐκτενεῖς συζητήσεις, αἰτινες διηρθύοντο προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὠδήγησαν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἐξῆς πορισμάτων:

1) Ἀνεγνωρίσθη κοινῶς, ὅτι τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον διέρχεται κρίσιν.

2) Διεπιστώθη ἡ ἀνάγκη τῆς συνεργασίας ὅλων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σχετικῶν δυνάμεων δι' ἐνιαίον συντονισμόν καὶ δι' ἀξιοποιήσεως ὅλων τῶν ἐπὶ μέρος στοιχείων.

3) Νὰ ὁργανωθῆ ὁ τρόπος τῆς συστηματικῆς μελέτης τοῦ ὅλου θεσμοῦ διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ θέματος προσωπικότηταν. Ἐθεωρήθη δηλαδὴ ἀναγκαῖα ἡ ὑπαρξίς εἰδικοῦ γραφείου μελέτης καὶ ἐρεύνης.

4) Διαπιστοῦται ἡ ἀνάγκη ἀναθεωρήσεως τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων καὶ Κατηχητικῶν βοηθημάτων, λαμβανομένης φροντίδος καὶ διὰ τὰ μαθήματα τὰ ὁποῖα θὰ διδασθοῦν ἐφέτος.

5) Νὰ καλλιεργηθῆ ἡ λειτουργικὴ ἀγωγή καὶ ζωὴ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

6) Ἐπιστράτευσις ἐκπαιδευτικῶν, γονέων καὶ ἄλλων παραγόντων ὑπὲρ τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου.

7) Προσφορὰ καταλλήλου ὑλικοῦ πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν μαθητῶν.

8) Διοργάνωσις κατασκηνώσεων διὰ Κατηχητὰς.

9) Συνιστᾶται ἡ ἀπόκτησις ὑφ' ἐκάστου ἐνοριακοῦ Ναοῦ εἰδικῆς αἰθούσης διὰ τὸ ἔργον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

10) Νὰ ληφθῆ πρόνοια διὰ τὴν διοργάνωσιν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐργαζομένων παιδιῶν. Καὶ

11) Νὰ καλλιεργηθῆ τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς ὑπὲρ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ὑφ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς συσκέψεως.

Εἴθε ὁ Κύριος, ὁ μέγας Διδάσκαλος καὶ Κατηχητῆς, νὰ εὐλογήσῃ πλουσίως τὴν ἀναληφθεῖσαν προσπάθειαν ἀναδιοργανώσεως καὶ ἀνακαινίσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, φωτίσῃ καὶ ἐνισχύσῃ πάντας τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τῆς ἱερᾶς Κατηχητικῆς Διακονίας καὶ βοηθήσῃ, ὥστε πάντα τὰ λεχθέντα καὶ ἀποφασισθέντα νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἔργα καὶ πράξεις.

Θ. Φ.

Ε Γ Κ Α Ι Ν Ι Α ΒΡΕΦΟΚΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΒΥΡΩΝΟΣ

Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τῶν ἀειμνήστων Σταμάτη καὶ Ἑλένης Βαφειαδάκη, τὸ ὅποσον διαχειρίζεται Συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἀνηγγέρθη εἰς τὸν Δῆμον Βύρωνος σύγχρονος Βρεφοκομικὸς καὶ Παιδικὸς Σταθμὸς, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ πολλὰς ἐργαζομένας μητέρας τοῦ συνοικισμοῦ αὐτοῦ. Κατόπιν εἰδικῆς συμβάσεως, τὴν λειτουργίαν τοῦ Σταθμοῦ αὐτοῦ ἀνέλαβε τὸ Πατριωτικὸν Ἴδρυμα Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ).

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν λόγῳ Βρεφοκομικοῦ καὶ Παιδικοῦ Σταθμοῦ ἐτέλεσε τὴν 2 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔτους ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα Ἄννα-Μαρία, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρώην Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου, τοῦ ὑπουργοῦ Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Πουλαντζᾶ, τοῦ Αὐτάρχου τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης ναυάρχου κ. Τσάφου, τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Ἀγγελῆ, τῶν κυριῶν τῶν τιμῶν Καρόλου καὶ Κορυζῆ, τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Καπάντα, τοῦ προέδρου τοῦ ΠΙΚΠΑ κ. Μαντέλλου, τῆς ἀντιπροέδρου τοῦ ΠΙΚΠΑ κυρίας Ποταμιάνου καὶ ἄλλων ἐπισήμων.

Μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ Ἀγιασμοῦ, ὠμίλησεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος, ὡς πρόεδρος τοῦ Βαφειαδακείου Ἰδρύματος, εἰπὼν τὰ ἀκόλουθα:

«Μεγαλειοτάτη,

Ἡ σημερινὴ ἡμέρα παρέχει ἐνκαιρίαν βαθείας χαρᾶς εἰς ὅλους ἡμᾶς, τοὺς παρισταμένους καὶ συμμετέχοντας εἰς τὴν ἀπλήν ταύτην τελετὴν, τὴν ὁποίαν ἡ Ὑμετέρα λαοφιλὴς Μεγαλειότης ηὐδόκησεν, ἵνα λαμπρῶν διὰ τῆς παρουσίας Αὐτῆς, δι' ἣν εἴμεθα λίαν ἐθνηνώμονες. Βλέπομεν τὰ ὄλικά ἀγαθὰ νὰ τίθενται εἰς τὴν δημιουργικὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγάπης· εἰς ἐποχὴν ἐκτεταμένης ὕλοφροσύνης, οἱ ἄξιοι τοῦ ἀνθρώπου εὐγενεῖς ὀραματισμοί, τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία Του μεταγγίζουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ κατορθώωνται νὰ δημιουργήσουν πνευματικὰ ἔργα.

Ὁ Παιδικὸς καὶ Βρεφοκομικὸς Σταθμὸς Βύρωνος, τὸν ὁποῖον ἐγκαταλείπει ἡ Μεγαλειότης Σας σήμερον, εἶναι τὸ πρῶτον δημιούργημα τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Ἰ-

δρύματος «Προστασία Μητρικῶν Ἔργων Σταμάτη καὶ Ἑλένης Βαφειαδάκη».

Ὁ εὐγενὴς ἐκεῖνος ἀλτρουιστὴς καὶ εὐπατριδὴς τῆς Σύρου μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑλένης, ἀναλώσαντες τὸν βίον των εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κοινῶν καὶ εἰς ἐργασίαν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῶν συνανθρώπων των, πρὸ τῆς ἐξόδου των ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, εἶχον συλλάβει βαθέως τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης καὶ εἶχον κατανοήσει πλήρως τὴν ἀποστολὴν τοῦ πλουτοῦ καὶ τὴν βαρεῖαν ἐθθόνην τῶν διαχειριστῶν του. Δι' οὗ, καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν διάδοξιν τῆς ἐπιγείου ζωῆς των, πλουσίως καὶ γενναιοφρόνως ἔσπειραν τὴν εὐεργεσίαν, ἐφρόντισαν ἵνα καὶ μετὰ τὸν θάνατόν των, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ φροντίς διὰ τοὺς ἀδελφούς των θάλλῃ ἀδιαλείπτως καὶ δημιουργῇ ἔργα ἀγαθὰ. Συνέλαβον οἱ ἀειμνήστοι τὴν μεγάλην ἀναγκαιότητα πάσης ἐποχῆς, καὶ ἰδιαίτερος τῆς ἰδικῆς μας, ἦτοι, τὴν προσοχὴν καὶ σταθερὰν προστασίαν τὴν ὁποίαν ὀφείλει μία κοινωνία ὀρθῶς ἱεραρχημένη νὰ ἐπιδεικνύῃ διὰ τοὺς τρυφερούς βλαστὸς τῆς, τὰ παιδιά, καὶ ἰδιαίτερος τὰ παιδιά τῶν βιοπαλαιστῶν γονέων. Πρέπει καὶ αὐτὰ νὰ προφυλαχθῶν ἀπὸ ὀλεθρίας ἐπιδράσεις καὶ ἠθικὸς τραυματισμούς. Οἱ δὲ γονεῖς των, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς ἐργασίας των καὶ τοῦ ἰδρωτὸς των εἰσφέρουν πολλὰ διὰ τὴν προκοπὴν τῆς κοινωνίας μας καὶ τοῦ ἔθνους μας, δικαιούνται, καθ' ἣν ὥραν ἐργάζονται, νὰ εἶναι βέβαιοι, ὅτι τὰ παιδιά των ἀποτελοῦν ἀντικείμενα ἀγάπης καὶ εἰδικῆς στοργῆς καὶ φροντίδος. Εἰς μίαν ταχέως μεταβαλλομένην κοινωνίαν, ὡς ἡ ἰδική μας, τοιαῦτα ἰδρύματα ἀποτελοῦν ὄχρα πρὸς προφύλαξιν τῶν ψυχῶν, ἱερὸς χώρος διαπλάσεως ἀξίων χαρακτήρων, ὥστε οἱ νέοι μας νὰ δυναθῶν νὰ συγκροτήσουν δημιουργικὴν διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος προσωπικότητα.

Ὁ Σταμάτης Βαφειαδάκης διὰ τῆς διαθήκης του συνέστησεν ἐν Ἰδρυμα ἐν Ἀθήναις, τὸ ἡμέτερον, ἕτερον ὅμοιον εἰς ἀποστολὴν ἐν Σύρῳ καὶ τρίτον, τὸ Ἐκπολιτιστικὸν Ἰδρυμα Σύρου. Τὰ δύο πρῶτα ἔχουν ὡς σκοπὸν τὴν ἀνάγεσιν καὶ λειτουργίαν Παιδικῶν Σταθμῶν καὶ τὸ τρίτον, ὡς καὶ ὁ τίτλος αὐτοῦ δηλοῖ, τὴν πολιτιστικὴν προαγωγὴν τῆς γενετικῆς αὐτοῦ. Τὰ Ἰδρύματα ταῦτα, ἀρκούντως προικοδοτηθέντα, τίθενται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ ἰδοὺ σήμερον, τὸ πρῶτον λαμπρὸν δημιούργημα τῶν ὀραματισμῶν ἐκεῖνον.

Μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμων καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἐκτελεστῶν ἐκκαθάρισιν τῆς κληρονομίας, τὸ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Βαφειαδάκειον Ἰδρυμα, συνεστήθη καὶ ὀργανώθη ἐπὶ τῆ βάσει Κανονισμοῦ, κατὰ Ἰούλιον τοῦ

1961. Ἀμέσως ἤρχισεν ἐργαζόμενον καὶ τῇ εὐτυχεῖ ἐμπνεύσει τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χρυσσοστόμου, καὶ διὰ πολλῶν αὐτοῦ κόπων, ἐπετεύχθη ἢ παραχώρησις τοῦ οἰκοπέδου τούτου, ἐνθα εὐρίσκειτο παλαιὸς Παιδικὸς Σταθμὸς, κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μοργεντάου, τῇ σεπτῇ φροντίδι τοῦ τότε βοηθοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἐθνομάρτυρος Σμύρνης Χρυσσοστόμου, τοῦ καὶ λαμπρόνατος τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον Ἀθηνῶν, Μακαριωτάτου κυρίου Χρυσσοστόμου. Ἐν συνεχείᾳ, καὶ κατόπιν μακροχρονίων συνεννοήσεων, ἐπετεύχθη ἢ σταθερὰ μετὰ τοῦ ΠΙΚΠΑ συνεργασία. Τὸ Ἰδρυμα ἡμῶν ἀνέλαβε τὴν ἀνέγερσιν καὶ τὸν πλήρη ἐξοπλισμὸν Παιδικῶν Σταθμῶν, τὸ δὲ ΠΙΚΠΑ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν διὰ τοῦ εἰδικευμένου του προσωπικοῦ καὶ ἐξόδου αὐτοῦ. Ἐπετεύχθη ἐπίσης ἢ μετὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας συνεργασία διὰ τὴν ἀρχικὴν ἐκπόνησιν τῶν σχεδίων.

Διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὠραιωτάτου καὶ συγχρονισμένου τούτου κτιρίου, ἐργάσθησαν ἀκόπως οἱ μακαριστοὶ προκατοχοὶ ἡμῶν Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν Σπυρίδων, Δωρόθεος καὶ Θεόκλητος, ἀλλὰ τὸ λαμπρὸν τοῦτο κτίριον ἀποτελεῖ κυρίως ἀπτήν ἀπόδειξιν τοῦ ἀκαμάτου ζήλου καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν παιδῶν βαθείας πατρικῆς ἀγάπης τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χρυσσοστόμου. Οὗτος ἀνηγῶν καὶ τοὺς πολλοὺς Μαίτους τοὺς ὁποίους τόσον θαλερῶς φέρει, καὶ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας δυσκολίας, δὲν ἐδίστασε καὶ κόπους πολλοὺς νὰ καταβάλῃ, καὶ πολῦτιμον χρόνον ἀφειδῶς νὰ διαθέσῃ διὰ τὴν ἐπιτευχθῆ ὁ σκοπός. Ἐντεῦθεν, τὸ Ἰδρυμα τοῦ ὀφείλει βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην, τὴν ὁποίαν θὰ μοι ἐπιτραπῆ, ἵνα καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην διαδηλώσω πρὸς αὐτόν. Εἰς ἐνδειξιν δὲ τῆς εὐγνωμοσύνης ταύτης τοῦ Ἰδρυματος πρὸς αὐτόν τὸ Διοικητικὸν αὐτοῦ Συμβούλιον ἀπεφάσισε πρῶτον μὲν ὅπως ἐπὶ ἐντειχισμένης μαρμαρίνης πλακός, ἐν τῇ κυρίᾳ εἰσόδῳ τοῦ κτιρίου, ἀναγραφῆ τὸ ὄνομα αὐτοῦ χρυσοῖς γράμμασι, δεῦτερον δὲ ἀνακηρυχθῆ οὗτος ἰσόβιος ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Ἰδρυματος.

Δίκαιον ὅμως εἶναι ὅπως τὴν στιγμὴν ταύτην εὐχαριστήσωμεν καὶ τοὺς λοιποὺς ἐργασθέντας καὶ ἐνισχύσαντας τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον, ἰδιαίτερος δὲ τὰ ἀφιλοκερδῶς προσφέροντα τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας καὶ συμβουλὰς των, μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρυματος, Διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ κ. Βασιλείου Πίκουλα, τοῦ Προέδρου τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρασός» μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ στρατηγοῦ ἐ.ἐ. κ. Κωνσταντίνου Ματάλα, καὶ τοῦ ἀφωσιωμένου καὶ στενοῦ φίλου τοῦ ἀειμνήστου διαθέτου, διακεκομένου δικηγόρου κ. Ἰωάννου Λαζαρίμου, ὅστις ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἰδρυτοῦ, καὶ ὡς ἐκτελεστῆς τῆς διαθήκης του καὶ ὡς μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρυματος, διέθεσε καὶ ἐξακολουθεῖ διαθέτων χρόνον πολῦτιμον καὶ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἐπιτευχθῆ τὸ αἴσιον τοῦτο ἀποτέλεσμα.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ τοὺς κατὰ καιροὺς διατελέσαν-

τας μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρυματος, τοὺς ἀρμοδίους τοῦ Ὑπουργείου Κοιν. Προνοίας καὶ τοὺς διατελέσαντας Προέδρους τοῦ ΠΙΚΠΑ κ. Ἑλλην Βοῖλα καὶ κ. Νίκαν Ζερβόν, τὸν ἀρχιτέκτονα μηχανικὸν κ. Κων. Ἀμπακούμιν καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν ἀφουσιῶσει ἐργασθέντας ὑπὲρ τοῦ Ἰδρυματος καὶ ὑπηρετήσαντας τὸν σκοπὸν αὐτοῦ.

Ἦδη, διὰ συντόνων ἐνεργειῶν καὶ πατρικῆς στοργῆς τοῦ Μακαριωτάτου Προκατόχου μου κ. Χρυσσοστόμου, ἐξησφαλίσθη καὶ ἕτερον οἰκόπεδον εἰς τὴν θέσιν Θυμαράκια Κάτω Πατησίων. Ἐκεῖ, ἐλπίζομεν ὅτι συντόμως θ' ἀρχίσῃ ἢ προεργασία διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ δευτέρου Παιδικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Ἰδρυματος. Καὶ τοῦ Θεοῦ εὐδοκοῦντος, θὰ συνεχίσωμεν ἐργαζόμενοι διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν χριστιανικῶν δραματισμῶν τῶν ἀειμνήστου ἰδρυτῶν Σταμάτη καὶ Ἑλένης Βαφειαδάκη, τῶν ὁποίων αἱ ψυχαὶ, εἰρηναῖαι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, ὡς ψυχὰς δούλων ἀγαθῶν καὶ πιστῶν οἱ ὁποιοὶ ἐπολλαπλασίασαν τὰ τάλαντα τὰ ὁποῖα ἐνεπιστεῦθη εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος, θὰ ἀναπαύονται ἀγαλλόμενοι εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ἄς εἶναι αἰωνία ἢ μνήμη αὐτῶν. Καὶ τὸ παρόδειγμα αὐτῶν, ἄς φωτίξῃ καὶ ἄς ἐμπνέῃ ἡμᾶς, ἄς γεμίξῃ διὰ τῆς ἀγάπης τὰς ψυχὰς μας, ἄς ὀδηγῆ ἡμᾶς σταθερῶς εἰς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἄς εὐρίσκῃ πολλοὺς μιμητὰς.

Παραδίδοντες εἰς ὑμᾶς, ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε τοῦ ΠΙΚΠΑ, τὸν Παιδικὸν καὶ Βρεφοκομικὸν Σταθμὸν Βύρωνος πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ, εὐχόμεθα ὅπως ὁ Θεὸς ἐνδυναμώη ὑμᾶς καὶ τοὺς συνεργάτας ὑμῶν πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν εὐγενῶν καὶ χριστιανικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα τὸ ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἡμῶν Ἰδρυμα ἀνέλαβε, καὶ ὅπως ἐν αὐτῷ ἐτοιμάξῃτε ἀληθεῖς χριστιανούς καὶ ἀκραίφνεις Ἑλληνας.

Ἡ τέλεισις τῶν ἐγκαινίων τοῦ Σταθμοῦ, κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς Παγκοσμίου Ἡμέρας τοῦ Παιδιοῦ, ἐντάσσει τὴν προσπάθειαν τοῦ ἡμετέρου Ἰδρυματος ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου πλαισίου τῆς μερίμνης ὑπὲρ τῆς βρεφικῆς καὶ παιδικῆς ἡλικίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἢ Α.Μ. ἢ νεαρὰ καὶ λαοφιλῆς ἡμῶν Βασίλισσα καὶ πρώτη Μητέρα τοῦ ἔθνους, τοιαύτην ἐπιδεικνύει στοργὴν διὰ τὴν ὁποίαν τῆς εἴμεθα βαθύτατα εὐγνωμόνες».

Μετὰ ταῦτα ὠμίλησεν ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΙΚΠΑ κ. Μαντέλλος καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ ὑπουργὸς Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Πουλαντζᾶς, ὁ ὁποῖος ἀφου ἠύχαρίστησε διὰ τὴν προσφορὰν ταύτην κατὰ τὴν Παγκόσμιον Ἡμέραν τοῦ Παιδιοῦ, ὑπεγράμμισεν ὅτι τὸ παιδί ἀποτελεῖ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἐλπίδων καὶ τὴν ὑλοποίησιν τῶν ὀνείρων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὅτι ἢ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἀφιερῶσιν μεγίστην προσοχὴν εἰς τὰ θέματα τῆς προστασίας τοῦ παιδιοῦ. Συνεχίζων ὁ κ. ὑπουργὸς ἐξῆρε τὸ βασιλικὸν ἐνδιαφέρον, ὡς καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸ παιδί.

ΕΠΙ Τῆ ΙΕΡᾶ ΜΝΗΜῆ ΤΟΥ

ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ

Αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων εἶναι συνδεδεμένα μετὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἀδελφοθέου Ἰακώβου. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν ἀναφορὰν του σχετικὰ μετὰ τὰς ἐμφανίσεις τοῦ Ἀναστάσιος Σωτήρος Χριστοῦ μαρτυρεῖ, ὅτι «ὥφθη Ἰακώβω, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν» (Α' Κορ. XV: 7). Ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Γαλάτας καὶ μνημονεύων τὰ διάφορα γεγονότα τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς του, γράφει ὅτι, τρία ἔτη μετὰ τὴν μεταστροφήν του, ἐπίσκεψθεις τὰ Ἱεροσόλυμα ἵνα ἴδῃ τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, «ἕτερον ἐκ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ Ἰακώβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου» (Γαλ. 1: 19). Αἱ δύο αὗται ἀναφοραὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μαρτυροῦν τὴν ὑπερέχουσαν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Ἀδελφοθέος Ἰακώβος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ιδρύσεώς της¹.

Ἡ θέσις τοῦ Ἀδελφοθέου Ἰακώβου διαφαίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων μετὰ τοὺς διωγμούς ἐπὶ Ἀγρίππα. Ὁ Ἰακώβος, ὁ υἱὸς Ζεβεδαίου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἀποθνήσκει μετὰ μαρτυρικὸν θάνατον. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ρίπτεται εἰς τὰς φυλακὰς καὶ εἶτα διαφεύγει ἐξ Ἱεροσολύμων. Τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς αὐτὴν ἐμφανίζεται ὁ Ἀδελφοθέος Ἰακώβος ὡς ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καὶ εἶναι αὐτὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπόστολος Πέτρος πληροφορεῖ περὶ τῆς ἀπελευθερώσεώς του

1. Ἦτο ὁ Ἰακώβος εἰς ἐκ τῶν δώδεκα; Τοῦτο εἶναι τὸ ἐρώτημα τῶν αἰώνων. Ὡς ὁ Tillemont δεικνύει, ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διακρίνει τὸν Ἰακώβον τοῦ Ἀλφαίου, ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ἀπὸ τὸν Ἰακώβον τὸν ἀδελφοθέον. Τὸ Μηνολόγιον ὁμιλεῖ διὰ δύο ἑορτὰς καὶ δύο βιογραφίας. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, ἀντιθέτως, ἔχει ἀκολουθήσει τὴν γνώμην τοῦ Ἱεροῦ Ἱερωνύμου καὶ ταυτίζει αὐτούς. Ὑπὲρ τῆς ταυτότητος ταύτης, βλέπε, M. Lagrange, Saint Marc, pp. 78 et seq.; τοῦ ἴδιου, Epitre aux Galates, p. 18; J. Chaîne, Epitre de Saint Jacques, pp. xxx-xxxiii; Ὑπὲρ τῆς διακρίσεως τούτων, βλέπε, J. Malvy, in Recherches de Science Religieuse, (1918) pp. 122-32; Mader, in Biblische Zeitschrift, vol. VI, 4, pp. 393-406. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του, VIII:5, (cf. Μάρκ. III:21), περὶ τῆς ἰπιστίας τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ ὅπως ἀντιληφθῶν Αὐτὸν ἐξ ἡμῶν πρὸ τοῦ πάθους Του εἶναι μία ἀπόδειξις δι' ἐκείνους ἐκ τῶν ἐρμηνευτῶν οἱ ὁποῖοι συναριθμοῦν οὐχὶ μόνον τὸν Ἰακώβον, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τοὺς ἑτέρους δύο ἐκ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ, τὸν Σίμωνα καὶ Ἰούδαν, βλέπε, J. Chaîne, ἔνθα ἀνωτ. p. XXXII. Ἐκ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς ἢ πρὸς Γαλάτας, 1:9 εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἂν θεωρησῶμεν τὸν Ἰακώβον ὡς ἕνα ἐκ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων. Πρὸς ἐναρμόνισιν τῶν ἀπόψεων τούτων ἔχουν γίνει πολλαὶ ὑποθέσεις. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν Ἰακώβον εἶναι μία μαρτυρία τῆς ἀποστολικότητος αὐτοῦ, ἢ ἐπιθυμοῦντες ὅπως ἀντικαταστήσωσιν τὸν Ἰακώβον, τὸν υἱὸν Ζεβεδαίου, ὁ ὁποῖος ἐμαρτύρησεν ἐν ἔτει 42 μ.Χ., ἐκάλισσαν τὸ ἀδελφοθέον Ἰακώβον εἰς τὴν χορείαν τῶν δώδεκα. Οὕτω ἢ ὁμᾶς τῶν τριῶν, Πέτρον Ἰωάννου καὶ Ἰακώβου, ἵσως ἔχει ἀνασυνταχθῆ μετὰ ἕνα νέον Ἰακώβον, ἀλλὰ τοῦτο θεωρεῖται ἀπλῶς ὡς μία εἰκασία.

(Πράξ. XII: 17). Ὁ Ἀδελφοθέος Ἰακώβος ἔπαιξε μὲν ἄριστον καὶ ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τὴν πρώτην σύνοδον τῶν Ἀποστόλων ἐν Ἱεροσολύμοις 52 μ.Χ. καὶ κατὰ τὸν Παῦλον ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐθεωρήθησαν ὡς «οἱ δοκοῦντες στῦλοι» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἦσαν ὁ Ἰακώβος, Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης (Γαλ. 11:9). Ἐπίσης εἰς τὴν γενικὴν ἐκείνην συγκέντρωσιν τῶν Ἱεροσολύμων, ἡτις περιγράφεται εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (XV: 13), δύο ἦσαν οἱ κύριοι ὁμιληταί, Ἰακώβος ὁ Ἀδελφοθέος καὶ ὁ Πέτρος. Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτε ἐπανῆλθεν ἀπὸ μίαν περιοδείαν του, μετέβη πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἰακώβου, ὁ ὁποῖος περιεβάλετο ὑπὸ πολλῶν πρεσβυτέρων (Πράξ. XII: 7). Τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ δὴ ἡ τελευταία ἀναφορὰ τῶν Πράξεων, μαρτυροῦν ὅτι ὁ Ἰακώβος ἦτο ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, ἐπειδὴ δὲ οἱ ἕτεροι Ἀπόστολοι εἶχον ἐπωμισθῆ τὸ Ἱεραποστολικὸν ἔργον τοῦ Χριστιανικοῦ κηρύγματος ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς ιδρύσεως νέων Ἐκκλησιῶν, ὁ Ἀδελφοθέος Ἰακώβος παρέμενεν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἦτο ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς².

Ἡ ἰδιαιτέρα αὐτῆ θέσις τοῦ Ἀδελφοθέου Ἰακώβου πρέπει νὰ παροραθῆ. Αὕτη μαρτυρεῖ τὸν ἰδιαίτερον δεσμόν τῶν Ἀποστόλων μετὰ τὴν Ἱερὰν Πόλιν καὶ τὰς προσπάθειας τὰς ὁποίας κατέβαλλον οὗτοι διὰ τὸν προσοπισμὸν της. Αἱ μεγάλαὶ πόλεις καὶ αἱ νεοϊδρυθεῖσαι Ἐκκλησίαι τῆς ἀνατολῆς, Ἀντιόχεια, Θεσσαλονίκη, Κόρινθος, Ἐφεσσος δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσουν τὸν Ἀπόστολον Παῦλον πλέον τῶν δύο ἢ τριῶν ἐτῶν. Ὁ Ἰακώβος παραμένει πάντοτε εἰς Ἱεροσόλυμα· οὐδεμία Ἱεραποστολὴ ἦτο ἱκανὴ νὰ ἀποτραβῆξῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Πόλιν. Ἐγνώριζεν ὅτι ἐπιλησίαζεν ἢ μεγάλην καταστροφὴν τῆς πόλεως· ἔβλεπεν ὅτι ὁ προσοπισμὸς τῶν Ἰουδαίων ἠύξανε καὶ ἐδιπλασίαζε τὰς προσπάθειάς του, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν πησίον εἰς τὸν Μεσσίαν, τὸν ὁποῖον εἶχε καταφρονήσει καὶ σταυρώσει. Ὁ Ἀδελφοθέος Ἰακώβος ἐχάρη, ὅτε ἐπιληροφώθη ἀπὸ τὸν Παῦλον περὶ τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος καὶ τῆς προόδου τῶν νεοϊδρυθεισῶν ἐκκλησιῶν (Πράξ. XX: 20)· ὁμοίως καὶ ἡ ἰδικὴ του προσπάθεια διαφαίνεται εἰς τὰς γραμμάς «ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν» (ἐνθ' ἀνωτέρω).

Τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ ὁ φλογερὸς ἀποστολικὸς

2. Οἱ ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ των ὅπως ἀποδώσουν κύρος εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἰακώβου ὡς Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων ἀπέδωκαν εἰς προσωπικὴν ἐντολὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸν διορισμὸν του ὡς Ἐπισκόπου: Recognitiones, I, 43 (Migne, P. G., I, 1232). cf. J. Chaîne, L'epitre de saint Jacques, (Paris 1927), p. 294.

ένθουσιασμός του, ό οποίος ένέπνευεν αυτόν, διερμηνεύον την στάσιν του 'Αδελφοθέου 'Ιακώβου κατά τὰ ἔτη τῆς 'Επισκοπικῆς του ζωῆς. Τινές ἐκ τῶν ιστορικῶν ἔχαρακτήρισαν αὐτόν ὡς ἕνα ἰσχυρογνώμονα 'Ιουδαῖον, «ό οποίος δὲν εἶχε ἀντιληφθῆ τίποτε ἀπὸ τὴν βαθεῖαν διδασκαλίαν τοῦ 'Ιησοῦ»³. Τοιαύτη κρίσις εἶναι ἄδικος καὶ παραμορφώνει τὸν χριστιανικὸν χαρακτήρα τοῦ πρώτου μάρτυρος 'Επισκόπου τῶν 'Ιεροσολύμων. 'Εὰν θεωρήσωμεν ἰδιαιτέρως τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν εἰς τὰ δύο ἀποφασιστικὰ γεγονότα, εἰς τὴν σύνοδον τῶν 'Αποστόλων ἐν ἔτει 52 μ.Χ. καὶ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ 'Αποστόλου Παύλου εἰς τὴν 'Ιερὰν πόλιν μετὰ τὴν δευτέραν ἰσραηλοπολιτικὴν περιδείαν του, διαπιστοῦμεν ὅτι εἰς ἀμοφοτέρας τὰς περιστάσεις ὁ 'Αδελφόςθεος 'Ιακώβος ὠμίλει μᾶλλον ἀπὸ πλευρᾶς ἀγαθοεργίας ἢ ἀπὸ δογματικῆς δεοντολογίας· ἐὰν δὲ ὠμίλησε καὶ διετύπωσε περιορισμούς τινας εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου τῶν 'Αποστόλων, τοῦτο ἔπραξεν ἐπὶ σκοπῶ ὅπως βοηθήσῃ τοὺς μαθητάς τοῦ Μωϋσέως νὰ ζήσουν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἄνευ σκανδάλων μετὰ τοὺς εἰδωλολάτρους προσηλύτους (Πράξ. XV:21)· ἔτι δέ, ἐὰν ἐκάλεσε τὸν 'Απόστολον Παῦλον ἵνα παρουσιάσῃ ἀποδείξεις τοῦ σεβασμοῦ του διὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, τοῦτο ἔπραξεν ἕνεκα τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν προσηλύτων, οἵτινες παρέμενον πιστοὶ εἰς τὸν νόμον καὶ τοὺς ὁποίους δὲν θὰ ἔπρεπεν οὐδεὶς νὰ προσβάλλῃ (Πράξ. XXI:20). 'Η παράκλησις αὕτη τοῦ 'Αδελφοθέου 'Ιακώβου πρὸς τὸν 'Απόστολον Παῦλον εἶχεν ἕνα ἰδιαιτέρον λόγον, ὅτι δὲν ὠμίλει οὐδὲ συνηγόρει ὑπὲρ τῆς θεολογίας τοῦ νόμου καὶ τῆς χάριτος, ἀλλὰ ἐπεζῆτει ὅπως καθησυχάσῃ τὴν συνείδησιν τῶν ἐξ 'Ιουδαίων χριστιανῶν. Πρὸς τοῦτο οἱ λόγοι τοῦ 'Αποστόλου Παύλου «καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφός ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν» (Α' Κορ. VIII:11), εἶχον πλήρη ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν σκέψιν τοῦ 'Αδελφοθέου 'Ιακώβου.

Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα συμπίπτουν τελείως μετὰ τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας καὶ τὴν ζωὴν τοῦ 'Αδελφοθέου 'Ιακώβου, ὡς καὶ μετὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς του. Αὐτὸς μὲν ἀλλὰ καὶ ἡ 'Εκκλησία ἐπεθύμουν, ἵνα δώσουν εἰς τοὺς 'Ιουδαίους, μετὰ τῶν ὁποίων ἔζων, μίαν ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῆς πιστότητός των εἰς τὸν νόμον. 'Ο 'Απόστολος Παῦλος ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Κορινθίους καὶ ὁμιλῶν περὶ τῶν ἀντιπάλων του γράφει: «'Εβραῖοὶ εἰσι; καὶ γώ· 'Ισραηλιταὶ εἰσι; καὶ γώ· σπέρμα 'Αβραάμ εἰσι; καὶ γώ» (Β' Κορ. XI:22). Οἱ ἐξ 'Ιουδαίων χριστιανοὶ ἐν 'Ιεροσολύμοις εἶχον τὴν ἰδίαν ὑπερφάνειαν περὶ τῆς φυλετικῆς καταγωγῆς των, καὶ ὁ 'Ιουδαϊσμός δι' αὐτοὺς δὲν ἦτο ἀπλῶς ἐν προνόμιον καταγωγῆς, ἀλλ' ἐπίσης κανὼν ζωῆς καὶ ἐπεθύμουν πάντοτε, ἵνα ἀκολουθοῦν τὸν κανόνα αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ αὐστηρότητί του. "Ηλιπίζον οὕτω, ὅτι θὰ ἐκέρδιζον τὴν ἐκτίμησιν των καὶ θὰ προσηλύτιζον τοὺς συμπατριώτας των περισσότερον πρὸς τὴν νέαν θρησκείαν· καὶ ἐφ' ὅσον οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ λαοῦ προσεχώρησαν, διατὶ νὰ μὴ προσχωρήσῃ καὶ ὁ λαός;

Μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς χριστιανικῆς 'Εκκλησίας, οἱ Χριστιανοὶ ἐξετιμῶντο πολὺ ὑπὸ τῶν 'Ιουδαίων διὰ τὴν ἀγαθοεργὸν καὶ πιστὴν ζωὴν των, πολλάκις δὲ ὁ λαός ἐξέφραζε τὸν θαυμασμόν του «αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. 'Ο δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ» (Πράξ. II:47). Αὐτὸς ἦτο ὁ ἰδιαιτέρος λόγος τὸν ὁποῖον ἐκαλλιέργει ὁ 'Αδελφόςθεος 'Ιακώβος καὶ ὁ ὁποῖος ἀνταπεκρίνετο πλήρως εἰς τὰς σκέψεις τοῦ 'Αποστόλου Παύλου, ὅπως ὅλα τὰ πράγματα καταστοῦν κοινὰ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐπὶ σκοπῶ ὅπως πλησιάσουν καὶ γνωρίσουν τὸν 'Ιησοῦν.

'Η ἀποψις αὕτη ἦτο τελείως νόμιμος καὶ ἦτο ἀναμφιβόλως ἢ πλεον κατάλληλος διὰ τὴν 'Εκκλησίαν τῶν 'Ιεροσολύμων⁴, ἀλλὰ ἦτο συγγρόνως καὶ ἐπικίνδυνος. Διότι ἡ συνειδητὴ πιστότης τῶν ἐξ 'Ιουδαίων Χριστιανῶν εἰς τὸν νόμον ἐθεωρεῖτο ἴσως ὡς ὑπαγορευομένη οὐχὶ ἀπὸ ἀγαθοεργίαν καὶ σύνεσιν, ἀλλ' ὡς ἀπαιτούμενη ἀπὸ τὴν θρησκείαν καθ' ἑαυτήν. 'Ομοίως οἱ ἕτεροι ἐξ 'Εθνικῶν Χριστιανοί, οἵτινες ἦσαν ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ νόμου, πῶς θὰ συμπεριφέροντο; Πολλοὶ ἐκ τῶν χριστιανῶν καὶ ὁπαδῶν τοῦ 'Αδελφοθέου 'Ιακώβου ὑπέκυψαν εἰς τὸν πειρασμὸν αὐτόν, «ἐξανέστησαν δὲ τινες τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως» (Πράξ. XV:5). 'Ομοίως δὲ καὶ ὁ 'Απόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει τὴν κατάστασιν αὐτὴν, «πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθειν τινας ἀπὸ 'Ιακώβου μετὰ τῶν 'Εθνῶν συνήσθιεν ὅτε δεῖ ἕλθον ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς» (Γαλ. II:12). 'Ο 'Αδελφόςθεος 'Ιακώβος ἀπέκρουσε τελείως αὐτοὺς «ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινές ἐξ ἡμῶν ἐξεληθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγους ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ἡμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐ διεστείλαμεθα» (Πράξ. XV:24) καὶ ἀνεγνώρισε τὴν ἐλευθερίαν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ οἰανδήποτε ζένην ἐπιρροῆν, ἰδιαιτέρως δὲ τῶν ἐξ ἔθνικῶν χριστιανῶν (Πράξ. XV:13 et seq.; XXI:25).

'Οθεν, μετὰ τοὺς ἐξ 'Ιουδαίων Χριστιανούς ὁ 'Αδελφόςθεος 'Ιακώβος δὲν ἠδύνατο νὰ διανοηθῆ ἕτερον τρόπον συμπεριφορᾶς εἰμὴ ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἠκολούθει αὐτὸς καὶ οἱ ἀκόλουθοί του ἐν 'Ιεροσολύμοις. 'Εθεώρει ἀδύνατον δι' αὐτοὺς νὰ μὴ ἀποδώσουν τὸν ἀπαιτούμενον σεβασμὸν εἰς τὸν νόμον, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀπέδιδεν. Μήπως ἐθεώρει ἄραγε τὴν τήρησιν τοῦ νόμου ὡς βᾶσιν σωτηρίας; 'Ασφαλῶς ὄχι⁵. Μήπως ἐθεώρει τοῦτο εἷς τινα βαθμὸν ὡς ὄρον διὰ τὴν σωτη-

4. 'Ο 'Απόστολος Παῦλος υἰοθέτησεν τὴν ἀποψιν αὐτὴν ὅτε ὑπεραμυνόμενος ἑαυτοῦ πρὸ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου ἐν 'Ιεροσολύμοις χαρακτηρίζει αὐτὸν Φαρισαῖον καὶ υἱὸν Φαρισαίου, «ἔχραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖος εἰμί, υἱὸς Φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι» (Πράξ. XXIII: 6).

5. M. J. Lagrange, Galates, pp. Ix et seq.: «'Η ὁμάς τοῦ 'Ιακώβου, μετὰ τὸν 'Ιακώβον ὡς ἀρχηγόν, ἀνεγνώρισε τελείως ὅτι οἱ 'Εθνικοὶ δύνανται νὰ σωθοῦν χωρὶς τὴν τήρησιν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. 'Οθεν πρέπει καὶ κατὰ τὴν στοιχειώδη λογικὴν, νὰ πιστεῦσουν καὶ οἱ 'Ιουδαῖοι ἀκόμη, ὅτι ἡ σωτηρία δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν νόμον ὡς ἀρχὴν».

3. E. Meyer, Ursprung und Anfänge des Christentums (Stuttgart, 1921-3), vd. III, p. 227.

ρίαν ἢ τελειότητα; Τινὲς ἐκ τῶν ἱστορικῶν ὑποστηρίζουν τὴν ἀποψιν αὐτὴν⁶, ἀλλὰ τοῦτο θεωρεῖται μᾶλλον λίαν ἐπισηφάλες ἵνα ἀξιόσωμεν μίαν τόσο ἀκριβῆ θεολογικὴν ἀπάντησιν. Ὡς πρὸς τὴν διαγωγὴν του αἱ προτιμήσεις του γίνονται καταληπτὰ εὐκόλως. Διότι κάθε τί ἐμαρτύρει διὰ τὴν διαγωγὴν του, οὐχὶ μόνον τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὁποίους ἐπεθύμει ὅπως φέρῃ πλησίον εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἀλλ' ὁμοίως ὁ ὑπομονητικὸς χαρακτήρ του καὶ ἡ ἔνθερος ἐξάσκησης τῶν ἐκκλησιαστικῶν του καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀφήσει τὰ χαρακτηριστικὰ των εἰς τὴν ψυχὴν του. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐχαρακτήρισε τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἓνα ἀφόρητον βᾶρος (Πράξ. XV: 10). Ὁ Ἀδελφόςθεος Ἰακώβος, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐπέλεξε διὰ τὴν πόλιν αὐτὴν, δὲν φαίνεται ὅτι ἔχει αἰσθανθῆ τὸ βᾶρος τῆς. Ὅτι εἰς ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν καὶ εἰδικῶς εἰς Ἀπόστολος θὰ ἔφερε τὸ βᾶρος τοῦτο ἕως τοῦ θανάτου του καὶ θὰ προέτρεπε τοὺς ἀδελφούς του Ἰουδαίους εἰς τὴν ἰδίαν πίστιν, ἦτο κάτι πολὺ φυσικὸν δι' αὐτόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιδέχεται ἰδιαιτέραν συζήτησιν.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰακώβου δὲν ἀναφέρεται διόλου εἰς τὰ ζητήματα περὶ τήρησεως τοῦ νόμου. Ἡ σωπὴ αὐτῆς εἶναι ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας, διότι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐγράφη περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του⁷. Ἐὰν μετὰ τὴν σύνοδον τῶν Ἀποστόλων καὶ τὰς διαφορίας, αἱ ὁποῖαι ἐτάραξαν τὰς Ἐκκλησίας τῆς Συρίας, τῆς Γαλατίας καὶ Ἑλλάδος, ὁ Ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἀφῆκε κατὰ μέρος ἐν ζήτημα τόσο σοβαρὸν, εἶναι διότι οὗτος δὲν ἦτο ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς κόμματος ἐπιζητῶν, ὅπως ἐπιβάλη τὰς ἀπόψεις του, ἀλλὰ εἰς Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ ἀνήσυχος καὶ ἀποσκοπῶν πάντοτε, ἵνα ἐπιτύχῃ πανταχοῦ ἁρμονίαν⁸. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ἀναφέρεται εἰς τὴν πίστιν καὶ τὰ καλὰ ἔργα (Ch. II. 14-26). Ἀλλ' ἡ ἀναφορὰ αὐτῆ παραμερίζει τελείως τὴν τήρησιν τοῦ νόμου. Τὰ ἔργα περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Ἀδελφόςθεος Ἰακώβος δὲν εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναφερόμενα ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα τινὲς ἐκ τῶν Ἰουδαϊζόντων ἀνεζήτουν τὴν ἀρχὴν τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ τὰ ἔργα τῆς θρησκείας, ἅπαντα

τὰ καλὰ ἔργα, ἅτινα ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν πίστιν, τῆς ὁποίας εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ καρπὸς⁹.

«Τὶ τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, εἰς τὴν πίστιν λέγει τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχει; μὴ δύναται ἡ πίστις σώσαι αὐτόν;» (Ἰακ. II-14). Ἡ πίστις αὐτῆ τοῦ Ἀδελφόςθεου Ἰακώβου ἀντλεῖται ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν Του, «πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ἐκδομήσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν» (Ματθ. VII 24). Ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆ εἶναι τὸ μόνον βιβλίον ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὁποῖον ἀπηχεῖ τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν· οὐδὲν ἕτερον βιβλίον ἀπηχεῖ τόσο πιστῶς αὐτὴν. Ἡ καταδίκη τοῦ ὄρκου καὶ τῆς ματαιοδοξίας¹⁰, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς κατάρας καὶ τῆς ἐπικρίσεως¹¹, οἱ μακαρισμοὶ καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ἔπαινος τῆς εὐσπλαχνίας, ἐλεημοσύνης¹² καὶ πτωχείας, εἶναι σημεῖα τὰ ὁποῖα μαρτυροῦν τὴν συγγένειαν τῆς ἐπιστολῆς μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν.

Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀδελφόςθεου Ἰακώβου, τὸ ὁποῖον ἐπηκολούθησε τὴν ἐπιστολὴν του, ἔδωκε μίαν τραγικὴν μεγαλοπρέπειαν εἰς τοὺς λόγους του. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἦτο ἀληθῶς μία «μικρὰ πόλιν πτωχῶν», τὴν ὁποῖαν οἱ χριστιανοὶ ἐτέρων πόλεων παρεκλήθησαν ἵνα βοηθήσουν. Πολλοὶ Ἰουδαῖοι, θερμοὶ καὶ αὐστηροὶ τηρηταὶ τοῦ νόμου, ἠναγκάσθησαν ἵνα σεβασθοῦν καὶ τιμήσουν τοὺς ἀρίστους μεταξὺ τοῦ λαοῦ των. Ἀλλ' οἱ πλοῦσοι, οἱ Σαδδουκαῖοι ἱερεῖς καὶ οἱ ὀπαδοὶ των ἀντετάχθησαν ἀμέσως μετὰ μὴν βιαιότητα ἐναντίον πάσης τιμῆς καὶ βοηθείας. Καὶ ὅπως ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐλιθοβόλησαν τὸν Στέφανον καὶ ἐπεχείρησαν νὰ φονεύσουν τὸν Παῦλον, οὕτως ἠθέλησαν καὶ τώρα ἵνα προσβάλλουν τὸν Ἀδελφόςθεον Ἰακώβον.

Οὕτω ἐν ἔτει 61 ἢ 62 μ.Χ. ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Χανάν «συνεκάλεσε τὸ ἀνώτατον δικαστήριον καὶ ἐκάλεσε πρὸ αὐτοῦ τὸν Ἀδελφόςθεον Ἰακώβον καὶ ἐτέρους τινάς, ἐκ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ κατηγορουμένους ἐπὶ παραβάσει τοῦ νόμου. Οὗτοι κατεδικάσθησαν καὶ ἐλιθοβολήθησαν»¹³.

6. J. Chaine, Saint Jacques, pp. xxxiv et seq.: «Ἐθεώρει τὰ ἔργα τοῦ νόμου τόσο ἀναγκαῖα διὰ τοὺς Ἰουδαίους ὡς ὄρον σωτηρίας ἢ τελειότητος. Ἡ γενομένη μνεία εἰς τὰς Πράξεις XXI: 20-5 σχετικὰ μετὰ τὴν τελευταίαν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς Ἱεροσόλυμα φέρει ἡμᾶς πρὸς τὴν σκέψιν αὐτὴν... Ἐὰν ἡ συζήτησις αὐτῆ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου ἢ ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἀπὸ αὐτὸν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὅτι οὗτος ἐθεώρει τὸν νόμον ὡς ὑποχρεωτικὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους σχετικὰ μετὰ τὴν σωτηρίαν ἢ τὴν τελειότητα». Βλέπε M. Lagrange, Galates n. 7.

7. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐγράφη μετὰ τὴν πρὸς Ρωμαίους τοιαύτην, ἣτοι μετὰ τὴν 57-62 μ.Χ.

8. Cf J. Chaine, Saint Jacques, p. Lxxxviii: «Εἶναι καλὸν νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν σωπὴν τοῦ Ἰακώβου μετὰ ἓνα λόγον διάφορον ἀπὸ ἡμερομηνίαν. Σύνεσις... ἐρμηνεύει αὐτὴν καλῶς. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ Ἰουδαῖοι ἠδύνατο νὰ καθαγιασθοῦν ἐν Χριστῷ μὴ ὑποχρεούμενοι ὅπως ἀρνηθοῦν τὸν νόμον, ὁ Ἰακώβος ἐθεώρησε περιττὸν νὰ ἐξετάσῃ τὰς δυσκολίας ὄλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ἀπληλαγμένους τούτου. Ἐπεθύμει εὐκρινῶς τὴν εἰρήνην καὶ ἀπέφυγε πάντοτε τὰ ἀκανθώδη ζητήματα».

9. Εἰς τὴν ἀναφορὰν περὶ καλῶν ἔργων δὲν διαφαίνεται οὐδεμία διαφορὰ μετὰ τοῦ Ἀδελφόςθεου Ἰακώβου καὶ Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Ἰερὸς Αὐγουστίνος χαρακτηρίζει τὴν διαφορὰν μετὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἐξῆς: «Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ ἔργων τὰ ὁποῖα προηγούνται τῆς πίστεως· ὁ Ἰακώβος περὶ τῶν ἔργων τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦν τὴν πίστιν».

10. V. 12, cf. Ματθ. V. 34-7.

11. III. 9; cf. Ματθ. V. 44; Λουκᾶ VI. 23; Ἰωάν., IV:14; V.9; cf. Ματθ. VIII., 1-2; Λουκᾶ V. 37.

12. II.13. Ματθ. V. 7; Λουκᾶ VI. 37 cf. also J. Chaine, l'epître de saint Jacques, (Paris 1927) pp. Lxvi-Lxvii.

13. Ἰώσηπος, Antiquities of the Jews, xx, 9, 1, 199. Ὁ Ἰώσηπος εἶναι αὐτόπτης μάρτυς διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐδρίσκετο εἰς Ἱεροσόλυμα. Βλέπε, E. Meyer, Ursprung und Anfänge des Christentums, vd. 11, p. 74. Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀδελφόςθεου Ἰακώβου διηγεῖται ὁ Ἠγήσιππος ἐν Eusebius, Historia Ecclesiastica, II, 23, 4-18.

Ἡ μακρὰ καὶ λεπτομερὴς αὐτῆ ἐκθεσις ἔχει θεωρηθῆ ὑπὸ ἱστορικῶν τινῶν οὐχὶ ὡς ἀκριβὴς (Tillemont's Memoires ἐμπεριέχει εἰς ἐν παράρτημα διδασκαρικὴν μελέτην ὑπὸ τοῦ Arnaud, Difficultés sur ce que conte Hégésippe de saint Jacques évêque de Jerusalem) ἢ ζωὴ τοῦ Ἰακώβου ὡς καὶ ὁ θάνατός

ΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΒΑΤΙΚΑΝΕΙΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

Ε Π Ι Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

Προεισηγηθέντες τὸν Διάλογον τῆς ἀγάπης.

Θὰ ἠδύνατο ἐν τούτοις ἡ Α. Ἀγιότης νὰ ἀντιπροβάλλῃ πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οὐχὶ αὐτὴ πρώτη εἰσηγείται τὸν τοιοῦτον Διάλογον τῆς ἀγάπης, ἀλλ' ἀκολουθεῖ αὐτὴ ἐν αὐτῷ πιστῶς εἰς τὰ προηγηθέντα καὶ προδιαγραφέντα σαφῶς καὶ ἀπαρρηγόριστως ἕξη τῆς Α. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, δὲν θὰ ἐπικαλεσθῶμεν εἰς πίστωσιν τούτου συνέντευξίν τινα δημοσιευθεῖσαν περὶ τὰ μέσα τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους 1966 εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν Ἐφημερίδα «Ἔθνος», εἰς τὴν ὁποίαν διεκηρύχθη ὑπὸ τῆς Α. Παναγιότητος, ὅτι «τὰ δόγματα ἅς τὰ κλείσῃ κάθε Ἐκκλησία εἰς τὸ θησαυροφυλάκιόν της καὶ μὲ τὸ κάλυμμα αὐτὸ νὰ ἐκδώσωμεν τὸ κοινὸν νόμισμα τῆς ἀγάπης». Διότι ἐπὶ τέλους οἱ δημοσιογράφοι δὲν εἶναι πάντοτε εἰς θέσιν νὰ διατυπώσουν ἐπακριβῶς σκέψεις καὶ ἀληθείας δογματικὰς καὶ θεολογικὰς. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ παρατρέξωμεν τὰ ὅσα ὁ νῦν Μητροπολίτης Ζυριῶν καὶ Νευροκοπίου Νικόδημος ἐδημοσίευσεν ἐν αὐτῷ τῷ ἐπισήμῳ ὄργάνῳ τῆς Ἱ. Συνόδου ἡμῶν²⁵ καὶ συμφώνως πρὸς τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποφιν τῆς Α.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τὴν ἐκτεθεῖσαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐν ἔτει 1961 «πρὸ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων ὡς Διευθυντοῦ τῆς ἐν Βῆστώνῃ Θεολογικῆς σχολῆς», «δὲν θεωρεῖται ἀναγκαῖα ἢ ἐκ προτέρων δογματικὴ ἐνότις τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν. Εἶναι δυνατόν νὰ ἐνωθῶν αἱ Ἐκκλησίαι κρατεῦσαι ὅ,τι

25. «Ἐκκλησία» τῆς 15 Ἰουνίου 1967 σελ. 326.

Ἡ ἐκτέλεσις, ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Ἰώσηπος, ἐξηρέθισε τοὺς συντηρητικούς, ὁ Χανὰν ἐξεθρονίσθη καὶ ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, υἱοῦ τοῦ Δαυαίᾶ. Ὁλιγον ἀργότερον μία μεγάλη τιμωρία ἐπέπεσεν εἰς τὴν πόλιν ἢ ὁποῖα ἐσυνήθιζε νὰ φρονεῖ τοὺς προφήτας». Ἐν ἔτει 70 μ.Χ. μετὰ ἀπὸ φοβερὸν ἐμφύλιον διχασμὸν καὶ ἐπανάστασιν, ἅτινα ἐπέτεινον τὴν Ρωμαϊκὴν εἰσβολὴν, ἡ πόλις τῶν Ἱεροσολύμων περιεκυκλώθη τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἰδίου ἔτους κατελήφθη καὶ κατεστράφη¹⁴. Μελετῶν τις τὴν ἱστορίαν τῆς πτώσεως καὶ καταστροφῆς ἀναλογίζεται τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὰς προφητείας του.

† Ὁ Κατάνης ΙΑΚΩΒΟΣ

του παραποιεῖται ὑπὸ Ἑβριονικῶν μύθων. Ἡ διήγησις αὕτη δὲν ἀναφέρεται διόλου εἰς τὴν ἱστορικὴν προσωπικότητα τοῦ Ἰακώβου, ἀλλὰ παρουσιάζει πῶς ἡ μὴμη του ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν. Τὰ Clementine ἀπόκρυφα παρουσιάζουν τὴν ἰδίαν παραποίησιν. cf. J. Chaine, L'Épître de saint Jacques, pp. xxxvii-xl.

14. Ἡ πόλις ἔπεσεν τὴν 26ην Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 70, Josephus, Wars of the Jews, VI, 8, 5, 407.

ἔχει ἐκάστη ὡς πίστιν καὶ δόγμα, καὶ οὕτως «ἠνωμένοι» νὰ ἀναθέσουν εἰς τὴν θεολογίαν νὰ ἐπιλύσῃ καὶ νὰ ἐναρμονίσῃ ἐν καιρῷ τὰς δογματικὰς ἀδῶν διαφοράς. Ἄν ἀναμένωμεν—λέγουσι—νὰ ἐκκαθαρισθῶσι πρῶτον αἱ περὶ τὸ δόγμα διαφοραί, ἢ περιπόθητος ἔνωσις ἀπομακρύνεται ἀφ' ἡμῶν καὶ δὲν ἐπιτυγχάνεται, ἐφ' ὅσον τὴν ἐπιζητοῦμεν παραμένοντες διηρημένοι (καὶ ἐχθρικῶς πολλάκις πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι). Ἐνῶ ἂν ἐνωθῶμεν πρῶτον, καὶ ἠνωμένοι ἐπιδιώξωμεν τὴν δογματικὴν ἀκριβείαν, θὰ φθάσωμεν αἰσιώτερον πρὸς τὸ εὐτυχές τοῦτο τέρμα». Ταῦτα ἀναφέρει ἐπίσκοπος ἀθήνων εἰς τὰς Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἵτινες δὲν ἔπαυσαν διατηροῦσαι καὶ δεσμὸν τινα ἐξαχρήσεως ἀπὸ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου.

Εἰς αὐτὰ θὰ προσθέσωμεν καὶ πρόσφατον κρίσιν τοῦ C. J. Dumont, διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου τῶν οἰκουμενικῶν σπουδῶν Islina, λαμβάνοντες αὐτὴν ἐξ ἄρθρου δημοσιευθέντος εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Πάπα εἰς Κων/λιν καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐμφαίνεται, ποῖαν ἀντίληψιν ἔχον ἤδη σχηματίζει καὶ αὐτοὶ οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ περὶ τῶν ἐν προκειμένῳ τάσεων καὶ φρονημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. «Ὁ πατριάρχης Ἀθηναγόρας, γράφει ὁ Mgr Dumont, θεωρεῖ ἐκθρόμως, ὅτι ὁ ποιμαντικὸς του ρόλος συνίσταται πρωτίστως καὶ οὐσιωδῶς εἰς τὸ νὰ προωθήσῃ τὰς χειρονομίας ταύτας τὰς ὄντως ἀποτελεσματικὰς ἐν τῇ ὑποθέσει τῆς προσεγγίσεως καὶ τῆς ἐνώσεως, ἐπαφίνων εἰς τοὺς θεολόγους τὴν φροντίδα νὰ συζητήσων μετὰξὺ τῶν ζητήματα θεολογικὰ ἢ κανονικὰ διαμφισβητούμενα. Δι' αὐτὸν (τὸν πατριάρχην Ἀθηναγόραν) ὅ,τι μᾶς χωρίζει σήμερον ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου, ὑφίστατο ἤδη, καίτοι κατὰ τὸ ὅσον ἤττον σαφῆ, ἐκ τοῦ ἐκθροισμοῦ τοῦ 1054. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ διαφοραὶ αὗται ἐθεωροῦντο ὡς δευτερεύουσαι καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὡς ἀνεπαρκεῖς, ἵνα προκαλέσουν ρήγμα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς, διατὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναγνωρισθῶν ὡς τοιαῦται ἀκόμη καὶ σήμερον; Ἀπὸ τοῦ νῦν ἡ πλήρης κοινωνία τῆς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς θὰ ἦτο δυνατόν ἐπὶ ταύτης τῆς βάσεως νὰ ἀποκατασταθῶν»²⁶.

Θὰ προσθέσωμεν καὶ κατὶ ἄλλο. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἐφετενοῦ Παύλου μνημόματος λαμβάνοντες αὐτὸ κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ τελευταίως κυκλοφορήσαντος τεύχους τοῦ Igenico, περιοδικοῦ ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ ἐν Chevelogne τοῦ Βελγίου μοναστηρίου τῶν Βενεδικτίνων. Γράφει λοιπὸν ἐν αὐτῷ ὁ Παναγιώτατος: «Ἡμεῖς, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀναλογιζόμενοι σοβαρῶς τὸ καθήκον μας καὶ τὴν εὐθύνην μας, ἅς κατέλθωμεν ἀπὸ τῶν θρόνων μας καὶ ἐν ἀδελφικῇ ποιμαντικῇ συνεργασίᾳ ἅς ἀνοιξώμεν τὴν τρίτην περιόδον τῆς Ἐκκλησίας, τὴν περιόδον

26. Informations Catholiques Internationales ἐνθ' ἄν. σελ. 6.

τῆς ἀγάπης καὶ συνδιαλλαγῆς, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς συνυπάρξεως ἐν τῇ ἰσότητι, ἕως οὗ ὁ Κύριος εὐδοκήσῃ νὰ μᾶς ἐνώσῃ πάλιν ἐν τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ τοῦ σώματός του καὶ τοῦ ἁχράντου καὶ ἁγίου αἵματός του, ὡς συνέβαινε πρὸ τοῦ 1054, παρὰ τὰς ὑφισταμένους καὶ τότε διαφορὰς»²⁷. Ὑπογραμμίζομεν τὴν τελευταίαν φράσιν ἡμεῖς. Ταύτην δὲ εἶδομεν καὶ ἰδιοῖς ὁμιασιν εἰς πατριαρχικὸν γράμμα, ἀποσταλὲν ὡς εὐχετήριον ἀπάντησιν εἰς Μητροπολίτην τῶν Νέων Χωρῶν χειροτονηθέντα τὸν τελευταῖον Ἰούνιον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕτερον γράμμα πρὸς ἡμᾶς ἀποσταλὲν πρὸ τινων ἑβδομάδων.

Ἰσχυρισμοὶ ἱστορικῶς ἀβάσιμοι.

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ πρὸ τινων ἐτῶν ἀναιροῦντες τὸν ἀοιδίμον συνάδελφον Aspanassieff. Ἡ προσθήκη τοῦ Filioque, ἐγράφομεν τότε, εἰσῆχθη τὸ πρῶτον εἰς τὰ φραγκικὰ σύμβολα περὶ τὸ 767, ἀλλ' ὁ πάπας Λέων Γ' (†816) ἀπεδοκίμασεν αὐτὴν διατάξας τὴν ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ ἁγίου Πέτρου τοποθέτησιν δύο ἀργυρῶν πλακῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχε χαραχθῆ τὸ σύμβολον ἑλληριστὶ καὶ λατινιστὶ, ἄνευ τῆς προσθήκης ταύτης. Ὁ ἱερός Φώτιος δὲ κατέκρινε τοὺς εἰς Βουλγαρίαν ἐπιδραμόντας ἐκ Δύσεως κληρικὸς ὡς εἰσαγαγόντας εἰς αὐτὴν ρωμαϊκὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα. Ποῖα ἦσαν ταῦτα; Ἡ ἀποστροφή πρὸς τοὺς ἐγγάμους κληρικούς, ἡ παροχή τοῦ χρίσματος ὑπὸ μόνων τῶν ἐπισκόπων, ἡ κατὰ μίαν ἑβδομάδα περικοπή τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, καὶ ἡ περὶ τοῦ Filioque διδασκαλία²⁸. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν παροχὴν τοῦ χρίσματος ὑπὸ μόνων τῶν ἐπισκόπων καὶ τὴν περικοπὴν τῆς Τεσσαρακοστῆς πᾶς τις θὰ ὠμολόγει, ὅτι πρόκειται περὶ διαφορῶν ἀνωδύνων καὶ κατ' οὐδὲν θιγοῦσῶν τὸ δόγμα. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀποστροφήν πρὸς τοὺς ἐγγάμους κληρικούς θὰ παρετηροῦμεν, ὅτι ἡ ἀγαμία τοῦ κλήρου δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Φωτίου ἐπιβληθῆ ὡς καθεστῶς γενικῶς κρατοῦν ἐν τῇ Δύσει. Ὡς τοιοῦτον ἐκοράτησεν ἐπὶ Γρηγορίου Ζ' τοῦ Ἰδβερόνδου (1073—1085), ὅτε καὶ ἐνομοθετήθη συνοδικῶς. Δηλαδή εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη μετὰ τὸ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου σχίσμα. Ἀλλὰ καὶ τότε «ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι δραστηρίως ἐζήτησαν νὰ ἐφαρμόσωσι τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου, ἐκινδύνευσαν τὴν ζωὴν των». Ἀντιθέτως ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Ἑλβετίας Ὁθων ὄχι μόνον ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ἐγγάμους κληρικούς νὰ διατηρήσωσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀγάμους ἐπέτρεψε νὰ νυμφευθῶσι»²⁹. Ὡς πρὸς δὲ τὴν προσθήκην τοῦ Filioque εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν, ὅτι εἰς τὴν σύνοδον τοῦ 879, ἣτις ἀποκατέστησε τὸν Φώτιον καὶ τῆς ὁποίας μετέσχον ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ πάπα εἰς καρδινάλιος καὶ δύο ἐπίσκοποι, ἀπηγγέλθη τὸ σύμβολον ἄνευ τῆς προσθήκης ταύτης, ἐγένετο δὲ καὶ δήλωσις,

καθ' ἣν ὁ διὰ προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως ἄλλοιῶν τὸ σύμβολον, ἂν μὲν εἶναι κληρικός, ὑπόκειται εἰς καθάρσεις, ἂν δὲ λαϊκὸς εἰς ἀνάθεμα. Οἱ παρόντες δ' ἐπίσκοποι ἐτροποποίησαν ἐπὶ τὸ ἀσθηρότερον τὴν δήλωσιν ταύτην κηρύξαντες ὡς ὑποβλητέον εἰς ἀνάθεμα γενικῶς πάντα ἀδιακρίτως ἄλλοιῶντα τὸ σύμβολον. Καὶ εἰς τοῦτο οὐδεμίαν ἔφερον ἀντίρρησην καὶ οἱ τρεῖς τοῦ πάπα ἀντιπρόσωποι. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἱστορικῶς βεβαιωμένον, ὅτι πρῶτος ἐκ τῶν παπῶν ὁ Σέργιος Δ' ἐν ἔτει 1009 εἰς τὴν ἐπὶ τῷ ἐνθρονισμῷ του ἐπιστολὴν παρέθεσε τὸ σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ Filioque, εἰσῆγαγε δὲ ἐπισήμως εἰς αὐτὸ τὴν προσθήκην ταύτην Βενέδικτος Η' (1014), ἀλλ' εὐθὺς ὁ σύγχρονος τοῦ πάπα Κηρουλαρίου Κων/λεως Σέργιος διέγραψε τὸ ὄνομα τοῦ πάπα ἐκ τῶν διπτῶν, ἔκτοτε δὲ οὐδὲν παπικὸν ὄνομα ἀνεγράφη ἐν αὐτοῖς³⁰. Ἡττονος δὲ δογματικῆς σημασίας ἔθιμον, ὅποιον ἡ χρῆσις τῶν ἀζύμων ἐν τῇ Ἐὐχαριστίᾳ, δὲν κατεκοίθη ὑπὸ τοῦ Φωτίου, διότι μόλις τὸν ἑνατον αἰῶνα εἰσῆχθη ἐν τῇ Ἀντικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐστιγματίσθη ὁμοῦς ὑπὸ τοῦ Κηρουλαρίου, περὶ τοῦ ὁποῦ ἐν τῷ αἰτιολογικῷ τοῦ ἀναθεματισμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Οὐμβέρτος ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης τῆς ἁγίας Σοφίας γράφεται, ὅτι ὕβρισε τοὺς λατίνους ὡς ἄζυμίτας³¹.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἡ κοινωρία ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ποτηρίου πρὸ τοῦ σχίσματος παρὰ τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν χριστιανῶν διαφορὰς;

Ἐπακολουθοῦντα ἀτοπήματα.

Αἱ ἱστορικῶς ἀσύστατοι αὐται διακηρύξεις γίνονται τόσον ἐπισήμως καὶ ἀσθεντικῶς, καθ' ὃν χρόνον αἱ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν προσηλυτιστικαὶ ὁργανώσεις ὑφίστανται καὶ ἐξακολουθοῦν μετὰ πολλῆς τῆς πανουργίας καὶ τῆς κεκτημένης μακροχρονίου πείρας των νὰ κινοῦνται. Τί δ' ἐπακολουθεῖ καὶ τί δύναται περισσότερον νὰ ἐπακολουθήσῃ; Οἱ ἀσθήρικτοι καὶ μὴ ἐπαρκῶς πεφωτισμένοι ἐκ τῶν ὀρθοδόξων εὐκολώτατα, συνωθουσῶν εἰς τοῦτο καὶ τῶν πατριαρχικῶν βεβαιώσεων, παρασύρονται εἰς τὴν μυστηριακὴν ἐπικοινωνίαν, βαθμηδὸν δὲ καὶ εἰς τὴν ἀφομοίωσιν μετὰ τῶν χριστιανῶν τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν. Εἶναι ἐπόμενον ἐκ τῶν τοιούτων παραχωρήσεων νὰ προκαλῆται ὄχι μόνον σύγχυσις μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ φανατισμὸς καὶ ἀγανάκτησις, ψυχραίνουσα τὴν ἀγάπην καὶ ἀποδεικνύουσα κενὸν ρῆμα τὸν Διάλογον αὐτῆς καὶ ἀντὶ τῆς ἀναμενομένης ἐξ αὐτοῦ προσεγγίσεως μᾶλλον νὰ οὐκύνονται καὶ νὰ ἀπομακρύνονται ἀλλήλων τὰ διεστῶτα. Ἀφήρομεν δὲ καὶ τὸν τραυματισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐντεῦθεν θὰ ὑφίσταται τὸ πατριαρχικὸν κῦρος, οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐπακολουθούσης μειώσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ παλινωδιῶν εἰς αἷς θὰ ἐξαναγκάζεται πρὸς τακτοποίησιν τῶν προκαλουμένων συγχύσεων.

27. Irenicon 1967 No 2 σελ. 237.

28. Φωτίου ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς κεφ. 5 καὶ 24. Ἐκδόσις Βαλέττα σελ. 169 καὶ 175.

29. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλ. Ἱστορία σελ. 448.

30. Β. Στεφανίδου αὐτόθ. σελ. 344.

31. Αὐτόθ. σελ. 348.

Καὶ ὅτι ταῦτα ἐπιβεβαιοῦνται ὑπὸ αὐτῆς τῆς πραγματικότητος, πληροφοροῦμεθα, ἐὰν λάβωμεν ὑπὸ ὄψιν, ὅτι καθ' ὃν χρόνον τελευταίως ἐξαπέλυε τὸ Πασχάλιον αὐτοῦ μήνυμα ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην ἡμέρας τινὰς μετὰ ταῦτα νὰ δημοσιεύσῃ ἐγκύκλιον ὑπενηθιμίζουσαν εἰς τοὺς Ὀρθόδοξους, ὅτι «μυστηριακὴ ἐπικοινωνία δὲν ὑφίσταται ἀκόμη μεταξὺ τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν». Καὶ ἐπέτρεψε μὲν ὁ πατριάρχης εἰς δεδομένας περιστάσεις τὴν παρουσίαν εἰς τὰς ἀκολουθίας καὶ τελετὰς τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, πρὸ τῶν καταστάσεων ὅμως, αἰτινες τοὺς τελευταίους τούτους καιροὺς κατέστησαν συγκεχυμένα, ὡς πρὸς τὴν μυστηριακὴν ἐπικοινωνίαν ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ παραμείνῃ τὸ καθεστὸς ἀμετάβλητον³². Καὶ ὡς ἀναγράφεται ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ «ἢ κίνησις πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἔνωσιν συνεχίζει τὴν πρόοδόν της πρὸς τὸ ἀντικειμενικόν της σχέδιον καὶ τίποτε δὲν δύναται νὰ σταματήσῃ τὴν ἀδυσώπητον πορείαν της πρὸς τὰ ἐμπρὸς μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν θὰ δωρήσῃ εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Ἐκκλησιῶν τὴν ἔνωσιν, ἣτις θὰ φανερωθῇ καθ' ὃν χρόνον θὰ πίνωμεν πάντες ὁμοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ποτηρίου τὸ σῶμά του καὶ τὸ αἷμά του τὸ ἄγιον». «Ἦτο δὲ πλέον ἢ φυσικόν, ὅτι ὡς ἀποτέλεσμα τῆς παλλούσης ταύτης προσπάθειας καὶ τοῦ εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος, τοῦ ἐκδηλωθέντος πανταχόθεν (ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως), νὰ δημιουργηθῇ ἢ ἐντύπωσις, ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ νῦν ἦτο ἐπιτετραμμένον εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἐξομολογῶνται καὶ νὰ λαμβάνουν τὴν εὐχαριστίαν ἀδιακρίτως. Ἡ ἐντύπωσις ἐπεκράτει παρ' ἡμῖν, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ μας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξομολογῶνται καὶ νὰ λαμβάνουν τὴν κοινωνίαν ἀπὸ ἱερεῖς ρωμαιοκαθολικῶν καὶ ἀπὸ τὸν κληρὸν τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ὁμολογιῶν. Καὶ θὰ ἐφηρμοζέτο ὡσαύτως καὶ τὸ ἐναντίον εἰς τρόπον, ὥστε οἱ μὴ ὀρθόδοξοι θὰ ἠδύνατο νὰ λαμβάνουν τὰ μυστήρια ἐκ τῶν ὀρθόδοξων ἱερέων μας. Ἡ ἀγία Σύνοδος ἡμῶν ὅμως συνεσκέφθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου καὶ ἀπεφάσισε συντάσσοσα ἐγκύκλιον κατάλληλον καὶ νυκλοφοροῦσα ταύτην εἰς τοὺς ἀρχιεπισκόπους καὶ τοὺς μητροπολίτας τοῦ Πατριαρχείου νὰ πληροφοροῦσιν τοὺς κοινωνοῦντας ὀρθόδοξους, ὅτι ἡ τελεσιουργία τῆς θείας λειτουργίας εἰς ναοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς, προτεσταντικοὺς ἢ ἄλλους εἰς τὰς χώρας, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ναοὶ ὀρθόδοξοι ἐλληνικοί, γίνεται ἐξ ἀνάγκης... Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι δύνανται νὰ λαμβάνουν τὰ μυστήρια ἐξ ἱερέως μὴ ὀρθόδοξου, διότι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν ἀπόφασιν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην καὶ ἡ μυστηριακὴ κοινωνία μεταξὺ τῆς Ἑλληνι-

κῆς Ὀρθόδοξου καὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν δὲν ὑφίσταται ἀκόμη»³³.

Κατὰ τὸ Ιρένικον, αἱ αὐταὶ ὁδηγίαι εἶχον δοθῆ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ ὀλίγον πρότερον, ἐν πατριαρχικῇ ἐπιστολῇ ἀπὸ 14 Μαρτίου, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Θουαείρων Ἀθηναγόραν, ἐν τῇ ὁποίᾳ περιέχεται αὕτη ἢ φοῶσις : «Ὡς πρὸς τὸ σπουδαῖον θέμα (τῆς ἐνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν) προσβλέπομεν μετ' ἀγάπης πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Σίμωνος Πέτρου τῆς παλαιᾶς Ρώμης, ὅστις ζητεῖ παρὰ τοῦ μετόχου αὐτοῦ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἱερῷ πλοῖῳ, τοῦτέστι τοῦ Ἰωάννου, ὅπως ἔλθῃ καὶ βοηθήσῃ αὐτόν, ἐφ' ὅσον ὁ κίνδυνος εἶναι μέγας, διότι τὸ δίκτυον κινδυνεύει νὰ διαρραγῇ». Τοῦτο ὅμως δὲν δικαιολογεῖ κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν τὴν μυστηριακὴν ἐπικοινωνίαν³⁴.

Περὶ τὸν εἶναι νὰ ἐκταθῶμεν περισσότερον. Τὰ κείμενα ὁμιλοῦν μόνον τῶν. Ἐὰν καταφαινῶνται εἰς αὐτὰ ἐλιγμοὶ, καλόπτοντες παλιωδίας καὶ ἀντιφάσεις, δύναται νὰ κρίνῃ πᾶς προσεκτικὸς ἀναγνώστης. Ὡς πρὸς ἡμᾶς νομίζομεν, ὅτι ἐπιβάλλεται ἤδη νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ὑπολειπομένου θέματος, τὸ ὁποῖον εἶναι : Ποῖαι αἱ συνέπειαι τοῦ εἰς Κων/λιν ταξειδίου τοῦ Πάπα.

Συνέπειαι τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Πάπα εἰς Φανάριον.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν ἀνωτέρω πρὸς τὸ Γαλλικὸν Πρακτορεῖον συνέντευξίν του, ἐνῶ ἐξαπατήρησε «τὴν ἐπίσκεψιν καθ' ἑαυτὴν ὡς ἱστορικὸν γεγονός κολοσιαιᾶς σημασίας», ὡς πρὸς τὰς συνεπειὰς αὐτῆς ἐπήγαγεν, ὅτι «δύναται αὕτη νὰ ἔχῃ μέγιστον ἀντίκτυπον εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν», τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς δηλαδή καὶ τῆς Ὀρθόδοξου Καθολικῆς. Πρέπει νὰ σταθῶμεν εἰς αὐτὸ τὸ δύναται, τὸ ὁποῖον ὑπονοεῖ, ὅτι αἱ συνέπειαι τῆς ἐπισκέψεως δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι καὶ ἡμιστὰ ἐξοτηρικαὶ εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐξαρτᾶται δηλαδή ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν θὰ λάβουν αἱ περαιτέρω προσπάθειαι μας πρὸς ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἐξηγοῦμεθα.

Εἰς τὸ μνημονευθὲν ἀνωτέρω ἄρθρον τοῦ René Laurentin εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τίθεται τὸ ἐρώτημα : «Ἡ ἔννοια τῆς ἐπισκέψεως Παύλου ΣΤ'»; Καὶ δίδεται ἄνευ περιστροφῶν ἢ ἀπάντησις : «Ἐνας σταθμὸς ἐν τῇ προσεγγίσει Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως». Καὶ ἐξηγεῖ ὀλίγον κατωτέρω, πῶς ἐννοεῖ τὸν σταθμὸν. «Μετὰ τῆς Ἀνατολῆς, παρατηρεῖ, ἐξ ἐνστικτοῦ, ὁ διάλογος πλέκεται καὶ κομβοῦται μὲ πρόξεις μᾶλλον παρὰ μὲ λόγους. Ὅτι προκαλεῖ ἐντύπωσιν εἰς τὰς συναντήσεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι, ὅτι ὁ Παῦλος ΣΤ' καὶ ὁ Ἀθηναγόρας συμφωνοῦσι πέραν

33. Service Oecumenique de Presse et d' Information (150, route de Ferney, Genève) τῆς 4 Μαΐου 1967.

34. Irénicon ἐνθ' ἄν. σελ. 250 ὑπόσημ. 1.

35. Informantions... ἐνθ' ἄν. σελ. 4.

32. Irénicon ἐνθ' ἄν. σελ. 240.

τῶν λέξεων»³⁵. Μὲ ἄλλας λέξεις ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου προσδοκᾷ τὴν προσέγγισιν καὶ ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς ἐπίτευγμα καὶ καρπὸν τοῦ Διαλόγου τῆς ἀγάπης, ἥμισυ δὲ ὡς κατάληξιν τοῦ θεολογικοῦ Διαλόγου. Δὲν εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις διατυπώνει τοιαύτην τινὰ πρόβλεψιν καὶ αἰσιόδοξον γνώμην. Καὶ αὐτὸς ἄλλως τε ὁ Παναγιώτατος Οἰκου-μενικὸς Πατριάρχης μετὰ τὸν ἀπὸ τοῦ Ἀδελφοῦ τῆς Ρώμης ἀποχωρισμὸν, μὴ ὁμιλῶν πλέον ἀπὸ διφθέραι καὶ καθὼς ἐν Ἴ. Συνόδῳ μετὰ σκέψιν πολλήν εἶχε δια-τυπωθῆ, εἶπεν ἐξαίρων καὶ τὰς συνεπειὰς τῆς παπικῆς ἐπισκέψεως: «Ὁ πάπας Παῦλος ἀπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν, ὅτι εἶναι γεμᾶτος ἀγάπην, καλωσύνην καὶ ταπεινώσιν. Ἡ πρόβλεψις διὰ τὴν ἐνότη-τα τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἀφάνταστος. Ἡ ἐνότης θὰ γίνῃ καὶ ποτε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμεν, θὰ ἔλθῃ μόνῃ της, ἔτσι ξαφνικά, ὅπως ξαφνικά γίνονται ὅλα τὰ μεγάλα καὶ ἱστορικά γεγονό-τα»³⁶. Μὲ ἄλλα λόγια χειρονομία ἀγάπης ὡσὰν αὐτὴν, ποὺ ἐπραγματοποίησεν ὁ Παῦλος ΣΤ' διὰ τῆς τελευταίας ἐπισκέψεώς του, σημειῶνον προ-όδους διὰ τὴν ἐνότητα ἀφαντάστους. Τοιαῦται χειρονομίαι ἀπρόβλεπτοι σὰν αὐτὴν ἀν ἐπαναληφθοῦν, ἐπόμενον εἶναι νὰ μᾶς χαρίσων ἀνεπίστως, εἰς ὧρα ποὺ δὲν θὰ τὸ περιμένῃ κανεὶς, τὸ δῶρον τῆς ἐνώσεως. Τότε θὰ ἀποδειχθῆ περιττός ἢ μόνον ἐξ ὑστέρον χρή-σιμός πως καὶ ὁ θεολογικὸς Διάλογος.

Θὰ ἐλέγομεν ὀλίγας μόνον λέξεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑπεραισιοδοξίαν αὐτὴν, τὴν ὀφειλομένην ἀν μὴ καὶ εἰς ἔλλειψιν ἐπαρκῶς θεολογικῆς μορφώσεως, ἀσφαλῶς ὅμως εἰς αἰσθηματικὴν καρδίαν, τῆς ὁποίας τὰς χορδὰς κατέστησεν ἐπὶ μᾶλλον εὐαίσθη-τους καὶ εὐθίκτους εἰς τοὺς τόνους τῆς ἀγάπης τὸ λιπαρὸν γῆρας. Θὰ ὑπενθυμίσω βέβαια τὴν μεταρ-ρυθμίαν τοῦ ἡμερολογίου, τὴν στηριζομένην ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀκριβῶν ἀστρονομικῶν πα-ρατηρήσεων καὶ μηδεμίαν ἔχουσαν πρὸς τὸ δόγμα ἢ τὸ τυπικὸν ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας σχέσιν. Ἐγένετο «ἔτσι ξαφνικά» καὶ αὐτὴ. Καὶ ὅμως ἐπέρασεν ἡμῖνος αἰὼν ἔποτε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συντα-ράσσεται, καὶ σχεδὸν τὸ σύνολον τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καίπερ ἐξηρητημένον ἐκ τοῦ Πατριαρ-χείου, ἐμμένει εἰς τὸ παλαιόν. Καὶ θὰ ὑποστηρίξω ἐν τέλει, ὅτι διὰ νὰ γίνῃ ἔνωσις πραγματικὴ καὶ ἀσφα-λῆς πρέπει νὰ θεμελιωθῆ ἐπὶ ἀδαμαντίνης βάσεως. Καὶ ἡ βᾶσις αὕτη ἡ ἀδαμαντίνη εἶναι ἡ πλήρης δογμα-τικὴ συμφωνία. Πολὺ ὀρθῶς δέ, ἐπικρίνων τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης ὡς μόνον ἀναγκαῖον καὶ ἐνδεικνύμενον νὰ προταχθῆ τοῦ θεολογικοῦ Διαλόγου, παρετήρησεν ὁ Μητροπολίτης Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου: «Εἶναι φα-νερόν, ὅτι οὕτως ἐπιχειρεῖται ἓνα ἄλμα ἀπότομον, τὸ ὁποῖον ὑπ' ἄλλων θεωρεῖται παρακεκινδυνευμένον. Δημοιογεῖται μία γεφύρωσις ἀνευ βάρθων καὶ στη-ριγμάτων ἀσφαλῶν. Γίνεται κάποια ἀβεβαία συγκόλ-λησις τῶν ἀπεσχισμένων χριστιανικῶν μερίδων, οἷον εἰ ἐμβαλωματικῆ, μὲ τὴν ἀπίθανον ἐπίδα μελλοντικῆς

δογματικῆς ἐνώσεως. Ἄλλ' ἡ μέθοδος αὕτη ἀποτελεῖ προθύστερον. Ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη, οὐδενὸς οἰκο-δομήματος ἢ ἀνέγερσις ἀρχεται ἀπὸ τῆς στέγης. Ἄν μὴ ὑπάρξῃ θεμέλιον στερεόν, οὐδὲν ἐγγυᾶται τὴν στή-ριξιν τῆς οἰκοδομῆς»³⁷.

Ἡ μόνῃ ἀκολουθητέα δόξις.

Τὴν καθώρισεν ἄριστα ὁ Μακαριώτατος Ἀθηνῶν εἰς τὴν συνέντευξίν του. Ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀναθέματος τοῦ 1054, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπίσκε-ψιν τοῦ πάπα εἰς Κωνσταντινούπολιν εὐρίσκει ἡ Μα-καριότης τοῦ «πολὺ πρόωρον τὸ περιεχόμενον τοῦ δια-λόγου νὰ ἐπεκταθῆ ἐπὶ τῶν δογματικῶν διαφορῶν». Ἐκπληκτικὸν θὰ εἴπωμεν ἴσως τινές. Ἄλλ' ἡ Μακαριό-της τοῦ ἀποσαφεῖ πλήρως τὴν γνώμην της. «Αἱ πρῶ-ται ἐπαφαί, συνεχίζει, καὶ τὰ πρῶτα βήματα πρέπει νὰ ἀφιερωθοῦν εἰς ἐκεῖνα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀπο-τελοῦν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθήματα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ. Ἐπὶ παρ-αδείγματι τὴν κατάπαυσιν τοῦ προση-λυτισμοῦ». Δὲν τὸ εἶπεν ὀλόκληρον ἡ Μακα-ριότης Του. Τὸ ὑπενόησεν ὅμως σαφῶς. Δηλαδή πρό-δος θεολογικοῦ Διαλόγου σοβαρὰ καὶ εἰλικρινῆς δὲν δύνανται νὰ νοηθῆ, ἐὰν ἡ Οὐνία δὲν παύσῃ νὰ ὑφίσταται καὶ ἐὰν πᾶσα ἐνέργεια προσηλυτισμοῦ δὲν σταματήσῃ ὀριστικῶς³⁸. Παρενθετικῶς νὰ εἴπωμεν τί ἠξιώθη εἰς τὰς ἐν Ἀμερικῇ κοινότητας, κατὰ τὴν σύναψιν μι-κτῶν γάμων μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ ρωμαιοκαθολικῶν; Νὰ συνιερουργῶσι κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου ὀρθόδοξοι καὶ καθολικοὶ ἱερεῖς, ὁμοῦ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἐπίσκεψις τῆς Αὐτοῦ Ἁγιο-τήτος ἐγένετο, διὰ νὰ ἐπισχυθοῦν αἱ προσηλυτιστικαὶ αὐταὶ ἐπιχειρήσεις, ἀσφαλῶς αἱ συνέπειαι τῆς ἐπι-σκέψεως αὐτῆς δὲν θὰ εἶναι καθόλου καλαί.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀθηνῶν, κατὰ ταῦτα, θεωρεῖ πολὺ ὀρθῶς ὡς προηγηθησόμενον ὄρον παντὸς δογμα-τικοῦ διαλόγου τὴν κατάπαυσιν τοῦ προσηλυτισμοῦ. Ἐπὶ πλέον, δὲν παρέλειψε νὰ τονίσῃ, ὅτι «κατὰ τὸ πα-ρελθόν ἐξ ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι πᾶν ἄλλο ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθοῦν ἢ ὡς δείγματα αἰσθημάτων ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, ἔχουν δημιουργηθῆ πολλά ἐμπόδια. Ὅταν ταῦτα ἀρθοῦν, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν σημείων ἐκείνων τῆς πίστεώς μας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι εἶναι σύμφωνοι, κατόπιν δὲ νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν διε-ρεύνησιν τῶν θεμάτων ἐκείνων, ἐπὶ τῶν ὁποίων χωρί-ζον τὰς δύο Ἐκκλησίας δογματικαὶ διαφοραί».

Ἐκφράζεται δὲ οὕτως ὁ Μακαριώτατος, ἀπαντῶν εἰς ἐρώτημα, τοῦ ὁποίου τὸ ἕτερον σκέλος ἦτο τὸ ἐπό-μενον: «Ἡ νομίζετε, ὅτι τὰ ψυχολογικὰ θέματα καὶ «τὸ βάρος τῆς ἱστορίας» πρέπει προηγουμένως νὰ ἀποτελέσωσιν τὸ ἀντικείμενον μιᾶς ὑπομονητι-κῆς προσπαθείας δι' ἀμοιβαίαν κα-τανόησιν;». Καὶ μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ὁ Μακαριώ-τατος ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Τήνον. Δηλαδή εἰς νῆσον,

36. «Ἐκκλησία» ἐνθ' ἀν. σελ. 435.

37. «Ἐκκλησία» 15 Ἰουνίου 1967 σελ. 326.

38. «Ἐλεύθερος Κόσμος» 2 Αὐγούστου 1967 σελ. 3.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

16. Διάκρισις καὶ μέτρον.

Ἡ θέσις καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ ἱερατικόν—πολλῶ δὲ μᾶλλον τὸ ἀρχιερατικόν—ἐπιβάλλουσιν, ἵνα ὑπάρχη ἀπαραιτήτως μέτρον καὶ διάκρισις εἰς τὰς ἐν γένει ἐνεργείας καὶ ἐκδηλώσεις παντὸς κληρικοῦ. Ἐὰν δὲ λείψη ἡ συναίσθησις τοῦ μέτρου καὶ ἐὰν ἀπολίπη τὸν κληρικὸν ἡ διάκρισις, μειοῦται καὶ ἐκτίθεται οὐ μόνον τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ. Λεπτομερέστερον:

1. Οἰκειότης ἐν μέτρῳ. Ἡ ἰδιόζουσα θέσις τοῦ κληρικοῦ ἀπαιτεῖ, ἵνα μὴ ἐπιτρέπη εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἰσοπεδωτικὰς, οὕτως εἰπεῖν, τάσεις καὶ ἐκδηλώσεις, αἵτινες ἀφεύκτως καταντῶσιν ἐξουθενωτικὰ δι' αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμά του. Οἱ παλαιοὶ κληρικοὶ οὐδὲ ἐντὸς τοῦ οἴκου των ἐπέτρεπον εἰς ἑαυτοὺς, φέρ' εἰπεῖν, νὰ ἐμφανίζονται

ἄνευ τοῦ ἐσωράσου. Ἦτο ἀδιανόητον δι' αὐτοὺς νὰ παρουσιάζωνται ἄνευ τοῦ ἱερατικοῦ σχήματος πρὸ οἰουδήποτε. Μόνον ὁ κοιτῶν ἔβλεπε τὸν κληρικὸν χωρὶς τὸ «άντερι» (ἐσώρασον). Ὅμιλοῦμεν διὰ τὰς χώρας ἐνθα οἱ κληρικοὶ ρασοφοροῦσιν. Ὅσοι δ' ἐκ τῶν νεωτέρων κληρικῶν εἶναι ἐλευθεριώτεροι σήμερον ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, μὴ διστάζοντες καὶ ἐνώπιον ἐκτάκτου ἐπισκόπου νὰ ἐμφανισθῶσιν ἄνευ ἐσώρασου, δὲν συντηροῦσι τὸ κύρος των. Ὅμοίως καὶ ὅσοι, λόγῳ οἰκειότητος, ἐπιτρέπουν εἰς συγγενεῖς, φίλους, συναδέλφους κλπ. νὰ τοὺς ὀνομάζωσιν ἀπλῶς διὰ τοῦ ὀνόματος, ἄνευ ἄλλης προσαγορεύσεως ἀρμοζούσης εἰς ἱερωμένους, δὲν ἴστανται εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπὴν. Οὐδὲ ἡ πρεσβυτέρα, οὐδὲ οἱ γονεῖς ἢ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κληρικοῦ δικαιούνται νὰ λησμονῶσι ποτε τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ ιδιότητα, προσαγορεύοντες ἀπλῶς διὰ

ὅπου οἱ ὀρθόδοξοι συζῶσιν ἀπὸ αἰῶνων μετὰ ρωμαιοκαθολικῶν. Ἡ ἐν προκειμένῳ γνώμη του λοιπὸν δὲν εἶναι γνώμη μόνον ἐπιστήμονος ἱστορικοῦ καὶ κανονολόγου, ἀλλὰ προσεπικυροῦται καὶ ὑπὸ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ πείρας. Καὶ κατ' αὐτὴν λοιπὸν «ἡ ἐνότης δὲν θὰ γίνῃ κάποτε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμεν, οὔτε θὰ ἔλθῃ μόνη της ἔτσι ξαφνικὰ». Θὰ προσηγηθῇ ὑπομονητικῆ ἐργασία μακροχρόνιος, διὰ νὰ ἀρθῶν οἱ φανατισμοὶ καὶ αἱ προκαταλήψεις καὶ διὰ νὰ δημιουργηθῇ κατάστασις πραγματικῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, ὅποτε θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ κρίνωμεν ποῖαι ἐκ τῶν διαφορῶν ἐντάσσονται εἰς τὰς πραγματικὰς δογματικὰς διαφορὰς καὶ ποῖαι ἐκ τούτων ἀποτελοῦν ἀνώδυνα τοπικὰ ἔθιμα, τὰ ὅποια ἡ προκαταλήψις ἐξώγκωσεν εἰς λίθους προσκόμματος καὶ εἰς πέτρας σκανδάλου.

Ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος.

Ὁ Μακαριώτατος ὠμίλησε καὶ περὶ τῆς Πανορθόδοξου Συνόδου. Εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν ἀπάντησεν, ὅτι «ἡ σύγκλησις μιᾶς Πανορθόδοξου Συνόδου εἶναι ἀναγκαῖα ὄχι μόνον πρὸς καθορισμὸν κοινῆς κατευθυντηρίου γραμμῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων θεμάτων». Ὑπεγράμμισε δέ, ὅτι ἡ στάσις «τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς συγκλήσεως Πανορθόδοξου Συνόδου ὑπῆρξε πάντοτε ἐννοικῆ ὑπὸ τὴν μοναδικὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη θὰ ἔχῃ παρασκευασθῆ κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὴν σοβαρότητα, τὴν ὁποίαν αὕτη πρέπει νὰ ἔχῃ διὰ σύμπασαν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν».

Πολὸ ὀρθῶς. Ὅμιλοῦμεν συχνὰ περὶ Πανορθόδοξου, χωρὶς νὰ σκεπτόμεθα τί σημαίνει Πανορθόδοξος, ποῖαν προπαρασκευὴν ἀπαιτεῖ, ποίους κινδύνους ἐγκλείει,

ποίας ἐπὶ τέλος δαπάνας θὰ ἀπαιτήσῃ. Ἐσωρευθῆ δυσεξαριθμητὸν πλῆθος ζητημάτων κατὰ τὴν πρώτην ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξον Συνδιάσκεψιν καὶ ὁ σωρὸς αὐτὸς ἐπρογραμματίσθη, ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ τὰ θέματα, περὶ τὰ ὅποια θὰ ἀπασχοληθῇ ἡ συγκληθησομένη Προσύνδος, εἰς τρόπον ὅστε ἐὰν πράγματι θὰ ἐπρόκειτο, ἵνα γένηται σοβαρὰ μελέτη περὶ ἐνὸς ἐκάστου τούτων καὶ δοθῇ ἡ ἐνδεικνυμένη λύσις εἰς αὐτό, θὰ ἐχρειάζετο οὐχὶ χρονικὴ περίοδος ἴση πρὸς τὴν καταναλωθεῖσαν ὑπὸ τῶν συνεδριῶν τῆς Βας ἐν Βατικανῷ συνόδου, ἀλλὰ διπλασία καὶ τριπλασία ἐκείνης. Τοῦτο δὲ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι θὰ ἔχωσιν ἐκ προτέρου μελετηθῇ ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν τὰ διάφορα θέματα καὶ θὰ εἶναι ἐπ' αὐτῶν ἡτομιασμένα αἱ σχετικαὶ εἰσηγήσεις.

Ποῦ εἶναι αἱ εἰσηγήσεις αὐταί; Πότε συνετάγησαν καὶ πότε ἐκυκλοφόρησαν μεταξὺ τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν; Ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος θὰ ἠδυνάμην νὰ εἶπω ἀποτελεῖ μάχαιραν ἀμφίστομον, μαχαίρι δίκωπον. Γινομένη ὅταν πρέπει καὶ ὅπως πρέπει βεβαίως πολλῶν ἀγαθῶν πρόξενος δύναται ν' ἀποβῇ. Ἀλλ' ἐὰν συγκληθῇ προχείρως καὶ ἄνευ τῆς δεούσης προετοιμασίας, ἡ τύχη της ἔχει προδιαγραφῆ ἀπὸ τοῦ λόγου, τοῦ ὁποίου μέγας θεολόγος καὶ μέγας ἄγιος καὶ μέγας Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας μας προδικηρῆσεν, ὁ ἐν ἀγίοις Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Ἐγράψεν οὗτος ἐν τῇ 130 ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν ὑπαρχον Κωνσταντινουπόλεως Προκόπιον: «Ἐχω μὲν οὕτως, εἰ δεῖ τάληθές γράφειν, ὅστε πάντα σύλλογον φεύγειν ἐπισκόπων, ὅτι μηδεμίαν συνόδου τέλος εἶδον χρηστάν, μηδὲ λύσιν κακῶν μᾶλλον ἐσχηκίαν ἢ προσθήκην. Αἰεὶ γὰρ φιλονεικίαι καὶ φιλαρχίαι καὶ λόγου κρείττονες».

Ἀρκετὰ ταῦτα ὡς Ἐπιλεγόμενα ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Πάπα εἰς Κων/λιν.

(Τέλος)

Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

τοῦ κυρίου ὀνόματος. Καὶ αὐτοὶ οἱ συνάδελφοι ἀμοιβαίως δέον νὰ προσαγορεύωσιν ἀλλήλους μετὰ τοῦ ἱερατικοῦ τίτλου («Πάτερ Δ...»), μάλιστα δημοσίως καὶ ἐνώπιον ἄλλων. Ἀκόμη καὶ οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν ἀρχιερεῖς, ἐνδείκνυται νὰ εἶναι τυπικώτατοι εἰς τὰς πρὸς κληρικούς των προσαγορεύσεις. Πολλῶ μᾶλλον οἱ λοιποὶ συνεργάται καὶ οἱ τοῦ εὐρύτερου περιβάλλοντος δέον νὰ αἰσθάνωνται (ἢ νὰ τοὺς ἐμπνέωμεν) τὴν ὑποχρέωσιν τῆς μὴ παραλείψεως τοῦ ἀρμοδίου τίτλου («πάτερ», «αἰδεσιμώτατε», «σεβασμιώτατε»...). Ἐνίοτε παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀνακληθῆ, εὐγενῶς, εἰς τὴν τάξιν ὁ προπετῶς παραλείπων τὴν ὀφειλομένην προσαγόρευσιν. Ὁ ἴδιος δὲ ὁ κληρικὸς δέον νὰ ἀνησυχῆ περὶ τοῦ κύρους του, ὅταν οἱ ἄλλοι ὑπερβαίνωσι τὰ ἐσκαμμένα ἐξ ἐπόψεως οἰκειότητος. Διότι πάντως τοῦτο εἶναι δείγμα, ὅτι ἐμειώθη ὅπωςδῆποτε ὁ πρὸς αὐτὸν σεβασμὸς. Καὶ δέον νὰ ἀναζητήσῃ τὰ αἴτια. Καὶ δὴ νὰ ἐξαλείψῃ ταῦτα.

Γενικώτερον, τὸ κύρος τῶν κληρικῶν φθεῖρεται ἀνεπανορθώτως ἐκ τῆς ὑπερμέτρου οἰκειότητος. Τὴν χαρακτηριστικὴν δὲ βολὴν κατ' αὐτοῦ ἐπιφέρει ἡ ἐνασχόλησις τοῦ κληρικοῦ εἰς ἀναρμόστους ἀσχολίας. «Κύβωσι σχολάζων» κληρικὸς, ἢ εἰς πότους ἀρεσκομένος καὶ συνεστιάσεις ἀδιακρίτως κ.τ.λ. εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχῃ θέσιν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν χριστιανῶν. Αὐτοὶ δὲ οἱ τὴν μεγαλυτέραν οἰκειότητα πρὸς αὐτὸν ἀποκτήσαντες (οἱ συμπαίχται καὶ συμπόται καὶ συνεστιάμενοι καὶ χαριεντιζόμενοι καὶ ἀστεϊζόμενοι καὶ ἐν γένει ἀδολεσχοῦντες) ἀπέβαλον ἤδη πᾶν ἴχνος σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως πρὸς τὸν συνέταιρον αὐτῶν εἰς τὰ τοιαῦτα γενόμενον κληρικόν. Οὐχὶ λοιπὸν ἄμετρος οἰκειότης.

2. Ἐπισημότης μετὰ διακρίσεως. Ἀντίπους τῆς ἀμέτρου οἰκειότητος εἶναι ἡ ὑπερλίαν ἐπισημότης εὐκαιρως-ἀκαιρως. Δὲν πρόκειται περὶ τῆς ἐπιβαλλομένης ἐκείνης ἀποστάσεως, εἰς τὴν ὅποιαν δέον νὰ τηρῶνται οἱ ἐκ παντοίων λόγων καὶ ἀναγκῶν πλαισιούντες τὸν κληρικόν. Οὐδὲ συμμεριζόμεθα τὴν ἀντίληψιν τινων, θεωρούντων ὡς ὑπεροπτικὴν δῆθεν καὶ ἀλαζονικὴν τὴν σοβαρὰν καὶ ἄψογον στάσιν τῶν ἀξιοπρεπῶν καὶ σεβομένων ἑαυτοῦς κληρικῶν. Ἐάν τινες ἔμαθον νὰ ὑπερβάλλωσιν εἰς δῆθεν «δημοκρατικότητα» καὶ νὰ ὑποβαθμίζωσι τὴν στόθμην τῆς σοβαρότητος εἰς τὰς συζητήσεις καὶ τὰς ἐν γένει ἐπαφὰς καὶ ἀναστροφὰς αὐτῶν, ὑπάρχουσιν εὐτυχῶς πάντοτε καὶ οἱ εἰθισμένοι νὰ τηρῶσιν εἰς ὑψηλὴν περιωπὴν τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν θέσιν των. Παρέχονται δὲ εἰς ἐκατέρους εὐκαιρία πλεῖστα, νὰ δείξωσιν οὐσιαστικώτερον, ποῖοι ἐξ αὐτῶν ἀγαπῶσι καὶ τιμῶσι πράγματι τοὺς περὶ αὐτούς. Διότι πολλακίς οἱ δῆθεν δημοκρατικώτεροι ἀποδεικνύονται αὐθαιρετώτεροι καὶ δυναστικώτεροι πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτούς, ἐνῶ ἄλλοι ἐφεκτικώτεροι δὲν παραλείπουσι νὰ συμπαρίστανται διὰ πράξεων καὶ ἐκδηλώσεων ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως, πρὸς τοὺς ἀξίους τιμῆς καὶ στοργῆς, καὶ διὰ τῶν πραγμάτων νὰ ἀποδεικνύωσιν ὅτι κα-

τανοοῦσι τὴν ἔννοιαν τοῦ «πλησίον» καὶ ἀντιλαμβάνονται ταύτην ὄχι ὡς ὀδοστρωτῆρα ἀξιωματῶν καὶ θεσμῶν, ἀλλ' ὡς ἠθικὴν καὶ ἀξιολογικὴν ἔννοιαν. «Ἀρχὴ ἀνδρα δείκνυσιν», ἀποφαίνεται τὸ γνωστὸν γνωμικόν. Καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἀσκοῦσιν «οὐχ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων» οἱ ὄντως ἀνώτεροι ἄνθρωποι.

Ἄλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου ἐνταῦθα. Ὁμιλοῦμεν περὶ ἐκείνων, οἵτινες ὑπολαμβάνουσι πᾶσαν εὐκαιρίαν καὶ στιγμὴν ὡς κατάλληλον νὰ προβάλωσιν ἑαυτοὺς μᾶλλον ἢ τὸ λειτούργημα των, δι' ἐπιδεικτικῶν καὶ ἐντυπωσιαζουσῶν ἐμφανίσεων. Αὕτη ἡ δῆθεν ἐπισημότης εἶναι καὶ ἄκαιρος καὶ ἀδιάκριτος καὶ ἥκιστα σοβαρὰ.

Ἡ προβολὴ καὶ ἡ ἔξαρσις τῆς ἱερουργίας εἶναι ἐπιβεβλημένη. Σφάλονται ὅμως οἱ θεωροῦντες ὅτι θετικὰ στοιχεῖα ἐξάρσεως τῆς ἱερουργίας εἶναι αἱ αὐτοπροβολαὶ δι' ἀπιθάνων καὶ ἐξεζητημένων ἐπιδείξεων, αἵτινες ὄντως μαρτυροῦσι κουφότητα καὶ ἀλαζονείαν μόνον. Πολλῶ μᾶλλον ἄκαιροι καὶ ἄσκοποι εἶναι αἱ ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ἀναστροφῇ φυσιώσεις καὶ ματαιόδοξοι τάσεις, ὡς δῆθεν ἀναγκαῖα ἐπισημότης.

3. Ὀφφίκια καὶ διάσημα. Συνήθη περίπτωσιν ἀκαίρου ἐπισημότητος ἀποτελεῖ ἡ κατάχρησις τῆς ἐμφανίσεως μετὰ τῶν διασήμων καὶ διακριτικῶν τοῦ ἀξιωματῶς ἢ τοῦ ὀφφικίου. Περὶ τούτων σημειωτέα τὰ ἐξῆς, ἐξ ἐπόψεως δεοντολογικῆς.

α) Ἀκρότητα ἀποτελεῖ ἡ παντελής κατάργησις τῶν διακριτικῶν τοῦ ὀφφικίου. Ἐξ ἴσου δ' ἀκρότητα ἐμφανίζει καὶ ἡ ὑπέμετρος καὶ αὐτάρεσκος χρῆσις καὶ προβολὴ τούτων.

Δοθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὰ ὀφφίκια καὶ τὰ διακριτικὰ τούτων, δέον νὰ φέρονται ὑπὸ τῶν λαβόντων ταῦτα ἐν ἐπισήμοις ὅπωςδῆποτε ἱερουργίαις καὶ τελεταῖς, νὰ παραλείπωνται δὲ ἐν ἀσημάντοις εὐκαιρίαις καὶ ὁσάκις ἡ σεμνότης ἐπιβάλλει τοῦτο (λόγω τῆς πολιᾶς τῶν συλλειτουργῶν ἢ ἐν ἐφαρμογῇ τοῦ «τῆ τιμῆ ἀλλήλους προηγούμενοι» κλπ.).

β) Δὲν ἐξετάζομεν ἐνταῦθα ἐὰν καλῶς ἢ κακῶς ἐδόθησαν εἰς τὸ Α ἢ Β πρόσωπον. Τὸ μέτρον ὅμως καὶ ἡ διάκρισις ἔχουσι καὶ ἐνταῦθα τὴν θέσιν των. Τὰ διακεκριμένα πάντως ὀφφίκια τοῦ ἀρχιμαγίστου καὶ τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται νὰ δίδωνται εἰς μὴ θεολόγους κληρικούς. Τὰ δὲ λοιπὰ ὀφφίκια δέον νὰ δίδωνται προοδευτικῶς καὶ οὐχὶ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας, ὅπωςδῆποτε δ' εἰς μὴ νεαροὺς καὶ νεωστὶ κεχειροτονημένους. Ὁ νεοφανὴς πληθωρισμὸς τῶν «σταυροφόρων» ἀξιωματούχων πρεσβυτέρων (Β' καὶ Γ' καὶ δὴ καὶ Δ' κατηγορίας ὡς πρὸς τὰ μορφωτικὰ προσόντα) δέον νὰ ἐκλείψῃ. Ὡσαύτως καὶ ἡ προχείρισις εἰς ἀρχιμανδρίτην παντός ἀγάμου κληρικοῦ ἀδιακρίτως, καὶ δὴ νεαροῦ, εἶναι ἀδικαιολόγητος. Διὰ τῶν ὀφφικίων ἐν γένει, καὶ δὴ τῶν ὑπεροχωτέρων, δέον νὰ παρέχεται τιμητικὴ διάκρισις καὶ ἐπι-

βράβευσις εἰς τοὺς «καλῶς προεστῶτας πρεσβυτέρους (οἵτινες) διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ» (Α' Τιμ. ε', 17). Ἄνευ τοιούτων, καὶ ἄλλων παραπλησιῶν ἀντικειμενικῶν κριτηρίων, περὶ τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς ἐργασίας ἐκάστου κληρικοῦ, δὲν ἔχει θέσιν ἡ ἀπονομὴ ὀφικίων.

γ) Οἱ ἀρχιερεῖς κυκλοφοροῦσιν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτῶν μετ' Ἐγκολπίου καὶ ράβδου (καὶ μετ' ἐπανοκαλυμμαύχου ἐν ἐπισημοτέραις ὥραις). Ἐν ξένη ἐπαρχίᾳ ὅμως ἐνδείκνυται, κυκλοφοροῦντες ἀπλῶς, νὰ φέρωσιν ὑπὸ τὸ ράσον τὸ Ἐγκόλπιον. Καταχρηστικῶς δὲ δύνανται νὰ φέρωσι καὶ ράβδον.

δ) Τὰ παράσημα φέρονται ἐπὶ τοῦ ράσου ἐν ἔθνικαῖς ἑορταῖς καὶ ἐν παραπλησίοις ἐμφανίσεσι μόνον. Οὐδέποτε δὲ φέρονται ἐπὶ τῶν ἀμφίων, ὡς ἐν τοῖς τελευταίοις καιροῖς εἶδομεν! (καὶ δὴ καὶ ἀρχιερεῖς τοῦτο ποιοῦντας)!

4. Τηλέφωνον. Καὶ ἡ χρῆσις τοῦ τηλεφώνου γεννᾷ ζητήματα διακριτικότητος. Ὅθεν ὑπόκειται καὶ αὕτη εἰς κανόνας τινὰς δεοντολογικούς. Καὶ δὴ·

α) Ὑπὸ κατωτέρων πρὸς ἀνωτέρους δὲν θεωρεῖται ἐπιτρεπομένη ἡ διὰ τηλεφώνου ἐπικοινωνία, ἐκτὸς ἐὰν ἔκτακτος ἀνάγκη ἐπιβάλλῃ ταύτην ἢ ἐὰν μεσολαβῇ μεγίστη τοπικὴ ἀπόστασις καὶ καθίσταται ἀδύνατος ἡ αὐτοπρόσωπος ἐπίσκεψις. Κατὰ κανόνα ἡ (προφορικὴ) ἀναφορὰ κατωτέρου πρὸς ἀνώτερον δέον νὰ γίνεται προσωπικῶς. Ἡ κλήσις εἰς τὸν τηλεφώνον δέον κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἀποφεύγεται, προκειμένου περὶ ὑπεροχικῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ (καὶ τῇ κοινωνικῇ) ἱεραρχίᾳ προσώπων.

β) Κατὰ τὴν ἀντίθετον περίπτωσιν (ἀνωτέρων πρὸς κατωτέρους) ἡ διὰ τηλεφώνου μετάδοσις ἀνακοινώσεων καὶ ἐντολῶν ἐνδείκνυται, καὶ πολλάκις θεωρεῖται προτιμότερα τῆς προσωπικῆς προσκλήσεως, ὅχι μόνον πρὸς εὐχερεστέραν διαβίβασιν τῶν παραγγελλομένων, ἀλλὰ καὶ ἵνα μὴ ταλαιπωροῦνται ἀσκόπως οἱ πρὸς οὓς ἀπευθύνονται αἱ παραγγελίαι.

γ) Προσοχὴ ἰδιαιτέρα ἀπαιτεῖται κατὰ τὰς ἐπαφὰς τῶν Ἀρχιερέων, ἰδίως μετὰ τῶν διαφόρων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ἀρχῶν. Τὸν τηλεφώνον εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας δέον νὰ τίθεται ἐν συνηθεστέρᾳ χρήσει. Διότι ἡ συχνὴ ἐπιτόπιος μετάβασις δὲν προάγει τὸ κύρος τοῦ ὀχλοῦντος καὶ ὑπομιμνήσκοντος. Διαφυλαττομένου δὲ τοῦ κύρους τοῦ ἐν ὑπεροχικῇ ἐκκλησιαστικῇ θέσει ἰσταμένου, εἶναι ἀρκετὴ ἡ διὰ τηλεφώνου διατύπωσις ἐπιθυμίας ἢ αἰτήματός τινος, ἵνα εὖρη ἀνταπόκρισιν.

δ) Ἡ χρησιμοποίησις μεσαζόντων προσώπων πρὸς διαβίβασιν τηλεφωνημάτων ἐπιτρέπεται μὲν (καὶ ἐνίοτε ἐπιβάλλεται) ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, ὅταν π.χ. ἡ προϊσταμένη Ἀρχὴ διαβιβάζῃ διὰ τῶν ὀργάνων καὶ ὑπαλλήλων αὐτῆς τηλεφωνικὰς παραγγελίας, ἀποκλειέται δ' ἀντιστρόφως, τ. ἔ. ὑφιστάμενός τις ν' ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον πρόσωπον νὰ τηλεφωνήσῃ τι εἰς προϊστάμενον αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀνυ-

πέρβλητον κάλυμα μεσολαβῇ (ἀσθένεια ἢ ὅ,τι ἄλλο σοβαρὸν καὶ ἀνυπέρβλητον).

5. Αὐτοκίνητον. Τὸ «μέτρον ἄριστον» τῶν ἀρχαίων, καὶ ἡ λεγομένη «χρυσῆ μεσότης» ἐπιλύει καὶ τὰ δεοντολογικὰ ζητήματα τὰ συναφῆ πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ αὐτοκινήτου ὡς ἀναγκαίου σήμερον μέσου κινήσεως.

Ἀποκρούοντες φαρισαϊκὰς τινὰς τυμπανοκρουσίας περὶ λιτότητος καὶ ἀπαρνήσεως τοῦ αὐτοκινήτου ὡς μέσου εἰς τὴν προσωπικὴν διάθεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, (καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγενικεύθη τόσον ἡ χρῆσις τοῦ τοιούτου αὐτοκινήτου, καὶ εἶναι τοῦτο εἰς τὴν διάθεσιν πλείστων ὄσων δημοσίων λειτουργῶν — οὐχὶ ἀντιστοίχου μάλιστα βαθμοῦ πρὸς τοὺς ἀνωτάτους κληρικούς — καὶ παντὸς δυναμένου νὰ συντηρήσῃ τὸ ἀναγκαῖον αὐτῷ «Ι. Χ.»), διακηρύσσομεν τὴν ἀναντίρρητον σήμερον πραγματικότητα, καθ' ἣν εἶναι ἀδύνατον νὰ συντελεσθῇ ἀξιόλογον ἔργον ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον οὗτος θὰ στερῆται τοῦ ἀναγκαίου μέσου κινήσεως. Ἡ συχνὴ παρουσία αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐν ἐκτεταμένῃ περιφερείᾳ διαβιούντος ποιμνίου ἐπιτυγχάνεται κυρίως διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν συγχρόνων συγκοινωνιακῶν μέσων (ὀδικοῦ δικτύου καὶ αὐτ/του). Ὅθεν ἄς μὴ εἶναι εὐεπίφοροί τινες εἰς κατάκρισιν τῶν, ἀντὶ ὄναριου καὶ ὑποζυγίου, ἐποχουμένων ἐπ' αὐτοκινήτου ἰδιωτικῆς χρήσεως, πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ ἱεραποστολικοῦ καὶ ἔθνικοῦ ἔργου αὐτῶν. Καὶ ἄς μὴ ἀπομιμῶνται ἄλλοι τὴν εὐτετελῆ δημαγωγίαν πολιτικῶν ὁμιλοῦντων περὶ ρευστοποιήσεως αὐτοκινήτου διὰ τὴν ἀνέγερσιν Σχολείων ἢ τὴν ἐλεγχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου δολίαν διάθεσιν τοῦ εἰσηγηθέντος, ἵνα τὸ μῦρον τὸ διατεθὲν εἰς τὸν Χριστὸν «πρᾶθῇ τριακοσίων δηναρίων καὶ δοθῇ πτωχοῖς!» (Ἰω. 1β' 5).

Οὐχ ἦττον ἐπιφυλάξεις τινὲς δέον νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν. Ἦτοι·

α) «Ὁ ὑπ' αὐτὸς» κληρικοῦ ἢ χρῆσις προσωπικοῦ αὐτοκινήτου. Μόνον ὅταν ἡ διακονία τὸ ἀπαιτῆ, ἔχει τὴν θέσιν τοῦ τοῦτο. Καὶ ὅταν αἱ ἀποστάσεις αἱ ὑποχρεωτικῶς διανυόμεναι ὑπὸ τοῦ κληρικοῦ τὸ ἐπιβάλλωσι, δικαιολογεῖται. Ἄλλως ἀποβαίνει μέσον ἐπιδείξεως ἢ πολυτέλειᾳ ἀδικαιολόγητος καὶ πρόκλησις. Δὲν εἶναι ὀρθὸν ὅ,τι ἀποτελεῖ ποιμαντικὴν ἀνάγκην διὰ τοὺς μητροπολίτας νὰ ἐπεκτείνονται ματαιοδόξως μέχρι καὶ τῶν...νεαρῶν διακόνων!

β) Ἐτι μᾶλλον ἐπιφυλακτικοὶ δέον νὰ εἶναι οἱ κληρικοὶ εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίῳν ὁδῶν τοῦ αὐτοκινήτου. Εἰς ἄλλας χώρας ἐνθα οἱ κληρικοὶ δὲν ρασοφοροῦσιν, εὐχερῶς παρέρχεται τὸ πρᾶγμα ἀπαρατήρητον. Παρ' ἡμῖν ὅμως προσκρούει εἰς τὸ κοινὸν αἴσθημα ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἱερατικοῦ σχήματος (ράσου καὶ καλυμμαύχου) εἰς τὸ «βολάν» τοῦ αὐτοκινήτου. Δὲν εἶναι δ' ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα ἀσυνήθιστον. Ἄλλ' ἡ μὴ εὐχάριστος παρουσία τοῦ κληρικοῦ ὡς ὁδηγοῦ αὐτοκινήτου ἀπηχεῖ τὴν διαίσθησιν τοῦ λαοῦ διὰ τὸν εὐλόγον φόβον ἐνδεχομένου αὐτοκνητιστικοῦ δυστυχήματος (καὶ δὴ θανατηφόρου!), ὁπότε ὁ ὑπεύθυνος κληρικὸς θὰ

ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἀνάγκη λειτουργικῆς Κατηχήσεως.

Καίτοι ὁ λαὸς μας κατὰ τὸ μᾶλλον ἐκκλησιαζεται καὶ θεωρεῖ ἀκόμη τὴν πατροπαράδοτον Λατρείαν ὡς τμῆμα τῆς ὅλης του ζωῆς, ἐν τούτοις διαπιστώνεται καταπληκτικὴ ἀγνοία, καὶ φαίνεται ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐλλείψεως διαφωτίσεως ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς λειτουργικῆς ζωῆς. Παρίσταται ἀνάγκη ἐπείγουσα Λειτουργικῆς κατηχήσεως, ὥστε τὸ πλήρωμα νὰ συμμετέχη ἐνεργῶς, καὶ νὰ μετουσιώσῃ εἰς βίωμα καθημερινὸν τὰ μεγάλα θέματα τῆς θ. Εὐχαριστίας.

Ὁ Ἰουστίνος (150) καὶ ὁ Ἰππόλυτος Ρώμης (215), μᾶς δίδουν τὴν ἀρχαιότεραν καὶ πιστοτέραν εἰκόνα τῆς εὐχαριστηρίου συνάξεως. Ἀναφερόμεθα εἰς αὐτὴν διότι πιστότατα ἀντικατοπτρίζει τὸν ἀπέρριπτον λατρευτικὸν κόσμον τῶν πρώτων χριστιανῶν.

★

Ἀνάγνωσις μεγαλοφώνως, τοῦ λειτουργοῦ ἀτενίζοντος τὸ ἐκκλησίασμα, εὐχαριστηρίων εὐχῶν, δοξολογίας, περικοπῶν ἐκ τῆς Π. καὶ τῆς Κ. Διαθήκης. Κοινωνία καὶ ἐνιαχοῦ συνεστίασις, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, γνωστὴ ὡς ἀγάπη καὶ ὁμιλία. Ὁ λαὸς

περιέλθῃ εἰς δεινὴν θέσιν, πλὴν τῶν ποινικῶν αὐτοῦ εὐθυνῶν, ἐκθέτων σοβαρῶς τὴν ἐκκλησίαν καὶ διακινδυνεύων αὐτὴν ταύτην τὴν ἱερατικὴν του ὑπόστασιν, ἀπειλουμένης κατ' αὐτοῦ καθαιρέσεως. Ὁθεν ἄς μὴ σπεύδωσιν οἱ κληρικοὶ νὰ ἀναλαμβάνωσιν, ἢ νὰ ἀναθέτωσιν εἰς ἑτέρους κληρικούς ὁδήγησιν αὐτοκινήτου.

γ) Καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ αὐτοκίνητον τοῦ κληρικοῦ—καὶ τοῦ ἐπισκόπου—δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὑπερπολυτέλες καὶ προκλητικὸν εἰς ἐμφάνισιν. Οὐδ' ὑπάρχει λόγος νὰ εἶναι ποτε τοιοῦτο. Ἀρκεῖ νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν κίνησιν καὶ τὴν ποιμαντικὴν διακονίαν. Τὸ περισσὸν εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ. Καὶ δίδει ἀφορμὴν σχολίων οὐχὶ ἐποικοδομητικῶν. Ἀπλοῦν λοιπὸν τὸ αὐτοκίνητον ἢ παλαιότερου τύπου, ἢ μὴ καινουργές, πάντως δὲ ταπεινὸν καὶ μὴ ὑπερλίαν δαπανηρόν¹.

Ἐν πᾶσι διακρίσις καὶ μέτρον.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

1. Ἐπανειλημμένως ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ἡμῶν δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ ἐπιβῶμεν καὶ Λεωφορεῖου (πούλμαν), ὁσάκις εἰς τὰς περιοδείας ἡμῶν συνηκολούθει ἡμῖν λαὸς ἀπὸ τῆς ἑδρας τῆς Μητροπόλεως πρὸς τὰς ἐνορίας τῶν χωρίων. Συνταξιδεύοντες αὐτῶ μετὰ τοῦ ποιμνίου ἡμῶν, εἶχομεν μετ' αὐτοῦ ἐγγυτέραν ἐπαφὴν καὶ γνωριμίαν. Διεπιστώσαμεν δ' ὅτι καὶ ἐποικοδομητικὴ καὶ μὴ ἀπάθουσα πρὸς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ὑπῆρξεν ἢ ἐν ἀτμοσφαιρᾷ τιμῆς καὶ σεβασμοῦ τοιαύτη συνοδοιπορία μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου. Ὅθεν καὶ ἀπεφύγομεν πολλάκις νὰ κάμωμεν χρῆσιν τοῦ—μὴ καινουργοῦ, σημειωτέον—αὐτοκινήτου τῆς Μητροπόλεως.

ἤκουε τὰ πάντα, ἔβλεπε τὰ πάντα, ἀποκρινόμενος μὲ ἓνα ἐπιβλητικὸν Ἀμήν..».

Αὐτὸς περίπου ἦτο ὁ κύριος σκελετὸς τῆς Λειτουργίας. Εἰς τὰς λεπτομερείας καὶ εἰς τὴν ἔκφρασιν δὲν ὑπῆρχεν, ἐννοεῖται, ὁμοιομορφία εἰς τὰς ἐσκορπισμένους κοινότητας, διαφερούσας γλωσσικῶς καὶ ἔθνικῶς. Ἐκαστος Ἐπίσκοπος ἐπέφερε τροποποιήσεις ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν. Ἡ γλῶσσα ἦτο ἢ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, εὐληπτος καὶ προσιτὴ εἰς ὅλους. Ἦτο ἢ λεγομένη κοινὴ τῆς ἑλληνικῆς περιόδου. Ἔθιγε τὰς χορδὰς ὅλων ἀκριβῶς, διότι γλῶσσα καὶ αἰτήματα δογματικά ἤηνοῦντο ἀπὸ ὅλους.

Ὅλοι ἠσθάνοντο κατὰ τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον ὡς ὁμοτράπεζα μέλη μιᾶς μυστικῆς οἰκογενείας. Διὰ τοῦτο καὶ ὅλοι ἐκοινώνουν. Γεῦμα χωρὶς μετοχὴν εἰς τὰ παρατιθέμενα ἐδέσματα κατὰ τὴν ἀνάμακτον θυσίαν ἦτο ἀκατανόητον. Κληρικοὶ παριστάμενοι ἀλειτούργητοι ἢ Ἐπίσκοποι χοροστατοῦντες ἦσαν ἀσυμβίβαστα μετὰ τὴν βαθυτέραν ἐννοίαν τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητος. Ἀπαράδεκτος παρομοίως ἔθεωρεῖτο καὶ ἡ ἀραιὰ Κοινωνία καὶ τὸ ἀκόμη χειρότερον, ἦτο ἀγνωστος ἢ συνθήθεια, κινδυνεύουσα δυστυχῶς νὰ καταστήσῃ καθεστῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἢ λήψις μόνον τοῦ Ἀντιδώρου. Μόνον σοβαρὰ ἁμαρτήματα ἀπέκλειόν τινα τοῦ Μυστηρίου, ὡς ἐπίσης καὶ σχῆμα ἢ αἵρεσις.

Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἢ ἀπλή μετὰ μέλους ὑμνωδία πλαισιώνεται μετὰ μουσικώτερα τεμάχια. Ἐπαφίεται εἰς τοὺς ἱστορικοὺς μουσικολόγους νὰ παρακολοθηθοῦν τὰ διάφορα στάδια τῆς ἐξελιξεως τοῦ λεγομένου ὕφους τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ἀργοῦ μέλους. Ὅτι συνέβαινε ἦτο τοῦτο: ὅτι τὸ κέντρον τοῦ βάρους ἐτίθετο εἰς τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστηρίου Συνάξεως, προηγούμενον καὶ ἐπομένου διὰ θεσπεσιῶν εὐχῶν. Μόνον λόγοι λειτουργικῆς παρακμῆς δύνανται νὰ δικαιολογήσουν τὴν σημερινὴν εἰκόνα τῆς Λειτουργίας. Τὸ μῆκος τοῦ κουραστικοῦ μέλους μετὰ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ἐνιαχοῦ τὴν σύντημσιν τῶν Εὐχῶν. Αἱ λειτουργικαὶ εὐχαὶ δὲν ἀναγινώσκονται εἰς ἐπήκοον πάντων, ἀλλὰ μυστικῶς. Εἰς πείσμα τῆς ἀντίθετα μαρτυρούσης πολιᾶς παραδόσεως καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἀναιμάκτου Θυσίας, διεδόθη ἢ θεωρία τῆς μυστικῆς ἀναγνώσεως, ὑποστηρικθῆσις μάλιστα ἐπ' ἐσχάτων καὶ δι' Ἐγκυκλίου.

Αἱ ἀνακολουθία καὶ αἱ λειτουργικαὶ ἀσυνεπείαι εἶναι φανεραὶ. Ὁ λειτουργῶν ἐκφωνεῖ τὰς ἀναφορικὰς προτάσεις «...ὅτι Σὺ...», «Διὰ τῶν... ὅπως...», ἀνευ συσχετισμοῦ μετὰ τὰ προηγούμενα. Καὶ ἡ ἀπαράδεκτος αὐτῆς παρέκβασις καὶ ἀνωμαλία κατήντησε διὰ πολλοὺς παράδοσις! Καὶ ἡ προσπάθεια ἐπαναφορᾶς τῆς γνωστῆς λειτουργικῆς Παραδόσεως νὰ θεωρῆται νεωτερισμὸς! Πῶς δύναται ἐν τῇ συνειδήσει του ὁ προσευχόμενος νὰ συν-

δέση τὸ τελευταῖον τμήμα, τὴν κατακλείδα, μίαν δοξολογικὴν ἐκφώνησιν, χωρὶς νὰ ἔχη ἀκούσει τὰ προηγούμενα τῆς ἐνιαίας καὶ ἀδιασπάστου Εὐχῆς ; Διότι ἡ λειτουργικὴ εὐχὴ καὶ ἡ ἐκφώνησις ἀποτελοῦν ὀργανικῶς ἓνα σύνολον, μίαν ἀρμονικὴν σύνθεσιν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν ἀκόμη νὰ λέγεται τὸ ἐπιβεβαιωτικὸν καὶ κατηγορηματικὸν «ἀμήν» ἄνευ συνδέσεως μὲ τὰ προηγηθέντα ;

Οὕτω τὸ χάσμα μεταξὺ λαοῦ καὶ Θεοσιαστηρίου εὐρύνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Πλείστα λειτουργικὰ ἔθιμα, φυσικὰ ἐξαρτήματα ἐνὸς ὠλοκληρωμένου τρόπου προσευχῆς, καταντοῦν τύποι. Ἡ ἁγία Τράπεζα τόσο ἐγγὺς πρὸς τὸν λαόν, ἀπομονώνεται καὶ κρύπτεται ἀπὸ τὸν φόρτον τοῦ ὑπερψηλοῦ Εἰκονοστασίου. Οὐδεὶς λόγος νὰ γίνῃ διὰ τὸ ἀκατανόητον συνεχιζόμενον κλείσιμον τῆς Ὁραίας Πύλης εἰς ὀρισμένας στιγμὰς, διὰ νὰ καταστήσῃ τὰ τελοῦμένα ἀκόμη περισότερον ἀθέατα. Τὸ ἔθιμον τοῦτο πεισιμῶς τηρεῖται ἀκόμη εἰς τὰς Σλαβωνικὰς χώρας, ὅπου μᾶλλον ἐκ λόγων συντηρητισμοῦ λειτουργικοῦ δὲν τολμᾶται μία ἀλλαγὴ. Ἐπὶ μᾶλλον ὅμως καὶ μᾶλλον γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη μιᾶς λειτουργικῆς ἀνανεώσεως καὶ ἐνὸς λατρευτικοῦ ἀναπρογραμματισμοῦ.

Χρειαζέται ἡ διόρθωσις μιᾶς ἀδικίας καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἀληθοῦς διὰ διαγνώμης Συνοδικῆς. Μερικοί, ἐνώπιον τοῦ ἀτόπου καὶ ἀνακολούθου, ἀπειράθησαν νὰ εἰσαγάγουν τὴν εἰς ἐπήκοον πάντων ἀνάγνωσιν τῶν Εὐχῶν, ἀλλὰ συχνὰ παρεξηγοῦνται ὡς νεωτεριστὰ καὶ ὡς ἀλλότρια πρὸς τὰ θέσμιμα πράττοντες. Ἡ Σύνοδος καλεῖται ν' ἀποφανθῇ ἐπισημῶς ἐν προκειμένῳ, καὶ μὲ τὸ κύρος τῆς νὰ ἐπεξηγήσῃ κατηγορηματικῶς τί τὸ διορθωτέον.

ΝΕΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Οὐδενὸς τὴν προσοχὴν διαφεύγουν τὰ ἀνήσυχτα συμπτώματα τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ νοσοῦσα καὶ παραπαίουσα κοινωνία μας, κατ' ὄνομα Χριστιανική, διαφέρει τῆς ἐθνικῆς κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποτολμᾷ τὸ ζῆν καὶ σκέπτεσθαι κατὰ σάρκα, χωρὶς νὰ διακόψῃ τὰς σχέσεις τῆς μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν ἐννοεῖ ν' ἀπομακρυνθῇ αὐτῆς. Κινεῖται καὶ ἀναπνέει ἐντὸς αὐτῆς, προβαίνουσα εἰς ἀσυμβιβάστους συμβιβασμούς καὶ εἰς διχασμὸν μὲ τὴν ἐμφάνισιν μιᾶς παθολογικῆς θρησκευτικότητος καὶ ὑλιστικῆς ζωῆς.

Ὁ μελετῶν πράγματι τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ ἀγανακτῶν διὰ τὸν κυνισμόν καὶ τὴν ἀσυνέπειαν τῶν πιστῶν μας, θὰ εἶχε δίκαιον ἐν τινὶ μέτρῳ ν' ἀνέμενε ἀπὸ τὴν Σύνοδον καταπέλτας καὶ ἀναθεματισμούς, ὡς τοῦτο συνέβαινε εἰς τὰς προηγηθείσας Συνόδους, δι' ἐκτάκτους λόγους καὶ δι' ὀρισμένας καταστάσεις. Χωρὶς νὰ ὑποτιμῶμεν τὴν βαρῦτητα τῆς εὐθύνης καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ κακοῦ, πιστεύομεν ὅτι ἡ Σύνοδος δὲν πρόκειται ν' ἀποβῇ ἀρνητικὴ, ἐπιθετικὴ, ἐξαπολύουσα μύδρους καὶ κεραυνούς. Ἄντι μὲ τὴν ἀκαμψίαν καὶ δριμύτητα τοῦ ὕφους νὰ ἀπομακρύνῃ ἔτι περισσότερον τοὺς ἤδη ἀπομα-

κρυνθέντας, καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς φοβίσῃ, θὰ προσπαθήσῃ ἡρέμως καὶ μὲ γλυκύτητα νὰ εὕρῃ σημεῖα ἐπαφῆς καὶ διαλόγου μὲ τὸν σύγχρονον κόσμον. Ἄντι νὰ δεῖξωμεν τὴν ζοφερὰν κόλασιν, τὸ κατάντημα κάθε ἀποστασίας, προτιμότερον νὰ ξεδιπλώσωμεν τὴν αἴγλην τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ θέλητρα τῆς ὑγιοῦς ζωῆς κατὰ Χριστόν, ὥστε νὰ ἐλκύσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ.

Οὐδεὶς φόβος καὶ χῶρος διχασμοῦ καὶ διασπάσεως, ἐν προκειμένῳ, μεταξὺ ὑποτιθεμένων παρατάξεων συντηρητικῶν καὶ προοδευτικῶν. Συνοδικὸν τὸ σύστημα παρ' ἡμῖν καὶ αἱ διαφωναίαι παρατηροῦνται μᾶλλον εἰς τὰ ἐπουσιώδη. Ἡ πνευματικότης τῆς Ὁρθοδοξίας κάλλιστα δύναται νὰ ἐξετάσῃ καὶ τὰ μελανώτερα σημεῖα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας ὀργανισμοῦ, χωρὶς νὰ φθάσῃ εἰς ἀκρότητας ἐπικινδύνους. Μὲ ὑστερικὰς κραυγὰς ἀνηλεοῦς κατηγορητηρίου κατὰ τῶν νοσοῦντων πιστῶν μας δὲν δύναμεθα νὰ κερδίσωμεν τὴν μεγάλην μάχην. Ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ δεῖξῃ ἀκριβῶς, ὅτι εἶναι ὄντως Μήτηρ καὶ ἀδελφὴ τοῦ κόσμου. Εἰς παρομοίας στιγμὰς καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ τόσο κατὰ τὰ ἄλλα αὐστηρὸς Ὁριγένης, ἐναντι τῶν κινδύνων, τῶν ἐθίμων ἐκ τῶν ἐθνικῶν, ἀπειλοῦντων τὴν ἠθικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, ἔγραφεν τί εἶναι καὶ τί δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ὡς τοιαύτη λοιπὸν θὰ ζητήσῃ μὲ ἀπλότητα, πειστικότητα, συγχρονισμένην γλώσσαν καὶ ὕφος εὐληπτον καὶ σαφὲς νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς μας. Νὰ κατέλθῃ ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται διὰ νὰ τὸν ἀνυψώσῃ. Νὰ ἐκλαϊκεύσῃ τὸ μήνυμά της, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ λόγος κενός. Νὰ προσφέρῃ ὅλας τὰς δυνατότητας ἅς προσφέρει ἡ σύγχρονος τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη, ὥστε ν' ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ της. Θὰ ἀπλοποιήσῃ τὴν γλώσσαν καὶ τὰ ἐπιχειρήματα. Θὰ πτωχύνῃ, θὰ ἐλαττώσῃ τὸν φόρτον τίτλων καὶ ἀξιωματῶν τῆς κοσμητικῆς φρασεολογίας καὶ τῶν δυσπέπτων ὄρων, ὅπως ἐπτώχυνεν Ἐκεῖνος. Θὰ ἀφαιρέσῃ τὸν πορφυροῦν χιτῶνά της, καὶ θὰ ἐνδυθῇ ἐνδυμα ἀπλοῦν, ὥστε νὰ διαλύσῃ τὸν φόβον, τὴν ἀπόστασιν καὶ νὰ ἐμφανισθῇ μὲ σχήματα καὶ ἐκφράσεις γνωστὰς, οἰκείας, καθημερινῆς χρήσεως καὶ προσγειωμένης. Θὰ ἐμφανισθῇ ὡς Ἐκκλησία συνειδυῖα τῶν καιρῶν. Χωρὶς ἐννοεῖται νὰ παραγνωρίσῃ τὴν πλάνην καὶ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ κακίαν, θὰ στρέψῃ μᾶλλον τὰς προσπάθειάς της διὰ νὰ ἐξάρῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν.

Ἐν ὄψει λοιπὸν τοιαύτης εἰκόνας, ἀνοίγεται ἡ αὐλαία διὰ μίαν ἀναπροσαρμογὴν τῶν ποιμαντικῶν μεθόδων. Ἡ χθεσινὴ Ποιμαντικὴ δὲν μπορεῖ, λόγῳ τῆς ρευστῆς ἀκριβῶς φύσεώς της, νὰ εἶναι ἡ ἴδια Ποιμαντικὴ σήμερον καὶ δὲν μπορεῖ νὰ παραμένῃ ἀπολιθωμένη ἡ ἴδια σημερινὴ Ποιμαντικὴ διὰ τὴν αὖριον. Διφορετικαί θὰ εἶναι αἱ αὐριαναὶ ἀνάγκαι, ἀφοῦ ὁ κόσμος ἀλλάζει εἰς τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ δέχεσθαι ἓνα μήνυμα. Κάθε ἐποχὴ ἔχει τὰς ἀξιώσεις της. Ὑπαγορεύει μετατροπὰς εἰς τὴν στρατηγικὴν καὶ τακτικὴν, τῆς ἐπαφῆς καὶ τοῦ διαλόγου μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἡ κηρυσσομένη

ἀλήθεια νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν δεκτικότητα καὶ τὰς ἀνάγκας μιᾶς, εἰς νέους καιροὺς καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον, ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας. Ὁμοιομορφία καὶ ἰσοπέδωσις μὲ ἓνα ὁδοστρωτήρα εἶναι ἀπαράδεκτα εἰς τὸν τομέα τῆς ποιμαντικῆς, λειτουργικῆς καὶ κατηχητικῆς διακονίας. Ἀνεκάθεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ Ἐκκλησία ἄφηνεν ἐλευθερίαν δράσεως καὶ ἐνεργείας ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν. Σήμερον μάλιστα, ὅτε τὸ πλεῖστον τῶν Ὀρθοδόξων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν βιοῦν εἰς καθεστῶτα τελείως διάφορα μεταξύ των, μὲ σχέσεις Πολιτείας—Ἐκκλησίας ἀντιθέτου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ περιωρισμένην ἐλευθερίαν ἐξασκίσεως τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης, ὡς αὕτη ἐννοεῖται ἐν τῇ Δύσει, συντρέχουν ἔκτακτοι λόγοι ὅπως ἀφεθῆ ἑλευθερία εἰς τὰς κατηχητικὰς μεθόδους καὶ συστήματα.

Τὴν δυσκολίαν κατανοήσεως τῆς κλασσικῆς θεολογικῆς γλώσσης τῆς Ἐκκλησίας, τῆς λειτουργικῆς ὁρολογίας καὶ τῆς δημιουργίας ἐπαφῆς μὲ τὰ εὐρέα στρώματα τοῦ λαοῦ, τὴν βλέπομεν καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς σχέσεις τῶν γονέων μετὰ τῶν τέκνων των. Ἡ παλαιότερα γενεὰ δὲν μπορεῖ νὰ παρακολουθήσῃ πολλάκις τὴν γλώσσαν, τοὺς παλμούς καὶ τὰς ἀνησυχίας τῆς νεωτέρας γενεᾶς, ὅπως καὶ ἀντιθέτως. Τὰ ἐνδιαφέροντα καὶ αἱ ἀντιλήψεις συχνὰ συγκρούονται. Ἐνίοτε ἡ ἔντασις λόγῳ τῆς ἀσυμφωνίας καταλήγει εἰς ἀνοικτὸν ρήγμα, ριζικὴν διαφωνίαν. Μέχρι τοιούτου σημείου μάλιστα, ὥστε νὰ ἰσταμέθα ἐνώπιον ὄχι ἀπλῶς μιᾶς ἐξελίξεως, ἀλλὰ ἐνώπιον μιᾶς ἀσυνεννοησίας, ἐνὸς ἀδιεξόδου καὶ ψυχροῦ πολέμου.

Οἱ νοσταλγοὶ ἐνὸς βαλσαμωμένου παρελθόντος καὶ τῆς πάση θυσίᾳ διατηρήσεως τῶν παλαιῶν μεθόδων καὶ παντὸς ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὴν παραδεγμένην τακτικὴν, θ' ἀπογοητευθοῦν μὲ τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν πεπαλαιωμένων θέσεων καὶ τὴν ἀνεύρεσιν νέων τρόπων. Οἱ παλαιοὶ καιροὶ δὲν πρόκειται νὰ ἐπιστρέψουν. Ἡ παρατηρούμενη ἐξέλιξις εἶναι τόσο ραγδαία, ὥστε μόνον ἡ ἐγκατάλειψις τῶν πεπαλαιωμένων μεθόδων ἐνδείκνυται. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δὲν ἀντιγράφει καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ μιμηθῆ κατὰ λέξιν τὴν παράδοσιν, τὸ παρελθόν. Δὲν εἴμεθα οὔτε δυνάμεθα νὰ γίνωμεν χριστιανοὶ τῆς πρωτογόνου Ἐκκλησίας κατὰ γράμμα, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ πνεῦμα.

Ὅ,τι δυνάμεθα ὁμως εἶναι νὰ ἐξάρωμεν τὰ ἠθικὰ κίνητρα, νὰ ἐμπνεώμεθα συνεχῶς ἀπὸ τὰ ὑπέροχα παραδείγματα τῶν μαρτύρων καὶ ἁγίων, χωρὶς νὰ περιφρονῶμεν πᾶν ὅ,τι διὰ λόγους περιστατικούς προσετέθη ἐν τῇ ροῇ τῶν αἰώνων εἰς τὸ πνευματικὸν οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀκατανόητος καὶ ἀπαράδεκτος μίᾳ ἀρχαιοπληκτος, ἀμετακίνητος, ὁμοιόμορφος καὶ ἐνιαῖα δι' ὅλους ποιμαντικῆ. Ἀκριβῶς διότι εἶναι τοῦ πρακτικοῦ κλάδου ἐπιστήμη, θὰ λάβῃ τὴν ἐνδεδειγμένην μορφήν ἀνάλογον δι' ἐκάστην περιόχην καὶ κατάστασιν. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ἡ ἀνάγκη τῆς κατα πικνὰ διαστήματα καὶ κατὰ καιροὺς μελέτης ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν τῆς κοινωνικῆς δομῆς καὶ ἰдео-

λογικῆς ἀλλαγῆς εἰς μίαν χώραν. Τὸ προϊόν τῆς τοιαύτης μελέτης ὑπὸ τύπον στατιστικῆς εἶναι ἄκρως χρήσιμον. Διότι σημειώνει τὰς ἐπελθούσας μεταπτώσεις, ἀλλαγὰς, ἐξελίξεις, καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν πορισμάτων εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθοῦν τὰ ἀνάλογα φάρμακα. Ἡ ἐνορία οὐδέποτε θ' ἀποβῆ ζωντανή, ἐλκυστικὴ καὶ ἀκτινοβολοῦσα, ἐὰν οἱ κληρικοὶ τῆς δὲν γνωρίζουν τὸν χειρισμὸν τῶν μέσων τῆς ἐπικοινωνίας, τῆς ἐλαστικότητος τῶν παιδαγωγικῶν μεθόδων τῆς ποιμαντικῆς.

Ἡ ὄψις τῶν ἐνοριῶν, λόγῳ κοινωνικῶν ἀνατροπῶν, ἔχει ἀλλάξει εἰς ἀφάνταστον βαθμόν. Δημογραφικοὶ παράγοντες, ἀποψιλώσεις τῶν ἐνοριῶν λόγῳ ὁμαδικῶν μεταναστεύσεων ἢ καθόδου πρὸς τὰς μεγαλοπόλεις, συνιστοῦν θέματα βαθείας μελέτης καὶ ἐφαρμογῆς ἐπιβαλλομένων ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον μετατροπῶν εἰς τὰς κατηχητικὰς μεθόδους.

Ὁ ἕτερος κίνδυνος εἶναι ἡ ἀπομόνωσις τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀλλαγὴν τῶν κοινωνιῶν, ἐὰν αὕτη ἐπιμένῃ νὰ μὴ παρακολουθήσῃ τὰς ἐξελίξεις καὶ τὸν ρυθμὸν τῶν τέκνων τῆς. Δὲν δυνάμεθα νὰ μένωμεν ἀκίνητοι, καθηλωμένοι, ἀναμένοντες μοιρολατρικῶς τὴν ἐπιστροφήν τῶν ἄλλων. Εἶναι ἀξίωσις τῶν καιρῶν, ὅπως ἡ Ἐκκλησία μεταβῆ πρὸς συνάντησιν τῶν ἄλλων, τοῦ ποιμνίου τῆς. Ν' ἀναζητήσῃ τὸ ἀπολωλὸς ἐκεῖ ὅπου ζῆ, ἐργάζεται καὶ συχνάζει. Θὰ ἦτο ὀλεθρία μιὰ ἐμμονὴ εἰς τὴν τακτικὴν τῆς ἀπομονώσεως ἢ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ ἀποστάτου κόσμου. Ὁ Χριστιανισμὸς δύναται κάλλιστα νὰ μεταγγίσῃ τὴν δυνάμιν του εἰς τὸν νέον πολιτισμὸν τῶν ἡμερῶν μας. Οὐδεὶς πολιτισμὸς εἶναι μόνιμος καὶ ἀναντικατάστατος. Οὐδεὶς πολιτισμὸς πρέπει νὰ συνταυτισθῆ μὲ τὸ εὐαγγέλιον. Ἡ Ἐκκλησία οὕτως δύναται νὰ ἀποδειχθῆ τὸ «ἀπ' αἰῶνος μυστήριον», μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον.

Μία ποιμαντικὴ στρεφόμενη τυφλῶς εἰς ἓνα κύκλον περιορισμένον καὶ συνεχῶς τὸν ἴδιον δὲν δύναται νὰ φέρῃ καρπούς. Προδίδει ὅτι ἀγνοεῖ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ρευστότητα τοῦ ἀκούειν καὶ τοῦ δέχεσθαι. Συνεπῶς δύναται μὲν νὰ δημιουργήσῃ εὐσεβεῖς, ἀλλὰ ὄχι προσγειωμένα δημιουργικὰ στοιχεῖα, προσδευτικά, μαχητικά, συγχρονησμένα καὶ ἐλκύοντα τοὺς ἄλλους. Τοιούτου εἶδους παθολογικὴ εὐσέβεια θὰ μαρτυρῆ, ὅτι ὁ οὕτως φρονῶν δὲν ἔχει καὶ τοὺς δύο πόδας στερεῶς πατώντας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Θὰ εἶναι ἀναποφάσιτος ἐνώπιον τοῦ ὄγκου τῶν προβλημάτων, μετέωρος, ἄρα καὶ ὀλισθηρὸς καὶ ἀσταθής. Ὁ πιστὸς πρέπει νὰ μὴ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν καθημερινὴν πραγματικότητα. Πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν συνείδησιν ὅτι ζῆ εἰς τὸν παρόντα κόσμον. Ζῆ εἰς τὴν ὕλην πού τὸν περιβάλλει καὶ καλεῖται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν του διὰ καὶ ἐντὸς τῆς ὕλικῆς δημιουργίας. Ἐὰν τὴν ἀγνοήσῃ, θὰ ἀφήσῃ τότε τὸν ὕλισμὸν νὰ εἰσβάλλῃ παντοῦ. Ἐξ ἄλλου αὐτὸς ὁ ὕλικὸς κόσμος μὲ τὰς τεχνικὰς ἐπιδιώξεις δὲν εἶναι παρά δημιούργημα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι δῶρόν Του καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει τὴν ἀξίαν

του. Ἀξίζει νὰ τὸν προσέξωμεν καὶ νὰ τὸν ἀξιολογήσωμεν ὀρθῶς. Θὰ εἰσέλθῃ λοιπὸν ὁ πιστὸς βαθεῖα στὸν κόσμον, ὄχι διὰ νὰ ταυτισθῇ μὲ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν ἀνωτερώσῃ καὶ τὸν λυτρώσῃ. Ὁ σύγχρονισμὸς λοιπὸν τῆς ποιμαντικῆς ἐπιβάλλεται διὰ νὰ κερδίσωμεν τὸν κόσμον καὶ τὸν ἀπελευθερώσωμεν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης.

Ἐὰν αὐτὸ τοῦτο τὸ λυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου ἐγνώρισε διάφορα στάδια ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ καὶ προσηρμόζετε πάντοτε ἀναλόγως τῶν προσώπων καὶ τῶν ἐκάστοτε καταστάσεων, πολὺ περισσότερο αἱ ποιμαντικαὶ μέθοδοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς σήμερον καὶ τῆς αὔριον, συνεχιζούσης τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐκληφθοῦν ὡς ἀμετακίνητοι καὶ ἀναλλοίωτοι. Ὅ,τι ἐθεωρεῖτο διὰ μίαν ἐποχὴν ὠρισμένην ὡς νηπιῶδες, σήμερον δὲν ἰσχύει πλέον. Καὶ πολὺ λογικῶς, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐμεσολάβησεν ὠριμότης καὶ ἐπιβάλλεται τελείως διάφορος ἀντιμετώπισις.

ΕΝ Τῇ ΔΙΝῃ, ΝΕΩΝ ΠΕΥΜΑΤΩΝ

Ἡ ἠθικὴ ἢ προκύπτουσα ἐκ τοῦ βασικοῦ δόγματος τῆς κοινωνίας τῶν ἀγίων, ὀρίζει σειρὰν ὑποχρεώσεων εἰς κάθε πιστόν. Οὗτος τοῦντεῦθεν καλεῖται νὰ σέβεται α) τὸν ἑαυτὸν του καὶ β) νὰ σέβεται τὴν ἠθικὴν ἀκεραιότητα τοῦ πλησίον, τῶν ἄλλων, τοῦ συνόλου, τῆς κοινωνίας. Ἀντίθεσιν πρὸς αὐτὴν ἀποτελεῖ ἡ ἀνθρωποκεντρικὴ ἀντίληψις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς, οὐδὲν ἄλλο στοχαζομένη εἰμὴ τὰ ἴδια προσωπικὰ συμφέροντα.

Ὅταν ὁ ἠθικῶς πρωτόγονος ἴτης προχριστιανικῆς περιόδου ἀνθρώπος διήρχετο τὰ στάδια τοῦ ἐκπολιτισμοῦ του, βλέπομεν πόσον ἦτο ἐγωκεντρικός, ἀποκλειστικός εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον καὶ ἐπιβλαβῆ. Ἐρρῦθμιζε τὰ πάντα κατὰ τὰς ὀρέξεις του καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἑαυτοῦ, οὐδόλως λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸ καλὸν τοῦ συνόλου ἢ τὸ ὀποιοδήποτε ἐνδεχόμενον ἀντικτύπου τῶν πράξεών του. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀνθρώπος τέκνον τῆς φυσικῆς ἠθικῆς, αὐτὸς ρυθμιζὼν ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ.

Οὕτω τὸ ἀτομικὸν καὶ τὸ φυσικὸν δίκαιον τοῦ ἔμαθε μὲν τὰ δικαιώματα καὶ τὰ μέσα τῆς προστασίας αὐτῶν, ἀγνοῶν ὅμως τελείως τὸ ὑπερπέραν, τοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πλησίον. Ψυχρὰ ἐδῶ τὰ βιώματα, κατευθυνόμενα ἀπὸ τὴν ψυχρὰν λογικὴν καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιβιώσεως.

Ἀκολουθῶς ἐμφανίζεται ἡ θεωρία τοῦ θετικοῦ δικαίου. Τὸ θετικὸν δίκαιον ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν, ὅτι τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου δὲν συλλαμβάνει αὐτομάτως καὶ ἐκ τῶν προτέρων ὁ ἀνθρώπος, ἀλλὰ τὴν διαμορφώνει ἐν τῇ πράξει ἐκ τῆς πείρας καὶ τοῦ συγχρωτισμοῦ του ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἄρτιόν τι καὶ πλῆρες ἐφ' ὅσον παραθεωρεῖται τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἔννοια τῆς ὑπάρξεως τοῦ συναθρώπου, ἢ προστασίας τοῦ πλησίον. Ὄθεν ἡ θέσις του εὐρίσκεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν διεπίστωσε πρῶτος ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις χωρὶς νὰ ἀρνηθῆται τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώ-

που, οὐχ ἤττον τὸν ἀναγνωρίζει ὡς ζῶον κοινωνικόν. Σὺν τοῖς ἄλλοις, ὑπεστήριξεν ὅτι μόνον ἐντὸς τῆς κοινωνίας εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἠθικὴ του τελείωσις καὶ ἡ βελτίωσις τῶν ἠθῶν. Κοινωνίας ὅμως ὑπὸ τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν, ἄνευ προσδιορισμοῦ τινος ποιοτικοῦ.

Διότι, ἀρκεῖ μόνον ἡ κοινωνία; Καὶ τί εἶδους ἡ κοινωνία εἶναι αὐτὴ ὥστε νὰ χρωματίζῃ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἀρνητικῆς ἢ θετικῆς ἐπὶ τοῦ ἀτόμου; Γίνεται ἀντιληπτὴ ἡ σαθρότης καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς. Ὁ πραγματικὸς ἀνθρώπος δὲν δύναται ν' ἀγεται καὶ νὰ φέρεται ἀπὸ τὸ περιβάλλον του. Ἐχει προσωπικότητα, αὐτεξούσιον, ἐλευθερίαν ἐκλογῆς καὶ προτιμήσεως. Ἀναντιρρήτως ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ συνόλου καὶ ὑφιστάμεθα, ἐν τινι μέτρῳ, τὴν ἐπιρροὴν τοῦ συνόλου. Ἀλλ' ἡ τελευταία λέξις τῆς ἀποφάσεως ἀνήκει εἰς τὸν ἀληθῶς ἐλευθερὸν ἀνθρώπον. Ἐχει τὰς ἰκανότητας οὗτος νὰ ὑψώσῃ τὸ ἀνάστημά του κατὰ τὸ συνόλου, ἐφ' ὅσον αἱ ἠθικαὶ του ἀρχαὶ τὸ ὑπαγορεύουν. Ἐχει τὸ προνόμιον νὰ διαφωνῇ, νὰ εἴπῃ τὸ «ὄχι» εἰς ἕνα δημαγωγικὸν «ναί».

Ὅταν ὀμιλῶμεν περὶ ἀνατρεπτικῶν θεωριῶν οὐδὲν ἄλλο ἐννοοῦμεν εἰμὴ τὴν εἰσβολὴν ἀπειλητικῶν ἰδεῶν παλαιῶν εἰς τὴν πρωτόγονον κατάστασιν ἐπικρατουσῶν, ἀλλ' ἐπανερχομένων ὑπ' ἄλλην μορφήν. Εἶδος ἀνακυκλήσεως ἔχομεν ἐν προκειμένῳ. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τὸ ἄτομον ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ συνόλου, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ σύνολον ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἀτόμου. Ἀλλ' ὑπάρχουν ἀποφασιστικοὶ παράγοντες πέραν τοῦ ἀνθρωπίνου ἀνήκοντες καὶ συνδέοντες ἡμᾶς μὲ τὸ αἰώνιον καὶ θεῖον. Διότι ὁ νόμος δὲν κατορθώνει νὰ εἰσέλθῃ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας, οὐδὲ ἡ ἀπειλὴ τοῦ νόμου νὰ μαλάξῃ καρδίαν σκληρᾶς. Διὸ καὶ τὸ κέντρον τοῦ βάρους τίθεται εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀτόμου. Ἡ ἠθικὴ λοιπὸν ὑπὲρ τὸν Νόμον.

Ὅρος ὑπάρξεως τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν εἶναι ὁ ἀγραφὸς ἠθικὸς νόμος. Ὁ Ἡσίοδος εἰς τὰ ποιητικὰ του ἀποφθέγματα «Ἔργα καὶ Ἡμέραι» δίδει πολύτιμα μαθήματα ἠθικῆς: «Οὐδεμίαν ὠφέλειαν δύνασαι νὰ ἔχῃς ἀπὸ ὅσα κακῶς ἀπέκτησες», λέγει.

Ὁ Πυθαγόρας ἐκήρυσσεν: «Οὗτος Θεοῦ νόμος. Ἀρετὴν εἶναι τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον μόνον. Τὰ δ' ἄλλα λῆροι».

Ὁ Πίνδαρος ὑμνεῖ μὲ δύναμιν τὰς ἠθικὰς ἀξίας, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀρχὴν πάσης ἀρετῆς, τὴν βασιλίσσαν ἀλήθειαν: «Ἀρχὰ μεγάλης ἀρετᾶς ὦνασσο' ἀλάθεια». Καὶ διηρωτᾷτο ὁ ὑμνωδὸς πολὺ δικαίως: «Τίς ἄρξει τοῦ ἀρχοντος;». Ὁ ἴδιος δὲ ἔδιδε τὴν ἀπάντησιν: «Ὁ νόμος ἀπάντων βασιλεὺς θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων, οὐκ ἐν βιβλίῳ ἔξω γεγραμμένος, οὐδέ τις ξύλοις, ἀλλ' ἔμψυχος ὢν ἐν αὐτῷ λόγος, αἰεὶ συνοικῶν καὶ παραφυλάττων καὶ μηδέποτε τὴν ψυχὴν ἔων ἔρημον ἡγεμονίας».

Ἡ σύγχρονος μηχανοκρατικὴ καὶ ὕλιστικὴ ἀντίληψις ζητεῖ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν πρωτόγονον μορφήν του. Αὐτὸ εἶναι τὸ οἰκτρὸν καὶ φοβερὸν δρᾶμα. Ἡ κατάπνιξις κάθε ἠθικοῦ ἐνδια-

φέροντος. Ἡ ἀπόσπασίς του ἀπὸ παντὸς ἐρείσματος συγκρατοῦντος καὶ ὑπενθυμίζοντος ὅτι ὑπάρχει πέραν τοῦ τάφου ζωή. Ὁ ἀποκλεισμός αὐτὸς παντὸς μεταφυσικοῦ στοιχείου ὑποχρεώνει τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῆ εἰς μίαν τρομερὰν ἀσφυξίαν, μὲ ψαλιδισμένα τὰ πτερά τῆς ψυχῆς του νὰ μὴ δύναται νὰ πετάξῃ, νὰ περάσῃ τὸν ἑαυτὸν του, τὴν μικρότητά του καὶ τὴν ρευστότητα τοῦ ματαίου αὐτοῦ κόσμου.

Ἀντίθεσιν ἀπετέλεσεν ἡ ἀτομικὴ περὶ δικαίου ιδέα, ἣτις ὑπερετόνισε τὴν ἀξίαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως ὡς τὴν πρωταρχικὴν σημασίαν τοῦ ἠθικοῦ παράγοντος. Ὁ Κάντιος ἐπαναλαβὼν τὰς ἀρχαίας θεωρίας, εἶδε τὸν ἄνθρωπον αὐτοτελῆ καὶ ἀνεξάρτητον ὑπαρξιν, μόνον του ἐπινοοῦντα νόμους καὶ τὸν ἔθεσεν ὡς τὸ κέντρον τῆς ζωῆς. Ἴδου ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, ὅπως βλέπει αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ ὅπως τὸν βλέπουν οἱ ἄλλοι.

Ἡ ἀποθέωσις τοῦ ἀτομικοῦ δικαίου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ καταλήγει διὰ τῆς μιάς ἢ τῆς ἄλλης ὁδοῦ εἰς τὸν ὀλοκληρωτισμόν. Ἄλλως τε ἡ ἐπικράτησις αὐτῶν εἰς τὴν σκέψιν τῶν διανοουμένων καὶ εἰς τοὺς κοινωνιολόγους τοῦ 19^{ου} αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν, δύναται τις νὰ εἴπῃ χωρὶς ὑπερβολήν, ὅτι προητοίμασεν ἰδεολογικῶς ἀπολυταρχικά συστήματα, ὅπου ἐξαίρεται τὸ Κράτος, ἡ Πολιτεία καὶ ἀφανίζεται τὸ ἄτομον. Εἴτε ὡς Σοσιαλισμός πνιγηρός, εἴτε ὡς φασισμός, εἴτε ὡς ἄθεος Κομμουνισμός ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐλευθερίας, ὅλα συλλήβδην ἐπολέμησαν τὸ πνευματικὸν στοιχείον ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐλευθερίας καὶ κατέλυσαν πᾶσαν ἔννοιαν τῆς ἀληθοῦς Δημοκρατίας.

Παρά τὰ φωτεινὰ σημεῖα ἀμφοτέρων τῶν συστημάτων τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ δικαίου καὶ τὴν ἰσορροπίαν τῶν ἑξὺ ἀντιφατικῶν τάσεων τοῦ ἀνθρώπου, γρήγορα διεπιστώθησαν τὰ κενά. Ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος κατεβλήθη προσπάθεια νὰ διατηροῦνται ἀκέραια τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὑπεχρεώθη ὁ ἄνθρωπος νὰ θυσιάσῃ ἓνα σπουδαῖον μέρος τῶν ἀτομικῶν του δικαιωμάτων χάριν τῆς κοινωνικῆς του συμβιώσεως, ἐν τούτοις κατενόηθη ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς κοινωνίας δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφήν καὶ τὸ εἶδος νόμων καὶ πολιτικῶν καθεστώτων ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον.

Πολὺ ἠθικωτέραν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς ἐμφανίζουν καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας ὅταν διακηρύττουν «οὐ τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ τοῖς ἡθεσιν καλῶς οἰκοῦνται αἱ πόλεις».

* *

Ἐὰν ἐρευνήσωμεν τὴν Κ. Διαθήκην, οὐδαμοῦ θὰ συναντήσωμεν τὴν λέξιν «πρόοδος». Ἀντὶ τούτου συχνὰ ἀναφέρονται αἱ περιληπτικαὶ φράσεις: ἀποθνήσκειν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ ἀνίστασθαι, ἐπιστρέφειν, συνδιαλλαγῆ, ζῆν ἐν Χριστῷ. Οὐδὲ θὰ εὕρωμεν τὴν μέσην καὶ χλιαρὰν ἔκφρασιν «καλός», τόσον ἐν εὐρείᾳ χρήσει καὶ τόσον συνηθιζομένην εἰς τὸ λεξιλόγιον τοῦ περισσοτέρου κόσμου. Ἡ Ἁγία Γραφή ἀντιθέτως μᾶς ὁμιλεῖ περὶ «νέας γεννήσεως»,

ἀναγεννήσεως, καινῆς κτίσεως, αὐξήσεως ἐν Χριστῷ.

Ἡ τοιαύτη χρήσις εἰδικῶν ὄρων μὲ μυστικὴν ἔννοιαν, δεικνύει ὅτι δὲν ἐξαρτῶνται αἱ πτήσεις καὶ αἱ ἀνατάσεις μας ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ἱκανότητα καὶ μόνον. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δίδων τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν βελτίωσιν. Ὅσοι ἠγωνίσθησαν διὰ νὰ βελτιωθοῦν καὶ ἀπέτυχον, πρέπει νὰ παρηγορηθοῦν μὲ τὴν ἀνακάλυψιν ὅτι ὁ λόγος τῆς ἀποτυχίας των ἦτο ὁ ἀνθρωποκεντρισμός των, ἡ μονομερὴς προσπάθεια, ἡ ἀγνοία τοῦ θείου παράγοντος εἰς τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς μορφώσεως. Ὅτι πολὺ πλεῖον προσφέρει ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως, καὶ τῆς συμφιλώσεως μὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον.

Ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἔχει πολλὰ ἐν προκειμένῳ νὰ μᾶς διδάξῃ, καίτοι δυστυχῶς καὶ αἱ Χριστιανικαὶ κοινωνίαι ἐπανελάβον τὰ ἴδια σφάλματα ἀργότερον. Ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος παρατηρεῖ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπικρατήσεως Ἰδεώδους εἰρήνης (VI, 6,7,8):

«ἐγένετο μὲν ἐκ τῆς βασιλείας τυραννίδς, ἀρχὴ δὲ καταλύσεως ἐγεννᾶτο».

8.5 «Μετέστησαν μὲν τὴν ἀριστοκρατίαν εἰς ὀλιγαρχίαν, ταχὺ δὲ κατεσκεύασαν».

9.7. «Τὸ μὲν τῆς δημοκρατίας καταλύεται, μεθίσταται δ' εἰς βίαν καὶ χειροκρατίαν ἢ δημοκρατία... ἕως ἂν ἀποτεθῆριωμένον πάλιν εὕρη δεσπότην καὶ μόναρχον».

Μέγιστα κακὰ προέρχονται ἐκ τῆς ἀσυνεπειᾶς τῶν κυβερνῶντων. Οἱ ἐκλεγέντες ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς φύλακες καὶ τηρηταὶ πιστοὶ τοῦ νόμου, αὐτοὶ ἀποδεικνύονται ἀσύστολοι παραβάται καὶ περιφρονηταὶ του. Ἐκμεταλλεῖονται τὴν θέσιν καὶ τὰ ἀξιώματα. Ἐπωφελοῦνται τῶν προνομίων. Ὁ Πλάτων (Νόμοι, 4,715) βλέπει τὸν ἄρχοντα «τοῖς θεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατον». Ὁ ἄρχων δέον νὰ κατέχῃ «τὸ φρονεῖν καὶ σωφρονεῖν». (Νόμοι 9.711-712) καὶ (Πολιτ. 294α) «ἀνὴρ μετὰ φρονήσεως βασιλικός». Οἱ ἐκλεγέντες κυβερνῆται πρέπει νὰ εἶναι παράδειγμα καὶ «νομοφύλακες» (Νόμ. 770).

Ὁ Πολύβιος περιγράφει τὴν τοῦ Λυκούργου νομοθεσίαν, υἱοθετηθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν τακτικὴν τῆς ἰσορροπίας κομμάτων καὶ πολιτικῶν τάσεων.

«Ἴνα μηδὲν αὐξανόμενον ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὰς συμφυεῖς ἐκτρέπηται κακίας, ἀντισπωμένης δὲ τῆς ἐκάστου δυνάμεως ὑπ' ἀλλήλων μηδαμοῦ νεύῃ μηδ' ἐπὶ πολὺ καταρρέπη μηδὲν αὐτῶν, ἀλλ' ἰσορροποῦν καὶ ζυγοστατούμενον ἐπὶ πολὺ διαμένη κατὰ τὸν τῆς ἀντιπαθείας λόγον τὸ πολίτευμα».

Ὁ Διόδωρος 32,2 μνημονεῖ γνώμην τοῦ Πολύβιου, ἐπισημαίνοντος τὰς ἀφορμὰς τῆς πτώσεως τῆς Ρωμ. αυτοκρατορίας μετὰ 168 π.Χ. ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν κατάρρευσιν τῆς Καρθαγένης:

«Οἱ τὰς ἡγεμονίας περιποιήσασθαι βουλόμενοι κτῶνται μὲν αὐτὰς ἀνδρεία καὶ συνέσει, πρὸς αὐξήσιν δὲ μεγάλην ἄγουσιν ἐπεικεία καὶ φιλανθρωπία, ἀσφαλίζονται δὲ φόβῳ καὶ καταπλήξει».

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

Ἀρχαία Πράξις—Σύγχρονοι κατευθύνσεις.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ προφητικὴ περιγραφή τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου (Λουκ. δ', 18-19) περιεῖχε σαφῆ ὑπανιγμὸν ὡς πρὸς τὸ ἔργον τῆς διακονίας τῶν ἀσθενῶν. Εἰς δὲ τὰς ὁδηγίας τὰς ὁποίας ἔδωκεν ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἔφερον οὗτοι εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας, περιλαμβάνετο καὶ ἡ ἐντολὴ «ἀσθενούντας θεραπεύετε» (Ματθ. ι', 8).

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐντολὴν ἀνταπεκρίθησαν πλήρως οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία. Ἡ δι' ἐλαίου χρίσις ἀπετέλεσε τὴν καθιερωμένην μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεώς της, ὅπως συμμετάσχη εἰς τὴν προσπάθειαν καταπολεμήσεως τῆς φυσικῆς νόσου.

Ὁ σαφὴς ὑπανιγμὸς τῶν Εὐαγγελίων ὅσον ἀφορᾷ τὸν ψυχοσωματικὸν χαρακτήρα τῆς φυσικῆς νόσου ἀνεπτύχθη κατὰ τὰς ἐπακολουθούσας περιόδους εἰς τὴν κυριαρχοῦσαν πεποιθήσιν, ὅτι ἡ φυσικὴ νόσος εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα δαιμονικῶν ἐπιθέσεων. Ὁ Τατιανός, ἐπὶ παραδείγματι, παρατηρεῖ ὅτι, δεδομένου ὅτι οἱ δαίμονες δὲν ἔχουν σάρκα, κάνουν τὸν πόλεμόν των ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῶν ὕλικῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων καὶ τῶν ὕλικῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν¹. Τὴν ἀποψιν αὐτὴν ὑποστηρίζει καὶ ὁ Τερτυλλιανός² καὶ ἕνας ἄλλος Λατίνος ἀπολογητής, ὁ Μινούκιος Φῆλιξ³.

Ὁ συγγραφεὺς μάλιστα τῶν Κλημεντιῶν ὁμιλιῶν προσθέτει, ὅτι οἱ δαίμονες κάνουν τὸν ἄνθρωπον νὰ πιστεύῃ ὅτι ἡ ἀσθένειά του ἔχει φυσικὴν αἰτίαν⁴.

Ὁ Κυπριανὸς δέχεται ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν εἶναι ἀπρόσβλητοι ἀπὸ τὴν φυσικὴν νόσον καὶ σημειῶν δὲν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν διὰ τὸν Χριστιανόν

1. Iraq, C. 150.

2. Apology, 22.

3. Octavius, 27.

4. Clementine Homilies, ix 9-11.

Ὁ Πολύβιος μελετᾷ τὰ παγκόσμια φαινόμενα τῆς ἱστορίας μὲ κριτήριον τὴν προσήλωσιν ἢ τὴν περιφρόνησιν τῶν ἠθικῶν ἀξιών καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν Νόμον. Διακρίνει τὴν «ἀρχὴν» ἢ «γένεσιν» ἑνὸς πολιτεύματος κατὰ τὰ στάδια τῆς βιολογικῆς ἀναπτύξεως ἑνὸς ὀργανισμοῦ, τὰς «παραεκβάσεις», δηλ. τὰς καταχρήσεις καὶ ὑπερβασίας ὑπὸ τῶν κρατούντων καὶ τὴν κατάρρευσιν. Εἶδος κύκλου ἀνερχομένου καὶ κατερχομένου. Εἰς τὰ πορίσματά του προέβη κατόπιν προσεκτικῆς μελέτης καὶ ἀναλύσεως τῶν αἰτίων καὶ τῶν γεγονότων, ἅτινα ἀκολουθοῦν τὰ ἑξῆς στάδια:

αὕξησις, ἀκμὴ, μεταβολὴ καὶ τέλος.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

δὲν εἶναι ἡ νίκη τοῦ ἐπὶ τῆς νόσου, ἀλλὰ ἡ νίκη τοῦ ὑπὸ τὴν νόσον. Προσθέτει δὲ καὶ αὐτὸς ὅτι ἂν καὶ δὲν ἀποκλείονται αἱ φυσικαὶ αἰτίαι, ὥστόσο ἀποτελεῖ μέρος τῆς δαιμονικῆς δολιότητος ἢ προσπάθεια, ὅπως πεισθῆ ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἡ αἰτία τῆς νόσου εἶναι μόνον φυσικὴ⁵.

Ἡ θεραπευτικὴ δραστηριότης τῶν Ἀποστόλων παρουσιάζεται ὡς συνισταμένη εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν δαιμονίων, τὰ ὁποῖα οὐσιαστικῶς προκαλοῦν τὸν σωματικὸν πόνον⁶.

Μέγα μέρος τῆς ἱεραποστολικῆς δυνάμεως τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρώτων αὐτῶν διαδόχων προήρχετο ἐκ τοῦ πλήθους τῶν θαυματουργικῶν θεραπειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιούντο ὑπ' αὐτῶν⁷, καθὼς ἐπίσης ἐκ τοῦ θερμοῦ ποιμαντικοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν Χριστιανῶν ποιμένων ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν ὄχι μόνον τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν. Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου περὶ τοῦ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Χριστιανικοῦ κλήρου τῆς Ἀλεξανδρείας μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας Διονύσιον ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν, κατὰ τὴν ἐμφανισθεῖσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπιδημίαν⁸.

Ἐνα αἰῶνα ἀργότερον ὁ Ἰουλιανὸς εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν, ἐπιτιμᾷ τοὺς εἰδωλολάτρας ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐνδιαφέροντο ὑπὲρ τῶν δυστυχοῦντων καὶ τῶν ἀσθενῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἀσθενεῖς ἐφρόντιζον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῶν εἰδωλολατρῶν τοιοῦτους περιέθαλπον⁹.

Ἡ δραστηριότης τοῦ Μ. Βασιλείου εἰς τὸν τομέα τῆς φροντίδος ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν εἶναι εἰς ὅλους γνωστὴ φαίνεται δὲ ὅτι αἱ ἀντιλήψεις ἐκείνου περὶ ἑνὸς μοναχισμοῦ πραγματοποιοῦντος τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης μὲ ἄμεσον ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων ἐνδιαφέρον, ἀπετέλεσε παγίαν παράδοσιν, ἐπικρατήσασαν καθ' ὅλην τὴν μακρὰν Βυζαντινὴν περίοδον.

Ἡ πράξις τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενούντων διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν προκαλούντων τὴν ἀσθένειαν δαιμονίων ἐπεκράτησεν ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν ἐξορκισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν μέρος τῶν εὐχολογιῶν τῆς Ἐκκλησίας. «Ἐπιτιμᾷ σοι Κύριος, Διάβολε, ὁ τῶ ἀχράντῳ πτυέλῳ πηλὸν ποιήσας, καὶ τὸ ἐλλεῖπον μέλος τῶ ἐκ γενετῆς τυφλῷ διαπλάσας καὶ τὸ φῶς χαρισάμενος ... συντόμως ἀναχωρήσατε ἀπὸ τοῦ πλάσματος τοῦ δημιουργοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ἀπαλλάχθητε ἀπὸ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ (...), ἀπὸ τοῦ νοός, ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τῆς καρδίας, ἀπὸ τῶν νεφρῶν, ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν μελῶν, πρὸς τὸ εἶναι αὐτὸν ὑγιὴ καὶ ὀλόκληρον...».

5. De Mortalitate, 8.

6. Clementine Recognitions, vii 32.

7. Origen. Contra Celsum, 1, 46.

8. Ἰουλιανῶ Ἐπιστ. 22, Ἀρσάκιω Ἀρχιερεῖ Γαλατίας.

9. The Need for Illness, By Malcom B. Ballinger. «Pastoral Psychology» October 1966 Vol. 17 No 167.

Ἡ βαθεΐα αὐτῆ πεποιθήσις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας περὶ τῆς ἀσθενείας ὡς οὐσης προϊόντος δαιμονικῆς ἐπηρείας, καὶ περὶ τῆς πλήρους ἀλληλοεξαρτήσεως σώματος καὶ ψυχῆς, ἐκφράζεται σαφέστατα εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ ὁποίου ἀκριβῶς βασικὸν χαρακτηριστικὸν ἀποτελεῖ αὐτῆ ἡ ἀλληλοεξάρτησις. «Αὐτός, ὑπεράγαθε Βασιλεῦ, ἐνώτισαι τὴν προσευχὴν μου... καὶ τοῦ δούλου σου (τοῦ δε), τοῦ ἐν ἀσθενείᾳ ψυχῆς καὶ σώματος ὄντος, τὴν ἴασιν δώρησαι, παρέχων ἄφεσιν ἁμαρτιῶν αὐτῶ, καὶ συγχώρησιν πλημμελημάτων, ἐκουσίων τε καὶ ἀκουσίων· θεραπεύων αὐτοῦ πληγὰς ἀνιάτους, πᾶσαν τε νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν».

Ἡ ἀντίληψις αὐτῆ περὶ τῆς φυσικῆς νόσου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας εὐρίσκει πανηγυρικὴν δικαίωσιν εἰς τὴν σύγχρονον ψυχοσωματικὴν ἀντίληψιν πρὶ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία τείνει νὰ φθάσῃ εἰς τὸ καταπληκτικὸν συμπέρασμα, ὅτι πᾶσα φυσικὴ νόσος ἀποτελεῖ σύμπτωμα μιᾶς ψυχολογικῆς ἀνωμαλίας καὶ ἡ ὁποία ὀδηγεῖ εἰς τὴν διαρκῶς ἐπεκτεινομένην ἀρμοδιότητα τῆς ψυχιατρικῆς εἰς τὴν προσπάθειαν ἀντιμετωπίσεως τῆς φυσικῆς νόσου γενικῶς. Αὐτῆ ἡ σύγχρονος ψυχοσωματικὴ θεώρησις τοῦ ἀνθρώπου ἀντιτίθεται πλήρως πρὸς τὸν παλαιὸν δυαλισμὸν, ὁ ὁποῖος ἀπεκρούσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Ἰουδαιοχριστιανικῆς σκέψεως ἐμφατικῶς.

Προσφάτως διευτυπώθη ἀκόμη ἡ ἀποψις, ὅτι ἡ φυσικὴ νόσος ἀποτελεῖ τὴν ὀλιγώτερον καταστρεπτικὴν διέξοδον διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἱατρικῆς οὐσιαστικῶς ἀποστερεῖ τοῦτον ἐνὸς μέσου διὰ τοῦ ὁποίου ἀποφεύγει τὰς πλέον δυσαρέστους συνεπειὰς τῆς ψυχικῆς νόσου¹⁰. Ἡ ἀποψις αὐτῆ φαίνεται νὰ ἐνισχύεται διὰ τῶν προσφάτων στατιστικῶν δεδομένων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν μίαν ἀναλογίαν μεταξὺ τῆς μετὰ ἀξαναούσης ἐπιτυχίας καταπολεμήσεως τῆς φυσικῆς νόσου ὑπὸ τῆς συγχρόνου ἱατρικῆς καὶ τῆς διαρκοῦς αὐξήσεως τῶν ποσοστῶν τῶν ψυχικῶς ἀσθενῶν.

Μὲ τοιαύτας ἀντιλήψεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν χαρακτῆρα τῆς φυσικῆς νόσου, ὁ ρόλος τοῦ ποιμένου εἰς τὴν προσπάθειαν καταπολεμήσεώς της λαμβάνει τεραστίαν σημασίαν, ἡ ὁποία ἤρχισεν νὰ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς προσεχούσης θέσεως τοῦ ἐφημερίου εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὰς συσκέψεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς συμπεριλήψεως εἰδικευμένων κληρικῶν εἰς ἐπιστημονικὰς ἐπιτροπὰς διὰ τὴν καταπολέμησιν ἐνίαν νόσον, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τοῦ καρκίνου¹¹.

Βεβαίως, ἡ νέα αὐτῆ πραγματικότης ἀπαιτεῖ κατάλληλον προπαρασκευὴν τοῦ κληρικοῦ καὶ ἐνδελεχῆ ὑπ' αὐτοῦ μελέτην τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῶν συγχρόνων ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν διὰ νὰ δυνηθῇ οὗτος νὰ ἀνταποκριθῇ σοβαρῶς εἰς τὰς δημιουργουμένας εὐθύνas του.

Τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἡ ἀσθένεια ἀποτελοῦν ἐξαι-

10. The Cancer Patient and the Minister, By Gotthard Booth M.D. «Pastoral Psychology» February 1966 Vol. 17 no 161.

ρετικῆς σημασίας ποιμαντικῆς εὐκαιρίας, διὰ τὴν ἀξιοποίησιν ὅμως τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται ἐπαρκῆς καὶ σοβαρὰ ἐξειδικεύσεις, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶναι δυνατόν ὄχι μόνον νὰ χαθοῦν μοναδικαὶ ποιμαντικαὶ εὐκαιρίαι, ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργηθοῦν καταστάσεις τραγικαὶ εἰς τὰς συνεπειὰς τῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καθόλου ἀφ' ἐνὸς καὶ τὴν τύχην τῶν συγκεκριμένων ἀτόμων, τὰ ὁποῖα ἤθελον ὑποστῆ τὰς πνευματικὰς ἐπιπτώσεις τῆς συμπεριφορᾶς ἐνὸς ἀνωρίμου καὶ ἀπροπαρασκευάστου διὰ τοιοῦτον ἔργον κληρικοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Μερικαὶ ἀπὸ τὰς βασικὰς προϋποθέσεις διὰ μίαν ἀποτελεσματικὴν ποιμαντικὴν διακονίαν τοῦ ἀσθενοῦς εἶναι αἱ ἐξῆς: πρῶτον ἡ διανοητικὴ, συναισθηματικὴ καὶ πνευματικὴ ὀριμότης τοῦ ποιμένου, διὰ τῆς ὁποίας δύναται οὗτος νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην τόσον εἰς τὸν ἀσθενῆ, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἀνησυχούντα μέλη τῆς οἰκογενείας του. Φυσικὰ ὁ ποιμὴν δὲν δύναται νὰ ἔχη ἐτοίμους ἀπαντήσεις διὰ τὰ ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα προβάλλονται εἰς παρομοίας περιπτώσεις, ἀλλ' ἡ καθ' ὄλου ὀριμος στάσις του δύναται νὰ μεταδώσῃ πίστιν καὶ σταθερότητα εἰς τοὺς δεινοπαθοῦντας.

Μία ἄλλη βασικὴ προϋπόθεσις εἶναι ἡ βαθεΐα κατανόησις ὑπὸ τοῦ ποιμένου τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ ποιμὴν ὁ ὁποῖος ἔχει μίαν τοιαύτην κατανόησιν, ἀποφεύγει οἰανδήποτε κρίσιν ἢ ἐπίκρισιν, διότι γνωρίζει ὅτι πέραν τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων ὑπάρχουν βαθύτατα ἐρριζωμένα συμπλέγματα καὶ τραυματισμοί, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν αἰτίαν ὀρισμένης ἀνεπιθυμητοῦ συμπεριφορᾶς. Πολὺ συχνὰ συναντᾷ ὁ ποιμὴν ἀσθενεῖς, οἱ ὁποῖοι καίτοι εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν πραγματικὴν πίστιν, ἐν τούτοις οὐδέποτε ἐκκλησιάζονται. Εἶναι πολὺ εὐκόλον καὶ πολὺ σύνθηες δι' ἕνα ἄπειρον ποιμένα νὰ κἀνῃ μίαν ἐπιτιμητικὴν παρατήρησιν εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν. «Γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, χριστιανέ μου, δὲν ἔχεις πάει γιὰ πενήντα χρόνια οὔτε μιὰ φορὰ στὴν Ἐκκλησίαν». Ἀλλὰ μίαν ὀριμότερα ἀντιμετώπισις ἐνὸς τοιοῦτου ἀτόμου θὰ ἀπεκάλυπτεν ἴσως μίαν παλαιὰν πληγὴν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν αἰτίαν τῆς στάσεώς του. Ἀναφέρεται ἡ περίπτωση ἐνὸς τοιοῦτου ἀτόμου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισήμου εἰσόδου του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅταν ἦτο μικρὸν παιδίον, ἐγένετο ἀντικείμενον ἐμπαιγμῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων παιδιῶν ἐπειδὴ δὲν ἐφοροῦσε ὡς ἐκεῖνα καινούργιο ἐπίσημον ἔνδυμα. Ἡ πρώτη αὐτῆ ἐμπειρία εἶχε ἀποφασιστικὰς ἐπιπτώσεις εἰς τὴν στάσιν αὐτοῦ τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν καθόλου μετέπειτα ζωὴν του καὶ ἦτο ἡ αἰτία τῆς ἀρνήσεώς του ἔκτοτε νὰ συμμετάσχῃ εἰς οἰανδήποτε δημοσίαν λατρευτικὴν ἐκδήλωσιν. Ἡ ὑπὸ ἐνὸς ὀρίμου ποιμένου διάγνωσις καὶ θεραπεία τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ τραυματισμοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ καὶ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἐξ αὐτοῦ προερχομένου καὶ ἀναφερθέντος ἀνωτέρω ἀρνητικοῦ συμπτώματος. Εἰς μίαν ἄλλην περίπτωσιν εἰς κληρικὸς εἰσέρχεται εἰς τὸν θάλαμον καὶ κατευθύνεται πρὸς ἕνα ἀσθενῆ, ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ μὴ τὸν προσέχη. «Ὅταν δὲ ἐκεῖνος ἐρωτᾷ «ὁ κύριος Χ. παρακαλῶ;», ἐκεῖνος ἀπαντᾷ ἐνωχλημένος, «ἐγὼ εἶμαι ὁ κ. Χ.» καὶ σχεδὸν ἀμέσως συμπληρῶναι: «ἔξερες, πάτερ, ἐγὼ

ἔχω σαράντα χρόνια νὰ πατήσω στὴν Ἐκκλησία». Ὁ κληρικός ἄλλως, χωρὶς νὰ ἐκφράσῃ δυσάρεστον ἐκπληξιν ἢ δυσαρέσκαιαν ἀπαντᾷ, «ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ συγχωρήσῃ μεγαλύτερες καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἁμαρτίες». Ἡ ἀντίδρασις τοῦ ἀσθενοῦς μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν στάσιν τοῦ κληρικοῦ ἦτο συγκινητικὴ. Μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐψιθύριζεν ἐντὸς ὀλίγου, «ἂν καὶ ἐγὼ δὲν ἐπῆγα στὴν Ἐκκλησία, ἢ Ἐκκλησία ἤλθε σὲ μένα. Δὲν εἶναι αὐτὸ ὑπέροχο».)

Θὰ πρέπει ἐπίσης ὁ κληρικός κατὰ τὴν ποιμαντικὴν διακονίαν τοῦ ἀσθενοῦς εἰδικώτερον νὰ ἔχῃ διαρκῶς κατὰ νοῦν, ὅτι κύριον ἔργον του εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν ψυχῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν θὰ πρέπει νὰ ξεχωρᾷ ὅτι δὲν δυναθεῖ νὰ ἐργασθῶμεν ἐπιτυχῶς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ψυχῆς, παρὰ μόνον ἐὰν ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ εὐρίσκεται αὐτὴ ἡ ψυχὴ ὅταν ἀρχίζωμεν τὴν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεώς της. Ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὰς βιολογικὰς καλλιέργειας, τῶν ὁποίων τότε μόνον εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιδιοκομένη ἀνάπτυξις, ὅταν ἡ προσπάθεια πραγματοποιήσῃ αὐτῆς ἀρχίζῃ ἀπὸ ἐνὸς ἄκρου τῆς πρὸς ἀνάπτυξιν καλλιέργειας. Αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον τὸ ἀνακαλύπτει συνήθως ὁ κληρικός ὅταν γνωρίζῃ καλῶς τὴν τέχνην τοῦ ἀκροᾶσθαι.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ, ὅτι μίαν ἀπὸ τὰς ὀλεθριωτέρας καὶ βασικωτέρας παρεξηγήσεις τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου εἶναι ἡ πεποιθήσις, ἡ ὁποία φαίνεται νὰ εἶναι διάχυτος μετὰ τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν κληρικῶν, ὅτι εἶναι θεμελιώδες καθήκον τοῦ ποιμένου κατὰ τὰς διαφόρους ποιμαντικὰς ἐπαφάς του νὰ ἔχῃ διαρκῶς τὸν λόγον, νὰ ἀναπτύσῃ εὐαγγελικὰς ἰδέας, νὰ ἐκφράξῃ κρίσεις καὶ πρὸ παντὸς νὰ διδῇ συμβουλὰς. Ἴσως τίποτε δὲν χρειάζεται περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ διὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν χρεωκοπίαν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου. Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ποιμένου ἐπαρκὴς γνῶσις τῶν ἀναγκῶν τῶν ποιμενομένων. Ἄλλ' οὐδέποτε θὰ δυναθῇ οὗτος νὰ γνωρίσῃ αὐτὰς τὰς ἀνάγκας, ἐὰν δὲν γνωρίζῃ νὰ σιωπᾷ καὶ νὰ ἀκροᾶται. Μία ἀκαταπαύστως ὀμιλοῦσα Ἐκκλησία εὐρίσκεται εἰς πλήρη διάστασιν μετὰ τὸ πλήρωμα, διότι ἀγνοεῖ ἀπολύτως τὰς ἀνάγκας του. Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μάθῃ ὁ ὑποψήφιος κληρικός εἰς τὴν προπαρασκευαστικὴν διὰ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον ἐκπαίδευσίν του, εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ἀκροᾶσθαι. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου εὐκολὸς αὐτὴ ἡ τέχνη. Δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἀκούῃ παθητικὰ καὶ ἀδιάφορα ὁ ποιμὴν, διὰ νὰ εἶναι ἐποικοδομητικὴ ἡ συμβολὴ του, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ ἀκούῃ μετὰ ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν του, μετὰ ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον του. Οὔτε μίαν λέξιν, οὔτε ἡ πλέον ἀδιόρατος ἐκφρασις δὲν θὰ πρέπει νὰ τοῦ διαφύγῃ. Ὅλα αἱ προηγούμενα ἐμπειρίαι του, αἱ σχετιζόμεναι μετὰ ἐκφραζόμενα ὑπὸ τοῦ ὀμιλοῦντος, θὰ πρέπει νὰ ἀνακληθῶν εἰς τὸ συνειδητὸν τοῦ ποιμένου, διὰ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ βαθυτέραν καὶ πληρεστέραν κατανόησιν τῶν συναισθημάτων καὶ τῶν προβλημάτων τοῦ ὀμιλοῦντος. Ὅταν ὁ ποιμὴν ἀκούῃ ἕνα ἀσθενῆ ἐκφράζοντα τὰ συναισθηματικά του μετὰ βαθεῖαν τὴν πίστιν

εἰς τὸν Θεόν, τὴν ἀθανασίαν καὶ τὴν δυνατότητα πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ συναισθηματικῆς ὀριμάνσεως — τὴν ὑφισταμένην διὰ κάθε ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος διέρχεται περίοδον δοκιμασίας εὐρισκόμενος εἰς τὸ κρεβάτι τοῦ πόνου — τότε ἀσφαλῶς βοηθεῖ τοῦτον νὰ εὕρῃ τὰς ὀρθὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἐρωτήματά του καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ καὶ αὐτὸς τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἀσθενείας διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ συναισθηματικὴν του ἀνάπτυξιν καὶ ὀρίμανσιν. Ὅταν ὁ ποιμὴν ἀκούῃ ὅπως πρέπει, τότε δίδει εἰς τὸν ἀσθενῆ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ βάρος σκέψεων αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν ψυχολογικὴν ἀναταραχὴν, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς συμβάλλει εἰς τὴν κακὴν κατάστασιν τῆς φυσικῆς του ὑγείας. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος κατανοεῖ πληρέστερον τὸν ἀσθενῆ καὶ τὴν καθόλου προσωπικότητά του. Τὴν πλέον σκοτεινὴν προσωπικότητα καὶ τὰ πολυπλοκώτερα προβλήματα δυνάμεθα νὰ τὰ κατανοήσωμεν, ὅταν γνωρίζωμεν τὴν τέχνην τοῦ ἀκροᾶσθαι. Καὶ πιθανῶς τίποτε δὲν θὰ ἔχῃ τόσο εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὸν ἀσθενῆ, ὅσον ἡ εὐκρινὴς δῆλωσις τοῦ κληρικοῦ πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸν καταλαβαίνει.

Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ πρέπει ὁ ποιμὴν νὰ δημιουργῇ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι πολὺ ἀπρησχολημένος διὰ νὰ ἀσχοληθῇ μετὰ τὰς ἰδιαζούσας ἀνάγκας τῶν ἀσθενῶν, οὔτε θὰ πρέπει νὰ δημιουργῇ ἀμφιβολίας εἰς αὐτοὺς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀκεραιότητά του. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδέποτε θὰ τολμήσουν οὗτοι νὰ συζητήσουν μετ' αὐτοῦ τὰ ἰδιαίτερα προβλήματα, τὰ ὁποῖα τοὺς ἀπασχολοῦν.

Ὁ ποιμὴν πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχῃ δημιουργήσει εἰς τοὺς πιστοὺς του αἴσθημα βαθείας ἐσωτερικῆς ἐπικοινωνίας, διὰ νὰ εἶναι ἐπιτυχῆς ἡ πρὸς αὐτοὺς διακονία του ὅταν ἀσθενοῦν. Καὶ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο κατ' ἀρχὴν διὰ τοῦ κηρύγματος, ὅταν παρουσιάζεται εἰς αὐτὸ ὡς φιλόστοργος πατήρ καὶ ἕχι ὡς δικαστής, πρόθυμος νὰ δεχθῇ καὶ νὰ συνομιλήσῃ φιλικὰ μετὰ κάθε πιστόν.

Ὁ ὄριμος ποιμὴν ὅταν συμβῇ νὰ συναντήσῃ ἕνα ἀσθενῆ, ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ ἔχῃ μίαν ἐχθρικὴν ἢ ἀρνητικὴν στάσιν ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοῦ κληρικοῦ, δὲν διαπληκτίζεται μετ' αὐτοῦ. Ἀντιθέτως ἀκούει μετὰ προσοχὴν τὰ μικρόχολα σχόλια καὶ συνεχίζει ἀνεπηρέαστος τὰς ἐπισκέψεις του. Κάποια παλαιὰ ὀδυνηρὰ ἐμπειρίαι ἔχουν προκαλέσει αὐτὴν τὴν ἀρνητικὴν στάσιν. Ἡ σιωπηλὴ ἀποδοχὴ αὐτῆς τῆς ὀργῆς τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀγάπης τοῦ ποιμένου δι' αὐτὸν διὰ τῶν συνεχιζομένων ἐπισκέψεων θὰ συμβάλῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν τελείαν ἀλλαγὴν αὐτῆς τῆς ἀρνητικῆς στάσεώς του. Διὰ μίαν τοιαύτην τακτικὴν ἀπαιτεῖται βεβαίως αὐτοκυριαρχία, κατανόησις τῆς ψυχολογίας τοῦ ἀσθενοῦς καὶ πρὸ παντὸς ἀνεπιφύλακτος ἀγάπη δι' αὐτόν. Ὁ ὄριμος ποιμὴν γνωρίζει καλῶς ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην ὑπερασπίσεως. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος παρατηρεῖ πολὺ ὀρθῶς ὅτι ὅταν βλασφημῆται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ πρέπει νὰ σπεύδωμεν νὰ προστατεύσωμεν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς δὲν προσβάλλεται ἀπὸ τὰς βλασφημίας, ἀλλ' ὅτι θὰ πρέπει νὰ σπεύσωμεν εἰς βοήθειαν

τοῦ βλασφημοῦντος, ὁ ὁποῖος τόσον σοβαρῶς νοσεῖ, ὥστε νὰ βλασφημῇ τὸν Δημιουργόν του¹².

Μία ἄλλη βασικὴ προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῶν ἀσθενῶν εἶναι ἡ ἀπόλυτος ἀφοσίωσις τοῦ ποιμένου πρὸς τὸν ἀσθενῆ, ἡ ὁποία καθιστᾷ τούτον ἱκανὸν νὰ ξεχάσῃ τὰ προσωπικὰ του προβλήματα καὶ νὰ δώσῃ ὀλόκληρον τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τοῦ ἀσθενοῦς. Συνήθως ὁ κληρικὸς ὁ ὁποῖος ἔχει ὑποφέρει ὁ ἴδιος ἔχει περισσότερας πιθανότητας νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο.

Ἡ ἀσθένεια συνήθως προκαλεῖ εἰς τὸν ἀσθενῆ καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του ἐξαιρετικῶς σοβαρὰς συναισθηματικὰς διαταραχάς, εἰς τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων δύναται νὰ συμβάλουν πολὺ αἱ ἐπισκέψεις τοῦ ἱερέως, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπει εἰς τούτῃς περιπτώσεις νὰ εἶναι πολὺ προσεκτικὸς ὥστε νὰ ἀντιληφθῇ τὴν παρουσίαν των.

Συναίσθηματά φόβου, ἀνησυχίας, ἐνοχῆς, ἐχθρότητος, ἀνασφαλείας, μοναξιάς καὶ ἀπελπισίας δύνανται νὰ θεωρηθῶν ὡς πνευματικὰ μειονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ προκαλοῦντα ἀποκαρδιωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ἔχει ἐπικρατήσῃ ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ ἔκφρασις φόβου ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν δειλίας, εἶναι ἐνδεχόμενον ὅτι ὁ ἀσθενὴς θὰ ἀποφύγῃ νὰ ἔκφράσῃ ἐν τοιοῦτον συναίσθημα. Ἐν παλαιὸν συναίσθημα ἐνοχῆς, τὸ ὁποῖον δὲν εὔρε ποτὲ τὸ θάρρος νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ, δύνατον ἐπίσης νὰ τὸν ἐνοχλῇ ἀποφασιστικῶς. Μία δικαιολογημένη ἢ ἀδικαιολόγητος διαπίστωσις ὅτι οὐδεὶς ἔχει δι' αὐτὸν οὐσιαστικὸν ἐνδιαφέρον ἀποτελεῖ ἐν ἄλλο σοβαρώτατον εἰς τὰς συνεπείας του ἐνδεχόμενον. Ἡ ἰδιάζουσα δὲ κατάστασις ἀδυναμίας καὶ ἀναπηρίας τοῦ ἀσθενοῦς καθιστᾷ εὐκολον μίαν τοιαύτην διαπίστωσιν, ἡ ὁποία πολλὰκις βασανίζει τὸν ἀσθενῆ περισσότερον ἀκόμη καὶ ἀπὸ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀσθένειαν. Κλασσικὴν ἀπόδειξιν αὐτοῦ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ἀποτελεῖ ἡ περίπτωσις τοῦ παραλυτικοῦ τῆς λίμνης Βηθεσδα, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Χριστοῦ «θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι;» ἀπαντᾷ: «Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω». Αὐτὸ τὸ συναίσθημα τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς ἐλλείψεως ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους τῶν ἄλλων δι' αὐτόν, φαίνεται νὰ εἶναι διὰ τὸν παραλυτικὸν ἢ πλεόν σοβαρὰ αἰτία τῆς θλιβεράς του καταστάσεως. Ἡ διαπίστωσις αὐτῆς τῆς ἐλλείψεως ἐνδιαφέροντος δημιουργεῖ ἐν βασανιστικὸν συναίσθημα μοναξιάς, τὸ ὁποῖον συναντᾷται κυρίως εἰς τοὺς ἡλικιωμένους ἀσθενεῖς καὶ ἐκείνους ἐξ αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ὑποφέρουν ἀπὸ χρόνια νοσήματα. Τὸ συναίσθημα αὐτὸ ἔχει ὅπως δὴ ποτε πολὺ κακὰς ἐπιπτώσεις εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀσθενείας καὶ δύναται νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τῆς θεραπευτικῆς ἀγωγῆς. Αὐτὰ τὰ συναίσθηματά ὁ ἱκανὸς ποιμὴν θὰ πρέπει νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὰ διαγνώσῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀσθενῆ νὰ τὰ ἐκφράσῃ.

Ἐν ἄλλο συναίσθημα, τὸ ὁποῖον πολὺ συχνὰ χαρακτηρίζει τὴν ψυχολογίαν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπίσης ἐξαιρετικῶς δυσαρέστους ἐπιπτώσεις ἐπὶ

τῆς πορείας τῆς ἀσθενείας, εἶναι τὸ συναίσθημα τῆς ἀπογοητεύσεως καὶ τῆς ἀπελπισίας. Ἡ θέλησις τοῦ ἀσθενοῦς νὰ ἐπιβιώσῃ εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς θεραπευτικῆς προσπαθείας. Καὶ ὁ ποιμὴν δύναται νὰ προσφέρῃ μοναδικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν προσπάθειαν διασώσεως ἐνὸς ἀσθενοῦς κατεχομένου ὑπὸ τοιοῦτων συναισθημάτων, διότι δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν τὴν πίστιν, ὅτι δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ κάτι δημιουργικὸν εἰς τὴν ζωὴν του. Μίαν πίστιν ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ ἀσθενὴς χάνει συνήθως τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν ζωὴν.

Ἡ θρησκευτικὴ ἀμφιβολία εἶναι εἰς ἄλλος ἀρνητικὸς παράγων διὰ τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀσθενείας. Πολὺ συχνὰ αἱ ἐπανειλημμένα ἀντιξοότητες καὶ δυστυχίαι, τὰς ὁποίας συναντοῦν πολλοὶ ἄνθρωποι, θέτουν ἐν ἀμφιβόλῳ δι' αὐτοὺς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τελικῶς καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπαρξίν του. Ὁ ποιμὴν θὰ πρέπει εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν νὰ προσπαθῆσῃ μετὰ πολλῆς λεπτότητος νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀσθενῆ νὰ κατανοήσῃ ὅτι διὰ νὰ εἶναι πράγματι ἀγαθὸς ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ εὐνοῖ ἔκείνους τοὺς ὁποίους ἀγαπᾷ, μετὰ τὴν προστασίαν τῆς φυσικῆς των ὑγείας. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ὁ ποιμὴν δὲν θὰ πρέπει νὰ δεῖξῃ ἐνόχλησιν ἢ ἀγανάκτησιν, ὅταν ὁ ἀσθενὴς ἐκδηλώσῃ τοιαύτας ἀμφιβολίας. Δὲν θὰ πρέπει νὰ ξεχνᾷ ὅτι ἐὰν δὲν ἐκπροσωπῇ ἕνα Θεόν, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ τέκνα του καὶ ἐκείνους ἀκόμη οἱ ὁποῖοι τὸν ἀρνοῦνται, δὲν ἐκπροσωπεῖ ἕνα Θεὸν ἀγάπης πράγματι καὶ κατ' ἀκολουθίαν προσφέρει σοβαρὸν ἔρεισμα διὰ τὰς ἀμφιβολίας τοῦ ἀσθενοῦς.

Βεβαίως ὁ ποιμὴν ἔχει μίαν ἰδιαιτέραν ποιμαντικὴν εὐθύνην διὰ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐνορίτας του καὶ ἀκόμη περισσότερον δι' ἐκείνους ἐξ αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ἀσθενῶν θὰ πρέπει νὰ περιορισθῇ μετὰξὺ αὐτῶν μόνον ἀποτελεῖ τὴν πλεόν ἀποκρουστικὴν διαστrophὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν εἶναι μόνον ἡ ὑποχρέωσις τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἀπορροῦσα ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς διδασκαλίας της, ἡ ὁποία ἐπιβάλλει τὴν ποιμαντικὴν διακονίαν πάντων τῶν ἀσθενῶν, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὁ ἱεραποστολικὸς της χαρακτήρ, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἐπέτρεπε τὴν μὴ ἐκμετάλλευσιν μιᾶς μοναδικῆς εὐκαιρίας εὐαγγελισμοῦ. Ὡς εὐαγγελισμὸς ἡμῶς δὲν θὰ πρέπει νὰ θεωρῆται μόνον ἡ κηρυγματικὴ ἀνάπτυξις εἰς τὸν ἀσθενῆ χριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ διδασκαλιῶν. Ἡ μέθοδος αὐτῆς, ἡ ὁποία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀποτελεσματικὴ εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, εἶναι ἐντελῶς ἀκατάλληλος διὰ τὴν ποιμαντικὴν διακονίαν τῶν ἀσθενῶν. Διὰ τὸν ἔμπειρον ποιμένα κάθε ἀσθενὴς ἀποτελεῖ ἕνα δυνάμει πιστόν. Εἰς κάθε ἄνθρωπον ὑπάρχουν στοιχεῖα θρησκευτικότητος. Ἐμπειρία καὶ προϋποθέσεις αἱ ὁποῖαι δύναται νὰ καλλιεργηθῶν. Μερικαὶ ὥστόσο ἀπὸ αὐτὰς εἶναι ἀρνητικαί, ὡς ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποῖαν δημιουργοῦν εἰς τοὺς πιστοὺς ὠρισμένοι ἀνώριμοι ἱεροκήρυκες, ὅτι ἡ σωτηρία ἐξαρτᾶται ἀπὸ κάποιαν «ἀγιότητα», τὴν ὁποῖαν οὐδὲν ἀνθρώπινον ὄν δύναται νὰ φθάσῃ. Ἐν τούτοις ὅλοι αὐταὶ αἱ ἐμπειρία, θετικαὶ ἢ ἀρνητικαί, εἶναι ἐκμεταλλεύσιμοι ποι-

11. Migne 361-2.

μαντικῶς. Ἀλλὰ ἡ καλλιέργεια αὐτῶν τῶν λανθανόντων στοιχείων θρησκευτικότητος καὶ ἡ παρουσίασις τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος εἰς τὸν ἀσθενῆ δὲν ἐπιτυγχάνονται διὰ ἐξεζητημένων κηρυγμάτων, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ ποιμένου δι' αὐτόν, τὰ ὅποια ἐκφράζονται πολὺ πειστικῶς δι' αὐτῆς καὶ μόνης τῆς εἰς τὸν θάλαμον παρουσίας του.

Βασικαὶ πνευματικαὶ πηγαὶ τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῶν ἀσθενῶν εἶναι ἡ πίστις, ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἀγάπη, τὰς ὁποίας ἀναπτύσσει ὁ Παῦλος εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν του. Ὁ ποιμὴν δύναται νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀσθενῆ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ οἰαδήποτε ἀποθέματα πίστεως τὰ ὅποια ἔχει, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ με ἐπιτυχίαν τὴν κατάστασίν του. Ἡ πίστις δύναται νὰ μετριάσῃ τὰ συναισθήματα ἀποκρούσεως καὶ μοναξιᾶς, τὰ ὅποια τὸν βασανίζουν. Θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ἐν τούτοις ὅτι ὁ Χριστὸς ἐθεράπευσε πρόσωπα τὰ ὅποια δὲν εἶχαν πίστιν εἰς αὐτόν (Ἰωάν. 5, 1-15 καὶ Ἰωάν. 9). Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ἡ θεραπεία προεκάλεσε τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πίστεως. Τοῦτο πρέπει νὰ προσέξῃ ἰδιαιτέρως ὁ ποιμὴν διὰ νὰ κατανοήσῃ ὅτι ὅταν ἡ παρουσία του πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς ἀποτελέσῃ ἐν στοιχείῳ θετικῶν τῆς ὅλης θεραπευτικῆς προσπαθείας, τότε εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθῇ πίστις ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπῆρχε πρότερον. Ἡ πίστις εἰς ἕνα Θεόν, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπον καὶ φροντίζει δι' αὐτόν, εἶναι φυσικὸν νὰ γεννᾷ ἐλπίδα δι' ἐν καλλίτερον αὔριον. Αὐτὴ δὲ ἡ ἐλπίς ἀποτελεῖ ἐν ἐπίσης ἐξαιρετικῆς σημασίας θετικὸν στοιχείον διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς.

Ὡς πνευματικὴ πηγὴ ἡ ἀγάπη ἔχει πολλὰς θεραπευτικὰς ιδιότητες. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸν Θεόν, ὅχι μόνον δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἀναπτυχθῇ ἐντός μας τὸ συναισθηματικὸν ὅτι Ἐκεῖνος δὲν ἐνδιαφέρεται δι' ἡμᾶς καὶ ὅτι μᾶς ἔχει ἐγκαταλείψει, ἀλλὰ καὶ μᾶς κατευθύνει εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς ὁλοκληρώσεως καὶ πληρώσεώς μας εἰς τὴν διὰ τῆς πρὸς Ἐκεῖνον ὑπηρεσίας καὶ ἀφοσιώσεως μᾶλλον, παρά εἰς τὴν στροφὴν καὶ τὸν περιορισμὸν ὄλων τῶν ἐνδιαφερόντων καὶ ἐπιδιωξέων μας εἰς ἑαυτούς. Μία τοιαύτη δὲ προοπτικὴ δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον θάρρος καὶ αἰσιοδοξίαν κάτω ἀπὸ οἰασδήποτε συνθήμας. Εἰς δὲ τὰς σχέσεις μας μετὰ τῶν συνανθρώπων μας ἡ ἀγάπη μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐποικοδομητικῶς οἰασδήποτε προσβολὰς, αἱ ὁποῖαι ἄλλως δύναται νὰ καταλήξουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν συναισθημάτων ἐκδικήσεως, ἐχθρότητος καὶ μίσους, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν καταστάσεις πνευματικῶς καὶ ψυχολογικῶς νοσηράς, προκαλοῦσας ἢ παρατεινούσας τὴν φυσικὴν νόσον.

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀθρώπου ἀναγνώρισις τῆς ἀμαρτωλότητός του καὶ ἡ ἐξομολόγησις ἀποτελοῦν ἐπίσης πνευματικὴν ἀσκησιν, ἡ ὁποία δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Θεὸς δέχεται τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιαν καὶ προσφέρει ἄφεσιν. Ἡ πεποίθησις δὲ αὐτὴ ἀποτελεῖ πολλὰκις ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τῆς θεραπείας. Εἰς ἔμπειρος ποιμὴν, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ πείσῃ διὰ τῆς στάσεώς του τὸν ἀσθενῆ ὅτι τὸν δέ-

χεται ἀνεπιφυλάκτως ὡς ἄνθρωπον, δύναται νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν καὶ νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὴν τὴν πεποίθησιν μετὰ τὰς ἀκολουθούσας αὐτὴν λυτρωτικὰς συνεπείας.

Ἐν ἄλλο ἐξαιρετικῆς σημασίας ζήτημα, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τοῦ κληρικοῦ εἰς τὸ νοσοκομεῖον, εἶναι ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ πρέπουσα ρύθμισις τῶν σχέσεών του μετὰ τοῦ θεραπευτικοῦ προσωπικοῦ. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας ἐμφανίζεται μίαν βαθεῖα συσχετίσις τῆς θρησκείας καὶ τῆς προσπαθείας τοῦ ἀθρώπου νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν φυσικὴν νόσον. Ἡ ἀνάπτυξις ὅμως τῆς ἱατρικῆς εἰς ἰδιαιτέραν ἐπιστήμην καὶ ἡ κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν ἐπικρατήσις μιᾶς ἀκατασχέτου τάσεως πρὸς εἰδικεῖσιν ὠδήγησαν εἰς μίαν μᾶλλον ἀρνητικὴν στάσιν τῶν διαδόχων τοῦ Ἰπποκράτους ἐναντι τῶν ἐκπροσώπων τῆς θρησκείας. Ἡ ἀνάμιξις μάλιστα ὀρισεμένων ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἱατρικῆς (Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη, Χιλιασταὶ) ἐνίσχυσε περισσότερον αὐτὴν τὴν τάσιν. Ἀλλὰ αἱ τελευταῖαι ἐξελίξεις εἰς τὴν ἐπιστήμην ἐδικαίωσαν ἀπολύτως τὴν πεποίθησιν τοῦ Χριστοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μίαν ἐνότην, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ διαιεσθῇ εἰς σῶμα, νοῦν καὶ ψυχὴν καὶ ὡς ἐκ τούτου ὠδήγησαν εἰς προοδευτικὴν μεταβολὴν τῆς ἀρνητικῆς στάσεως τῶν ἱατρῶν ἐναντι τῶν κληρικῶν καὶ τελικῶς εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ἀνάγκης ἀρμονικῆς μετ' αὐτῶν συνεργασίας. Φυσικὰ οἱ ἱατροὶ περιμένουν ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς νὰ εἶναι καταλλήλως προπαρασκευασμένοι, νὰ γνωρίζουν τὰ ὄριά των καὶ νὰ μὴ παρεισέρχονται εἰς τὴν εἰδικὴν περιοχὴν προβαίνοντες εἰς διάγνωσιν τῆς ἀσθενείας ἢ προτείνοντες θεραπευτικὴν ἀγωγὴν. Ἐξ ἄλλου οἱ ἱατροὶ ἀντιλαμβάνονται ὅτι δὲν ἔχουν τὰς προϋποθέσεις καὶ τὸν χρόνον διὰ νὰ ἀσχοληθοῦν μετὰ τὰ πνευματικὰ καὶ συναισθηματικὰ προβλήματα τῶν ἀσθενῶν των. Οἱ ἱατροὶ συγκεντρῶνουν ὅλην τὴν προσοχὴν των εἰς τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι εἰς αὐτοὺς ἀπαραίτητα διὰ μίαν ἐπιτυχεῖν διάγνωσιν καὶ δὲν ἀσχολοῦνται μετὰ τὰ συναισθήματα τοῦ ἀσθενοῦς, τὰ ὅποια πολὺ συχνὰ ἔχουν ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα καὶ παίζουσι σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀσθενείας. Αὐτὰ τὰ συναισθήματα ἐξ ἄλλου ἀποτελοῦν τὸ κέντρον τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν κληρικῶν. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ἱατροὶ, ὅχι μόνον δέχονται, ἀλλὰ καὶ ἀναμένουν ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς νὰ ἐπιληφθοῦν τῶν πνευματικῶν καὶ συναισθηματικῶν προβλημάτων τῶν ἀσθενῶν των ἐφ' ὅσον δὲν τοὺς ἐρεθίζουν καὶ δὲν τοὺς κουράζουν. Ὅχι μόνον ἡ ἀναφερθεῖσα ἀνωτέρω ἐνεργητικώτερα ἀνάμιξις τῶν κληρικῶν εἰς τὰ καθήκοντα τῶν ἱατρῶν προκαλεῖ τὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ δυσἀρέσκειαν τῶν τελευταίων, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτῶν χρησιμοποίησις εἰδικῶν ἱατρικῶν ὄρων. Ὁ κληρικὸς, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ καλλιεργήσῃ ὀπωσδήποτε πνεῦμα συνεργασίας καὶ ἀμοιβαίας κατανόσεως μετὰ τοῦ θεραπευτικοῦ προσωπικοῦ, θὰ πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ χρησιμοποίησις ἱατρικῶν ὄρων δίδει, ἴσως ὅχι ἀδικαιολογητῶς, ἐντύπωσιν ἀναμειξέως καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ ἀποφευχθῇ.

Εἶναι σκόπιμον καὶ ἐνδεδειγμένον νὰ ἐπιδιώξῃ ὁ

κληρικός ἐπαφὴν τόσον μετὰ τῶν ἰατρῶν τοῦ νοσοκομείου, τὸ ὅποῖον ἐπισκέπτεται, ὅσον καὶ μετὰ ἐκείνων ἐξ αὐτῶν οἱ ὅποιοι ἀσχοῦν τὸ ἐπάγγελμά των εἰς τὴν περιφέρειάν του καὶ νὰ ἐργασθῆ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν πνεύματος ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ συνεργασίας μεταξὺ των.

Μετὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα πρέπει νὰ καθορίσῃ ὁ κληρικός καὶ τὰς μετὰ τῶν νοσοκόμων σχέσεις του, ἐπιδεικνύων λεπτότητα καὶ εὐγένειαν πρὸς αὐτάς καὶ ἀποφεύγων νὰ δημιουργήσῃ εἰς αὐτάς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων των. Ἐὰν τηρήσῃ μίαν τοιαύτην στάσιν ἐκεῖναι ὅπωςδήποτε θὰ τοῦ φεροῦν μετὰ σεβασμὸν καὶ θὰ δείξουν προθυμίαν διὰ νὰ τὸν διευκολύνουν εἰς τὰς ποιμαντικὰς του ἐπισκέψεις.

Προκειμένου νὰ καθορίσῃ τὴν ὥραν τῶν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐπισκεψέων του ὁ ποιμὴν θὰ πρέπει νὰ ἔχη ὑπὸ ὄψιν του ὅτι συνήθως οἱ ἀσθενεῖς εἶναι ἀπνησχολημένοι μέχρι τῆς 10 π.μ., ὅτι οὗτοι συνήθως δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ δεχθῶν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κληρικοῦ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος καὶ ὅτι ἀκόμη θέλουν νὰ ἀναπαυθῶν ἀμέσως μετὰ τὸ γεῦμα.

Εἶναι πολὺ πιθανὸν κατὰ τὴν εἴσοδόν του ὁ κληρικός εἰς τὸν θάλαμον ἐνὸς ἀσθενοῦς, τὸν ὅποῖον ἐγνώριζε προηγουμένως, νὰ δοκιμάσῃ ἐκπληξιν λόγῳ τῆς μεταβολῆς, ἢ ὅποια ἔνεκα τῆς ἀσθενείας ἔχει ἐπέλθει εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ἐμφάνισιν. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ εἶναι ἀρκετὰ σοφὸς ὥστε νὰ μὴ δείξῃ αὐτὴν τὴν ἐκπληξιν. Εἰσερχόμενος εἰς τὸν θάλαμον καλὸν εἶναι νὰ χαιρετήσῃ διὰ χειραφίας τὸν ἀσθενῆ, ἐφ' ὅσον βεβαιωθῆ ὅτι τοῦτο δὲν θὰ προκαλοῦσε πόνον εἰς αὐτόν, θὰ πρέπει νὰ προσέξῃ νὰ μὴ ταράξῃ τὴν κλίνην του καὶ νὰ καθίσῃ, ἐὰν τοῦ ζητηθῆ τοῦτο, εἰς τοιαύτην θέσιν ὥστε νὰ μὴ δυσκολοῦεται νὰ τὸν κοιτάξῃ ὁ ἀσθενῆς.

Ἐν ἄλλο θέμα, τὸ ὅποῖον πρέπει νὰ χειρισθῆ ὁ κληρικός μετὰ λεπτότητα, εἶναι τὸ τῆς προσευχῆς. Ἐφ' ὅσον δεχόμεθα ὅτι ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ἀσθενῶν δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται μόνον μεταξὺ ἐκείνων ἐξ αὐτῶν οἱ ὅποιοι εἶναι πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅτι ὀφείλει νὰ περιλαμβάνῃ ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς, τότε θὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπὸ ὄψιν ὅτι ὁ κληρικός θὰ εἶναι συχνὰ ὑποχρεωμένος νὰ ἐπισκεφθῆ ἀσθενεῖς οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἀδιάφοροι δύναται νὰ εἶναι θρησκευτικῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχουν μίαν σαφῶς ἀρνητικὴν στάσιν ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἢ ἐπιβολῆ τῆς προσευχῆς ἀνευ πραγματικῆς συναινεσεως τοῦ ἀσθενοῦς θὰ ἦτο ἀπολύτως ἀσύμφορος ποιμαντικῶς. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀναπτύξῃ ἐξαιρετικὴν εὐαισθησίαν ὁ ποιμὴν, διὰ νὰ δύναται νὰ διαγνώσῃ πότε ἢ προσευχῆ θὰ ἦτο ἐπιθυμητὴ ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς. Ὅταν ἐπὶ παραδείγματι λέγῃ ὁ κληρικός εἰς τὸν ἀσθενῆ, «θὰ σὰς μνημονεύω εἰς τὰς προσευχάς μου» καὶ ὁ ἀσθενῆς συμπληρώνει «σὰς παρακαλῶ νὰ τὸ κάνετε», τότε δύναται οὗτος νὰ προχωρήσῃ μετὰ τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν «θὰ θέλατε νὰ προσευχηθῶ μαζί σας ἐδῶ τώρα;». Καὶ εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀσθενοῦς θὰ εἶναι καταφατικὴ. Ὅταν δὲ ὁ ἱερεὺς λέγῃ μίαν προσευχὴν ὑπὲρ ἀναρρώσεως τοῦ ἀσθενοῦς εἶναι σκόπιμον νὰ τὴν συνοδεύῃ μετὰ χειροθεσίαν.

Ἐν ἐπίσης λεπτὸν σημεῖον εἰς τὴν ποιμαντικὴν διακονίαν τῶν ἀσθενῶν εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ποιμένου ἐνθάρρυνσις καὶ παρηγορία αὐτῶν. Μία ἀδικαιολόγητος αἰσιοδοξία ἢ εὐκολὸς παροχὴ διαβεβαιώσεων διὰ ταχέως ἀναρρώσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἢ μία ἐμφανῶς ἀνεπιθυμητὴ δὴλωσις παρουσιάζουσα τὴν κατάστασιν του ὡς μὴ δικαιολογοῦσαν οἰανδήποτε ἀνησυχίαν, ἀποκλείει καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐπιτυχίαν τῆς μετὰ τῶν ἀσθενῶν ποιμαντικῆς προσπάθειας, διότι ἐκφράζει ἐπιπολαιότητα καὶ ἔλλειψιν ἀληθινοῦ καὶ σοβαροῦ ἐνδιαφέροντος. Ἐξ ἄλλου ὁ κληρικός δὲν εἶναι ἰατρός, διὰ νὰ δύναται νὰ κάνῃ προγνώσεις σχετιζομένας μετὰ τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀσθενείας. Δύναται ἐν τούτοις ὁ ποιμὴν νὰ προσφέρῃ θετικὴν ἐνθάρρυνσιν εἰς τὸν ἀσθενῆ χρησιμοποιοῦν καταλληλοὺς ἐκφράσεις καὶ λέξεις, αἱ ὅποια ὅταν λέγωνται μετὰ σύνεσιν καὶ σοβαρότητα δύναται νὰ ἔχουν σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς λόγῳ τοῦ κύρους τὸ ὅποῖον ἔχει δι' αὐτὸν ἢ ἀποστολὴ τοῦ κληρικοῦ. Μετὰ ἀνάλογον τρόπον χρησιμοποιοῦμενα κατάλληλα γραφικὰ χωρία ἢ ἀποσπάσματα ἀπὸ οἰονδήποτε λογοτεχνικὸν κείμενον δύναται νὰ ἔχουν παρόμοια ἀποτελέσματα. Τέλος ἡ προσευχὴ ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἀνεκτίμητον πηγὴν θάρρους καὶ αἰσιοδοξίας.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἱερέως εἰς τὸν ἀσθενῆ δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι βιαστικὴ, ἀλλὰ δὲν θὰ πρέπει καὶ νὰ κουράσῃ τὸν ἀσθενῆ. Εἶναι δὲ ζήτημα εὐαισθησίας καὶ πάλιν τοῦ κληρικοῦ ὁ καθορισμὸς τῆς διαρκείας τῆς ἐπισκεψέως.

Εἶναι πολὺ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον διὰ τὸν ποιμένα νὰ ἀφιερῶν ὀλίγον χρόνον, ὅταν ἐπιστρέφῃ εἰς τὸ γραφεῖόν του μετὰ ἀπὸ μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν σκέψιν του τὰ διαμειφθέντα κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ νὰ κάνῃ μίαν ἀνάλυσιν καὶ μίαν κριτικὴν. Ὅταν μάλιστα γράφῃ τὰ λεχθέντα κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ὁ ποιμὴν, ἔχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ προσέξῃ ἐνδιαφερούσας λεπτομερείας, αἱ ὅποια συνήθως τοῦ διαφεύγουν καὶ δύναται νὰ διαπιστώσῃ εὐκολώτερον τὰς ἐπιτυχίας καὶ τὰς ἀποτυχίας του. Μόνον δὲ μελετῶν τὰς ἀποτυχίας του μαθαίνει καὶ βελτιοῦται.

Ὡς κατεδείχθη ἀνωτέρω, τόσον ἡ πεποιθήσις τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὅσον καὶ ἡ σύγχρονος ἐπιστημονικὴ σκέψις δέχονται τὸν ἐξέχοντα ρόλον τῶν «δαιμονίων» εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὴν καθόλου πορείαν τῆς φυσικῆς νόσου. Ἡ ὑφισταμένη ἐπ' αὐτοῦ μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ εἶναι φαινομενικὴ καὶ εἶναι μόνον διαφορὰ τῶν χρησιμοποιουμένων ὑφ' ἐκάστης ἐξ αὐτῶν συμβολικῶν ἐκφράσεων. Ἐφ' ὅσον δὲ εἶναι τοῦτο ἀληθές, τότε ὁ ρόλος τοῦ κληρικοῦ εἰς τὴν προσπάθειαν καταπολεμήσεως τῆς φυσικῆς νόσου εἶναι ἐξαιρετικὰ σημαντικὸς καὶ οὐδὲς δύναται νὰ ὑποκαταστήσῃ τοῦτον εἰς αὐτὴν τὴν προσπάθειαν, μηδὲ τοῦ ἱατροῦ ἐξαιρουμένου. Εἶναι ἐπομένως ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ὅπως ὁ κληρικός καλλιέργησῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὴν ἱκανότητα νὰ ἀπαλάσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ δαιμόνια, τὰ ὅποια προκαλοῦν ἢ παρατείνουν τὴν φυσικὴν νόσον. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται κα-

Η ΤΡΙΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Θὰ ἡδύνατό τις νὰ διακρίνη τρία εἶδη Θεολογίας, ὡς πρὸς τὸ ποῖον καὶ τὴν κατεύθυνσιν. Τὴν ἐπιστημονικῶς ἐξακριβωτικὴν, τὴν στατικῶς δογματικὴν καὶ τὴν ὑπαρξιακῶς ἢ δυναμικῶς πρωτότυπον. Ἡ τελευταία, ἀναμφιβόλως, εἶναι ἡ πλέον ἀναγκαία καὶ ἐνδιαφέρουσα εἰς τὰς ἡμέρας μας, ἡ πρωτεύουσα ἐλπὶς διὰ τὴν εὐόδωσιν τῆς οἰκουμενιστικῆς σκέψεως καὶ πράξεως, ὡς κατέχουσα βαθύτερον καὶ πληρέστερον τὸν ἐννοιολογικὸν χῶρον τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς διολογίας.

Ἡ ἐπιστημονικῶς ἐξακριβωτικὴ Θεολογία εἶναι χρήσιμος καὶ ἀπαραίτητος ὡς προϋπόθεσις. Αἱ πρόοδοί της τελοῦν ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν γενικωτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, τὴν τροφοδοτοῦν, τῆς χαράσσου γραμμᾶς, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ παρεκκλίνη, οὐχὶ δὲ σπανίως, εἰς τὸ δένδρον τοῦ καθαρῶ χριστιανικοῦ στοχασμοῦ, αἱ ἐπιτεύξεις της εἶναι ὀφθαλμοὶ νέων διακλαδώσεων. Εἰδικῶς εἰς τὸ πεδῖον τῆς οἰκουμενιστικῆς προσπάθειας ἔχει πολλὰ νὰ προσφέρῃ, ἂν, ἀγνή καὶ σφριγῶσα ὁμολογιακῶς, ἀλλὰ κατανικῶσα τὸν ἀντιρρητικὸν πειρασμὸν, συγκεντρῶν τὸ ἔργον της εἰς τὴν ἀνίχνευσιν τῆς βιβλικῆς Θεολογίας καὶ τοῦ ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ βίου. Ἡ ὑλικὴ γνῶσις—ἂν καλέσωμεν οὕτω τὴν κατάρτησιν τοῦ ἐγκοσμίου ἐπιστητοῦ—ἡ βασιζομένη εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν λόγον, εἰς οὐδεμίαν περιπτώσιν ἀποκλείεται ἐντὸς τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα τὸ γεγονός τῆς Σαρκώσεως τὴν ἐπιβάλλει καὶ τὴν ἐξαγιαρίζει δι' ὅσα εἶναι ἀντικείμενον τῆς πίστεως («πραγμάτων ἐλέγχου οὐ βλεπομένων...»), ὡς ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μετὰ πᾶσαν ἄλλην ὑλικὴν ἔκφασιν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς (λατρεία κ.λ.π.). Διότι ἡ Ἐκκλησία, ἐν Χριστῷ οἰκονομία, εἶναι ὁ Θεὸς δημιουργὸς τοῦ κόσμου, ὄρατου καὶ ἀόρατου, ὁ Θεὸς ἐν τῷ κόσμῳ, ὄντολογικῶς δὲ ἡ θεανδρική ὑπόστασις καὶ ἡ μετ' αὐτῆς ἔνωσις.

Τὸ πρῶτον τοῦτο εἶδος Θεολογίας εἶναι σήμερον, χάρις εἰς τὴν ὀρίμανσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τὴν ἀναμφισβήτητον ἔξοδόν του ἐκ τῆς παιδικῆς καὶ ἐφηβικῆς ἀντιλήψεως, ἥτις ἡνύθει τὰ ἀκαμπτα σχήματα καὶ τὰς ἀχρήστους ἐνθουσιαστικὰς καὶ λογικὰς ποσκολήσεις, εἰς θέσιν νὰ χρησιμοποιοῖ τὴν ἀπόλυτον ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν χωρὶς νὰ ζημιῶι τὴν πίστιν. Τοῦτο δύναται τις νὰ θαυμάσῃ χονδρικῶς καὶ εἰς ἀκραίας περιπτώσεις τοῦ προτεσταντικοῦ ἐλευθε-

ριασμοῦ, ὡς εἰς τὴν περὶ ἀπομυθεύσεως θεωρίαν τοῦ Bultmann, ἔνθα συνδυάζεται καὶ συνδιαλλάσσεται ἡ αἰστορικὴ ἀδιαφορία μετὰ τῆς ὑπαρξιακῆς πίστεως. Ἐκ πολλῶν ἀπόψεων, ἡ ὀριμότης αὕτη δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἀφαιρεῖ ὀριστικῶς τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς αἰρέσεως, ὡς εἰδικῆς συνειδήσεως διαμορφουμένης ἀντιστοίχως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐλευθέραν, ἀτομικὴν σκέψιν, ὅτι γράφει τὸ τέλος τῆς ἱστορίας τῶν μεγάλων καὶ σοβαρῶν αἰρέσεων.

Ἄλλ' ἡ ἐπιστημονικῶς ἐξακριβωτικὴ Θεολογία ἔχει πεπερασμένον ὄριζοντα. Ἐξικνεῖται, ὡς πνευματικὴ λειτουργία, ἕως τῶν σημείων ὅπου καταλήγει ἡ ὑλικὴ γνῶσις. Ἐκεῖθεν, ὀλόκληρος ἡ τοῦλάχιστον διὰ τῶν καταληκτικῶν διδαγμάτων καὶ ἐμπνευσεῶν της, συνεχίζεται ὑπὸ τῆς στατικῶς δογματικῆς καὶ τῆς ὑπαρξιακῶς πρωτοτύπου, Θεολογίᾳ καθαρῶς πνευματικῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ τὴν ἐμπνέουν ἀνέκαθεν (ἄλλως θὰ ἐπρόκειτο περὶ ἐπιστήμης ἢ φιλοσοφίας τῆς θρησκείας, μεθ' οἰωνόητοτε, ἐκτὸς τῆς πίστεως, κινήτρων καὶ κριτηρίων).

Διὰ τὴν στατικῶς δογματικὴν Θεολογίαν τὸ πεδῖον εἰς τὰς ἡμέρας μας εἶναι ἀρκούντως πλέον ἐκτεταμένον καὶ γόνιμον. Ὁ θησαυρὸς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀνεπτύχθη καὶ ὑπεμνηματίσθη εἰς τὴν πατερικὴν γραμματείαν, τὰς Συνόδους (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν πλέον εὐστόχων ἐκ τῶν συμβολικῶν Θεολογίᾳ τῶν μετέπειτα χρόνων, ἔχει ἀκόμη δυνατότητας διευκρινήσεων, ἰδίως πρὸς τὰς παρυφὰς τῶν θεολογούμενων, δύναται δέ, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν τοῦ παρόντος καὶ τῶν διαγραφομένων αὐριανῶν συνθηκῶν, νὰ δώσῃ λαβὴν εἰς νέας ἐργασίας καὶ πνευματικὰς ζυμώσεις, αἵτινες δὲν θὰ ὑπερέβαινον τὰ ὅρια τῆς Θεολογίας τοῦ εἶδους τούτου.

Τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ὑπαρξιακῶς πρωτοτύπου Θεολογίας, ἥτις, περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει μετὰ τὰς σχέσεις της πρὸς τὴν ἐπιστημονικῶς ἐξακριβωτικὴν Θεολογίαν, δὲν δύναται νὰ νοηθῇ κεχωρισμένως καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ὕλης καὶ τῶν γραμμῶν τῆς στατικῶς δογματικῆς.

Ὅμοῦ τὰ δύο ταῦτα εἶδη, ὡς μία σχεδὸν λειτουργία, θὰ δώσουν σήμερον καὶ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον τὸ «παρῶν» των, ὥστε αἱ Ἐκκλησίαι καὶ αἱ Ὁμολογίαι νὰ ἐπεκτείνουν τὴν συνειδητοποίησιν τῶν πνευματικῶν καὶ βιωματικῶν ἰδιωμάτων των, πρᾶγμα ὅπερ θὰ τὰς φέρῃ πλησιέστερον πρὸς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν καὶ ἄρα μετὰξὺ των, ἀναδεικνυομένων τῶν μυχίως κοινῶν καὶ συνδεόντων αὐτὰς στοιχείων καὶ ἀμβλυνομένων τῶν ἀντιθέσεων, πολλὰ τῶν ὁποίων ἀνήκουν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐπιφάνειαν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ χριστιανισμοῦ.

Πρὸ πάσης ἄλλης μερίμνης, εἶναι ὄντως ἀνάγκη νὰ δοθῇ τόπος ἄνετος εἰς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν

τάλληλος καὶ προσεκτικὴ προπαρασκευὴ τοῦ κληρικοῦ. Διότι μετὰ τὴν αὐτὴν εὐχέρειαν μετὰ τὴν ὁποῖαν δύναται ὁ κληρικὸς, λόγῳ τοῦ κύρους τῆς ἀποστολῆς του, νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἀσθενῆ ἐκ τῶν κατεχόντων αὐτὸν δαιμονίων, δύναται ἐπίσης νὰ εἰσάγῃ εἰς αὐτὸν καταστρεπτικώτατα δαιμόνια καὶ τοῦτο δυστυχῶς δὲν εἶναι ἀσύνηθες.

Ἀρχιμ. ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΦΑΡΟΣ

προαγωγὴν τῆς ὑπαρξιακῶς πρωτοτύπου Θεολογίας εἰς τὰς ἡμέρας μας. Εἶναι ἐν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον θὰ προσελάμβανε τὰς εὐκαταίας διαστάσεις του ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι δὲν θὰ ἐπεδιώκετο ἡ ἐμφάνισις του ἀπλῶς ἐντὸς τῶν ἀκαδημαϊκῶν πλαισίων, ἀλλὰ θὰ ἀπετέλει τὴν ἀπόρροιαν καὶ τὴν ἔκφρασιν ἐνὸς γενικοῦ προσανατολισμοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν διδακτικὸν ἔργον (κῆρυγμα, κατήχησις, ἐποικοδομητικὴ γραμματεία) καλεῖται νὰ μετατοπίσῃ τὸ κέντρον βάρους του εἰς τὴν ὑπαρξιακὴν βίωσιν τῆς πίστεως, εἰς τὴν δυναμικὴν ἀξιολόγησιν καὶ προβολὴν τῶν ἀληθειῶν τῆς, ἐν ἀναφορᾷ καὶ ἀνταποκρίσει πρὸς τὰς σημερινὰς συνθήκας καὶ ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Τὸ δόγμα δὲν εἶναι τι τὸ ὁποῖον κωδικοποιεῖται εἰς τὰς καρδίας καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἀλλ' αὕτη αὕτη ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἕκαστον συνειδητὸν καὶ γνήσιον μέλος τῆς, αὕτη αὕτη ἡ ζωὴ τῆς ὡς ὁ κυριώτερος ἰσθὸς καὶ ἐντελέχεια. Δὲν εἶναι ἐν γράμμα τὸ ὁποῖον καλούμεθα νὰ μεταβάλωμεν εἰς πνεῦμα, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ πνεῦμα, ὑπαγορευθὲν εἰς τὴν καρδίαν, ἐμπνέον αὐτήν, γινόμενον ζωὴ τοῦ πιστοῦ. Ἐπομένως, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ ἐξ ἀντικειμένου ἀξιολογία του, ἀποτελεῖ παράγοντα ἱστορίας μόνον κατ' ὁ μέτρον καὶ κατ' ὃν τρόπον ἐρμηνεύεται ὡς προσωπικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ. Παλαιά, μόνιμος ἀλήθεια, ἥτις ὅμως σήμερον εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ πρυτανευτικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία ἐπιστρέφει εἰς τὸ πατερικὸν καὶ ἀποστολικὸν κλίμα ἐξ ὀλοκλήρου, τοῦ ὁποῦ κυριῶν χαρακτηριστικὸν ἦτο ἀκριβῶς ἡ δυναμικὴ συνύφανσις τοῦ δόγματος καὶ τῆς ζωῆς. Τὸ δόγμα δύναται νὰ διαγαύσῃ καὶ ἐκφράσῃ μόνον ὅστις δὲν ἔχει αὐτὸ ἀπλῶς ὡς νοητικὴν ἀφετηρίαν, ἀλλὰ τὸ ἐρμηνεύει ἐν τῇ ζωῇ του ὡς πιστοῦ.

Μεταξὺ τῆς οἰκουμενιστικῆς ἀγοραφοβίας τοῦ νοσηροῦ συντηρητισμοῦ καὶ τῆς θριαμβολογίας, ἡ ὁποία εἴτε συνοδεύει τὴν πρώτην εἴτε εἶναι γνώρισμα ἐπιπολαίας ἀντιλήψεως περὶ τῆς μαρτυρίας τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, ἀναμένει ἡμᾶς ἡ ὀρθὴ καὶ ἀποδοτικὴ θέσις διαγραφομένη ὑπὸ μιᾶς τοιαύτης ἐπιστροφῆς, μὴ στηριζομένης εἰς τὴν ἀπλῆν μνήμην, ἀλλὰ πραγματοποιουμένης ἐντὸς τοῦ λειτουργικοῦ χρόνου. Οὕτως εὐδοκιμεῖ ἡ ὑπαρξιακῶς καὶ δυναμικῶς πρωτότυπος Θεολογία, τέμνουσα ὁδοῦς, αἵτινες εἶναι οὐχὶ ἀτομικῶς, ἀλλ' ἐκκλησιολογικῶς ὑπαρξιακῆς γνησιότητος καὶ δυνάμεως. Μαρτυρία ἀγνή καὶ ἐποικοδομητικὴ εἶναι τὸ πῶς ζῶ ἐγὼ τὴν ὁμολογίαν μου καί, ἔτι ὀρθότερον, πῶς ζῶμεν ἡμεῖς ὡς Ἐκκλησία ὅ,τι πιστεύομεν, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν βαθυτέραν αἴσθησιν τοῦ χρέους μας νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν παράμονον ἐπιθυμίαν τοῦ Κυρίου «ἵνα ὦμεν ἕν».

Ἐνταῦθα θὰ ἔδει νὰ προσαρμόσωμεν τὴν ὠραίαν ρῆσιν τοῦ Χομιάκωφ καὶ νὰ εἰπωμεν ὅτι ἂν πίπτῃ ἡ Θεολογία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πίπτει διότι συμβαίνει τοῦτο εἰς τὸ ἄτομον μόνον, ἂν δὲ σώζεται (ὑψοῦται), συμβαίνει τοῦτο διότι τὸ ἄτομον εἶναι ἐν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς στατικῆς καὶ ὑπαρξιακῆς θεολογικῆς μαρτυρίας ἐγκτεται, ἐξ ἐπόψεως πρακτι-

κοῦ ἀποτελέσματος ἐπὶ τοῦ οἰκουμενιστικοῦ πεδίου, εἰς τὸ ὅτι ἡ δευτέρα εἶναι ἀμέσως καὶ θετικῶς κοινωνήσιμος ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ καὶ ἐκτιμᾶται φιλοσοφικῶς καὶ καρδιακῶς. Εἶναι μαρτυρία ἄκρως ἐνδιαφέρουσα, πηγάζουσα ἐκ τῆς καρδίας καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὴν καρδίαν. Ἡ τοιαύτη μαρτυρία, ἐξ ἄλλου, δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ὑποκειμένον τῆς ἀποκλείει τὸν ἀπομονωτισμὸν καὶ τὴν ἀπαισιοδοξίαν, διότι παρὰ τὸν ἀπόλυτον χαρακτῆρα τῆς ὁμολογίας—στατικῆς καὶ ὑπαρξιακῆς ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ὑποκειμένου τῆς—δίδει σημασίαν εἰς μίαν σχετικότητα, ἥτις εἶναι ὅ,τι ἀκριβῶς χρειάζεται καὶ διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεώς του καὶ διὰ τὴν ὄθησιν του εἰς συνάντησιν μετὰ τῶν χωρισμένων ἀδελφῶν. Ὁμιλοῦντες συγκεκριμένως διὰ τὴν ὀρθόδοξον μαρτυρίαν τοῦ εἶδους τούτου, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ προσοχὴ τῆς συνειδήσεως εἶναι ἐστραμμένη οὐχὶ πρὸς τὸ στατικῶς ἀπόλυτον, ἀλλὰ πρὸς τὴν βεβαιότητα, ὅ,τι, γενικῶς, ὁ χριστιανισμὸς ἐβιῶθη καὶ ἐπιστεῦθη εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς δι' αἰσθητῶς πολὺ μεγαλυτέρας ἀκριβολογίας, συνεπειᾶς ὡς πρὸς τὰς καταβολὰς τῆς ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας (Ἁγία Γραφή, Ἀποστολικὴ διδασκαλία καὶ πρᾶξις) καὶ δυναμικοῦ ἐσωτερισμοῦ ἀπὸ ὅ,τι εἰς τὴν Δύσιν τῶν ὀψιαιτέρων αἰώνων.

Κατὰ τὰς ἡμέρας μας, ὁ ἄνθρωπος τείνει πρὸς μίαν θρησκευτικότητα, ἥτις, χωρὶς νὰ περιφρονῇ ὅ,τι ἦτο ἴδιον τοῦ μεσαιωνικοῦ χριστιανικοῦ ἀνθρώπου, δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τοῦ ἔως τώρα. Ἄλλο ζήτημα εἶναι ἡ ἀπολειτουργοποίησις τοῦ χριστιανισμοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Bonhoefer διεῖδε μίαν διέξοδον διὰ τὴν συνάντησιν τοῦ χριστιανισμοῦ μετὰ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ αὐριανοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς νὰ τὸ θεωρῇ τὸ ἔως τώρα ὡς τι τὸ περιττόν. Διότι εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῇ τις τὴν ἀποθρήσκευσιν αὐτὴν ὡς τι τὸ αὐταρκές καὶ νὰ τῆς ἀποδώσῃ σπουδαιότητα μεγαλυτέραν τῆς ἣν θὰ εἶχεν ὡς μία ἀνάπαυλα χρήσιμος δι' ὀρισμένας ψυχὰς καὶ δι' ὀρισμένας περιόδους καὶ τόπους. Ὁ γυμνήτης οὗτος χριστιανισμὸς εἶναι μᾶλλον μία προϋπόθεσις ἀλιευτικῆς σκοπιμότητος παρὰ μία πραγματικῆς καθολικῆς, ἥτις θὰ μᾶς ἀνέμενεν εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ.

Ἡ ὑπαρξιακῶς πρωτότυπος Θεολογία καλεῖται νὰ διαδραματίσῃ μέρος, τὸ ὁποῖον θὰ τὴν φέρῃ εἰς καλὴν ἔκβασιν ἂν ἀντλή τὰς ἐμπνεύσεις τῆς καὶ τὸ ὑλικόν τῆς ἐκ τῆς εὐαγγελικότητος τῶν πηγῶν καὶ ἐκ τῆς ἐμβασθύνσεως εἰς τὴν εὐαγγελικότητα ταύτην ὅπως τὴν δίδει ἡ παράδοσις τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, θεολογικῶς, λειτουργικῶς καὶ ἀσκητικῶς. Ἡ τοιαύτη ὕλη καὶ γλῶσσα εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀνακοινώσιμος διὰ τὴν ὑπαρξιακῶς πρωτότυπον Θεολογίαν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ δυναμισμοῦ καὶ τῆς εἰλικρινείας τῆς Θεολογίας ταύτης, τῆς ὁποίας κυρία μέριμνα εἶναι ὁ διάλογος καὶ ὁ κηρυγματικὸς χαρακτῆρ τοῦ μηνύματός τῆς εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, ἐνδοχριστιανικὸν καὶ θύραθεν. Διὰ τὴν Θεολογίαν ταύτην ὁ Θεὸς εἶναι τὸ κατὰ τὸν Karl Rahner «Ἀπόλυτον Πρόσω», ὅπου καὶ ἡ «Μία Ποίμνη», ὁ νέος μεσαίων δὲν ὠνειρεύθη ὁ Μπερντιάγεφ.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 137*

Περὶ προσόντων καὶ χειροτονίας Κληρικῶν καὶ περὶ οὐθμίσεως Ἐκκλησιαστικῶν τιμῶν ζητημάτων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαιμεν καὶ διατάσσομεν :

Ἄρθρον 1.

1. Εἰς χωρία εἰς ἃ ὁ μόνιμος πληθυσμὸς εἶναι ἐλάσσων τῶν 1000 κατοίκων, κατὰ βεβαίωσιν τῆς οἰκείας Κοινότητος θεωρουμένην ὑπὸ τῆς οἰκείας Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς καὶ ἔνθα λειτουργεῖ Δημοτικὸν Σχολεῖον, ἢ εἰς ἀπομεμονωμένα χωρία, ἐπιτρέπεται ἢ χειροτονία δημοδιδασκάλων ἐν ἐνεργείᾳ ἢ συνταξιούχων καὶ ἢ ὑπ' αὐτῶν κατάληψις τῶν εἰς τὰ χωρία ταῦτα ὑπαρχουσῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων, ὡς καὶ ἢ σύγχρονος ἀσκήσις τῶν καθηκόντων τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ δημοδιδασκάλου παρ' ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου.

2. Οἱ κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον ἐν ἐνεργείᾳ δημοδιδάσκαλοι, χειροτονούμενοι καὶ ὑπηρετοῦντες καὶ ὡς ἐφημέριοι, λαμβάνουν πλήρεις τὰς ἀποδοχὰς τῶν δύο θέσεων, ἐντασσόμενοι ὡς ἐφημέριοι εἰς τὴν β' μισθολογικὴν κατηγορίαν.

Τυχόν συνταξιούχοι δημοδιδάσκαλοι, χειροτονούμενοι καὶ ὑπηρετοῦντες ὡς ἐφημέριοι τῶν ἐν παραγράφῳ 1 τοῦ παρόντος χωρίων, λαμβάνουσι πλήρως τὴν σύνταξιν τοῦ δημοδιδασκάλου καὶ τὸν μισθὸν τοῦ ἐφημερίου, μετὰ δὲ τὴν κατάληψιν αὐτῶν, ὡς ἐφημερίων, ὑπὸ τοῦ ὁρίου ἡλικίας, ἀμφοτέρας τὰς συντάξεις.

3. Δημοδιδάσκαλοι ἐπιθυμοῦντες νὰ καταταγῶσιν εἰς τὸν Ἱερόν Κλήρον δικαιούνται μεταθέσεως εἰς Δημοτικὰ Σχολεῖα χωρίων πληθυσμοῦ κάτω τῶν 1000 κατοίκων, τῶν ὁποίων ἢ ἐφημεριακὴ θέσις εἶναι κενή, ἐφ' ὅσον ἀποδέχονται νὰ ὑπηρετήσωσι καὶ ὡς ἐφημέριοι τῶν χωρίων τούτων. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἢ εἰς τὰ χωρία ταῦτα θέσις τοῦ δημοδιδασκάλου κατέχεται παρ' ἐτέρου, μὴ ἐπιθυμοῦντος νὰ ἱερωθῆ καὶ ὑπηρετήσῃ καὶ ὡς ἐφημέριος, οὗτος μετατίθεται ὑποχρεωτικῶς εἰς ἕτερον κενὴν θέσιν ἐν τῇ αὐτῇ ἢ ἄλλῃ τινὶ ἐκπαιδευτικῇ περιφερείᾳ.

4. Ἀδιόριστοι πτυχιούχοι Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ἀναλαμβάνοντες ἐφημεριακὰ καθήκοντα εἰς τὰ ὡς ἄνω χωρία, διορίζονται ὡς δημοδιδάσκαλοι εἰς αὐτὰ, ἐκτὸς σειρᾶς προτεραιότητος, καὶ ἀπολαμβάνουσι τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω πλεονεκτημάτων.

5. Οἱ οὕτω κατατασσόμενοι εἰς τὸν Ἱερόν Κλήρον

ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν παρακολούθησεως βραχείας καὶ ταχυρρόθιμου ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ εἰδικά, δι' ἀλληλογραφίας διδασκόμενα μαθήματα. Ἡ ὀργάνωσις, ὁ τρόπος λειτουργίας καὶ πᾶσα ἐν γένει λεπτομέρεια ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ταύτην θέλουσι καθορισθῆ διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἐκδιδόμενον προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ μετὰ γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

6. Οἱ ὑπηρετοῦντες ὡς καθηγηταὶ εἴτε ἐν τῇ δημοσίᾳ, εἴτε ἐν τῇ ἰδιωτικῇ Μέσῃ Ἐκπαιδεύσει, ἔχοντες τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, δύνανται νὰ χειροτονηθῶσιν ὡς ἐφημέριοι εἰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις. Μετὰ τὴν χειροτονίαν τῶν εἰς ἱερεῖς, δύνανται νὰ διατηρήσωσι καὶ τὴν ἣν κατέχουν ἐν τῇ Μ. Ἐκπαιδεύσει θέσιν τῶν, λαμβάνοντες τὰς ἄς ἐλάμβανον ἀποδοχὰς, μισθοδοτούμενοι δὲ ἐπὶ πλέον δι' ὀλοκλήρου τοῦ μισθοῦ τοῦ διὰ τὴν β' κατηγορίαν ἐφημερίων προβλεπομένου. Οὗτοι συνταξιοδοτούμενοι μετὰ ταῦτα, λαμβάνουν ἀμφοτέρας τὰς δι' ἐκάστην τῶν ἄς κατέχουσι θέσεων προβλεπομένας συντάξεις.

7. Ὅμοίως δύνανται νὰ χειροτονηθῶσι καὶ τοποθετηθῶσιν εἰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις συνταξιούχοι ἐκπαιδευτικοί, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ συνταξιούχοι, πτυχιούχοι Ἀνωτάτης Σχολῆς, λαμβάνουσι δὲ ἐξ ὀλοκλήρου καὶ τὴν σύνταξιν τῶν καὶ τὸν μισθὸν τοῦ ἐφημερίου β' κατηγορίας.

8. Συνταξιούχοι πρώην δημόσιοι ἢ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι, μὴ ὑπερβάντες τὸ ἕδον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν, ἔχοντες πτυχίον Σχολῆς τινος Μ. Ἐκπαιδεύσεως, δύνανται ὡσαύτως νὰ χειροτονηθῶσι καὶ τοποθετηθῶσιν εἰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις. Καὶ οὗτοι χειροτονούμενοι καὶ διοριζόμενοι εἰς κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν χωρίων ἐχόντων πληθυσμὸν κάτω τῶν χιλίων (1000) κατοίκων, κατὰ βεβαίωσιν ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ἢ ἀπομεμονωμένων χωρίων, λαμβάνουν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ τὴν σύνταξιν τῶν καὶ τὸν μισθὸν ἐφημερίου τῆς οἰκείας μισθολογικῆς κατηγορίας.

9. Ἄπαντες οἱ ἀνωτέρω, ἐξαιρουμένων τῶν ἤδη πτυχιούχων Θεολογίας, ἢ Ἱερατικῆς τινος Σχολῆς, ἢ Ἀνωτέρου τινὸς Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου, ὑποχρεοῦνται νὰ διακοῦσωσι μίαν σειρὰν μαθημάτων τοῦ ὡς ἄνω ἐν τῇ παρ. 5 ἱδρυμένου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου καὶ νὰ ἀκολουθήσωσι τὰ δι' ἀλληλογραφίας μαθήματα. Μετὰ τὴν ἄλληλιν καὶ τοῦ πτυχίου τούτου προάγονται οὗτοι εἰς τὴν κατὰ ἓνα βαθμὸν ἀνωτέραν μισθολογικὴν κατηγορίαν.

10. Οἱ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν ἐνεργείᾳ ἐκπαιδευτικοί, κατὰ τὸ διάστημα τῆς φοιτήσεώς τῶν εἰς τὸ εἰδικὸν Φροντιστήριον θεωροῦνται διατελοῦντες ἐν ἐκπαιδευτικῇ ἀδείᾳ καὶ λαμβάνουσι πλήρεις τὰς ἀποδοχὰς τῆς ἣν κατέχουσι θέσεως.

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου 1967, Τ.Α', ἀριθ. φύλλον 169.

11. Εἰς τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης εἰσέρχονται κατὰ προτίμησιν κατόπιν ἐξετάσεων καὶ ἐφ' ὅσον ἔλαβον τὴν βᾶσιν, πρῶτον μὲν οἱ ἐκ τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν προερχόμενοι ἢ οἱ ἤδη ὄντες κληρικοί. Δεύτερον δὲ ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ἐκ Δυκεῖον ἢ ἑξαταξίου Γυμνασίου προερχομένων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰς ἐν τῇ Μ. Ἐκπαιδεύσει σπουδὰς τῶν ἔχον ἄγει εἰς τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα τοῦλάχιστον «λίαν καλῶς» κατὰ τὰ τέσσαρα ἐκ τῶν ἐτῶν τῆς φοιτήσεώς τῶν, ἐχρημάτισαν δὲ καὶ τακτικοὶ μαθηταὶ εἰς τε τὰ Μέσα καὶ Ἀνώτερα Κατηχητικὰ Σχολεῖα, κατὰ βεβαίωσιν τῶν Κατηχητῶν τῶν, ἐπικυρουμένην ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου. Ἐν συνεχείᾳ δὲ προτιμῶνται ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων, οἱ ὁποῖοι ἔχον ἐπιλέξει τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν ὡς πρώτην προτίμησίν τῶν.

Ἄρθρον 2.

1. Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ἐπ' ἀριθ. 4149/1961 Νόμου ἀντικαθίσταται διὰ τῶν ἐξῆς :

«Ἡ ἐν Κρήτῃ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀπαρτιζομένη ἐκ τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Κρήτης, εἶναι ἡμιαντόνομος, ἔχουσα τὴν κανονικὴν ἐξάφτησιν αὐτῆς ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου».

2. Ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ 10ῳ τοῦ Ν. 4589/1966 τεθεῖσα ἐκ παραδρομῆς λέξις «Ἀυτοκέφαλον» ἀντικαθίσταται διὰ τῆς λέξεως «Ἡμιαντόνομον».

3. Ὅπου ἐν τῷ Ν. 4149/1961 ἀναφέρεται «Μητροπόλις Κρήτης» καὶ «Μητροπολίτης Κρήτης», νοεῖται ἀντιστοιχῶς «Ἀρχιεπισκοπὴ Κρήτης» καὶ «Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης» καὶ ὅπου ἀναφέρονται «Ἐπισκοπαὶ» ἢ «Ἐπίσκοποι» νοοῦνται ἀντιστοιχῶς «Μητροπόλεις» ἢ «Μητροπολίται».

4. Ὁ Ἱερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης διατηρεῖ τὴν προεδρίαν τῆς Ἱεραῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς ἐν Κρήτῃ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πάντα τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων προβλεπόμενα λοιπὰ προνόμια καὶ δικαιώματα.

Ἄρθρον 3.

1. Ἰδρύεται θέσις Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας (ΟΔΕΠ).

2. Γενικὸς Διευθυντὴς προσλαμβάνεται μετ' ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πτυχιούχος Ἀνωτάτης Σχολῆς ἡμεδαποῦ ἢ ἀλλοδαποῦ Πανεπιστημίου ἢ ἰσοτίμου τοιαύτης, ἐπὶ πενταετίαν, τοῦλάχιστον, διατελέσας Διευθυντὴς τῆς Κρατικῆς Διοικήσεως ἢ Ὁργανισμοῦ Δημοσίου Δικαίου ἢ τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος καὶ Ἐθνικῆς. Ἡ πρόσληψις γίνεται ἐπὶ συμβάσει ὀρισμένου χρόνου, μὴ ὑπερβαίνοντος τὴν τριετίαν, δυναμένην νὰ ἀναεοῦται καταρτιζομένη μεταξὺ τοῦ ΟΔΕΠ, ἐμπροσσωπομένου, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου—Προέδρου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἢ τοῦ Ἀντιπροέδρου αὐτοῦ καὶ τοῦ προσλαμβα-

νομένου, μετὰ προηγουμένην ἐγκρίσιν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Διὰ τῆς αὐτῆς συμβάσεως καθορίζονται αἱ ἀποδοχαί, δύνανται δὲ νὰ παρέχονται καὶ ἔξοδα παραστάσεως τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ.

3. Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ ΟΔΕΠ ἐμπροσσωπεῖ τὸν Ὁργανισμὸν δικαστικῶς καὶ ἐξωδίκως, εἰσηγεῖται εἰς τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον καὶ ἐκτελεῖ τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐπὶ παντὸς θέματος ἀφορῶντος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας τῆς ἀνηκούσης ἢ ἐμπειστευμένης εἰς τὸν ΟΔΕΠ.

4. Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς εἶναι ὁ ἄμεσος προϊστάμενος ἀπασῶν τῶν Διευθύνσεων καὶ Ὑπηρεσιῶν τοῦ ΟΔΕΠ, τοῦτον δὲ ἐλλείποντα, ἀπόντα ἢ κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ ἀρχαιότερος τῶν Διευθυντῶν τοῦ ΟΔΕΠ.

5. Διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ ἢ τοῦ Ἀντιπροέδρου αὐτοῦ καὶ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ, εἰσαγομένης πρὸς κώρωσιν κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην συνεδρίαν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου, ρυθμίζονται ἐπείγοντα καὶ μὴ ἐπιδεχόμενα ἀνα, ὁλῆν θέματα, ἀφορῶντα εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ὑπὸ τοῦ ΟΔΕΠ διοικουμένης περιουσίας.

6. Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἐκδιδόμενον προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καθορισθῆσονται αἱ λοιπαὶ ἀρμοδιότητες τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ.

Ἄρθρον 4.

1. Ἀπαντὰ τὰ κατὰ τόπους Μητροπολιτικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ Ἱ. Μητροπόλεων, ὡς καὶ τὰ Τοπικὰ Συμβούλια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν Ο.Δ. Ε.Π., Τ.Α.Κ.Ε. καὶ Ἀποστολιῆς Διακονίας ἀπασῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπισκοπείας, ἐπίσης δὲ τὰ Δ. Συμβούλια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Φιλοπτώχων Ταμείων συντίθενται, διορίζονται καὶ ἀσκοῦσι τὰς ἀρμοδιότητας αὐτῶν κατὰ τὰ πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 4/1967 ὀριζόμενα, ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη μεταγενεστέρως.

2. Τὰ Ἡγουμενοσυμβούλια τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ἀπασῶν τῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐπικρατείᾳ Ἱ. Μητροπόλεων συντίθενται, διορίζονται καὶ ἀπολύονται δι' ἀποφάσεων τῶν κατὰ τόπους οἰκείων Ἱεραρχῶν.

Ἄρθρον 5.

1. Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἐκδιδόμενον τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ, μετὰ γνώμην τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, καθορίζονται : α) ἡ νομικὴ προσωπικότης τοῦ ἐν Ἀγιάσῳ Μονιλήνης Ἱεροῦ Προσκνήματος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ β) τὰ τῆς διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ διαθέσεως τῶν πόρων τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ, ὡς καὶ πᾶσα λεπτομέρεια ἀφορῶσα εἰς τὴν ἐν γένει λειτουργίαν αὐτοῦ.

2. Ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος καταργεῖται τὸ Βασ. Δίγμα 825/66 (Φ.Ε.Κ. 210 Τ. Α') περὶ καθορισμοῦ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ ἐν Ἀγιάσῳ Μυτιλήνης Ἱεροῦ Προσκυνημάτων τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἄρθρον 6.

1. Τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν ἁγίων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς κείμενα ἐκτὸς συναλλαγῆς, φυλάττονται καὶ τίθενται εἰς δημοσίαν προσκύνησιν, εὐθύνη καὶ ἐποπτεία τοῦ ἐκασταχοῦ οἴκειου Ἐπισκόπου.

2. Ὁ ἱερός Ναός τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν Κερκύρα καθίσταται διὰ τοῦ παρόντος ἱερὸν Προσκύνημα καὶ ἴδιον νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἱερὸν Προσκύνημα Ἁγίου Σπυρίδωνος Κερκύρας», ἐπικουροῦν διὰ τῶν ἐν γένει περισσευμάτων τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ κοινωφελεῖς σκοποὺς τῆς νήσου Κερκύρας, καθοριζομένους ἐκαστοτε ὑπὸ τῆς Διοικήσεως αὐτοῦ Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν μόνον τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐπισημοῦ.

3. Τὸ ἐν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ Ἱερὸν Προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν Κερκύρα διοικεῖται ὑπὸ πενταμελοῦς Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Κερκύρας καὶ Παξῶν, ὡς Προέδρου, τοῦ ἐκαστοτε ἱερατικῶς προϊσταμένου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Προσκυνημάτων καὶ τριῶν ἐπιλέκτων πολιτῶν τῆς Νήσου, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου Κερκύρας. Ἐν ἀρχῇ οἰουδήποτε μέλους ἀποδοχῆς τοῦ διορισμοῦ ἢ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ τὸν ἀναπληρωτὴν τούτου ὀρίζουσι τὰ λοιπὰ μέλη, δι' ἀποφάσεως αὐτῶν, λαμβανομένης ἐν συνεδρίᾳ, πλὴν τοῦ Μητροπολίτου Κερκύρας καὶ τοῦ ἱερατικῶς προϊσταμένου, οὗ ἀναπληροῦσιν οἱ κατὰ νόμον ἀναπληρωταὶ των.

4. Ἡ θητεία τῶν αἰρετῶν μελῶν τῆς Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνημάτων Ἁγίου Σπυρίδωνος Κερκύρας εἶναι διετής, ἢ Ἐπιτροπὴ δὲ τελεῖ ἐν ἀπαρτίᾳ παρόντων τριῶν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς.

5. Διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος, ἐκδιδόμενου προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐπισημοῦ, μετὰ γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, θὰ καθορισθῶσι τὰ τῆς ἐποπτείας τοῦ οἴκειου Ὑπουργοῦ, ἢ ὀργάνωσις, ἢ λειτουργία καὶ ἢ διαχειρίσις τοῦ νομικοῦ προσώπου, ὡς καὶ πᾶσα ἐν γένει λεπτομέρεια διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος ἄρθρου.

Ἄρθρον 7.

1. Τὸ διὰ τοῦ ἄρθρου μόνον τοῦ νόμου 2356/30 Μαρτίου/2 Ἀπριλίου 1953 «περὶ μηνιαίας περιθάλψεως Ἀρχιερέων» προβλεπόμενον καὶ παρεχόμενον ἐπίδομα στέγης εἰς τοὺς λόγῳ γήρατος ἢ νόσου ἀποχωροῦντας Ἀρχιερεῖς, καταργεῖται.

2. Ἐπικουροῦται ἢ ὑπ' ἀριθ. 282/1966 Π.Υ.Σ. «περὶ ἱατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως τοῦ Κλήρου».

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1967

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Β.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤ. ΚΟΛΛΙΑΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΡ. ΣΠΑΝΤΙΔΑΚΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1967

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΛΕΩΝ. ΡΟΖΑΚΗΣ

Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 551 *

Περὶ παρατάσεως τῆς θητείας τῆς Ἀριστίνδην Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις : 1) τοῦ ἐδαφίου 2 τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ἀπὸ 16/17.12.1959 Β.Δ. (ΦΕΚ 272 Α'), 2) τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α.Ν. 3/1967 (ΦΕΚ 67 Α') προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐπισημοῦ Ὑπουργοῦ, ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν :

Παρατείνομεν ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1967 μέχρι καὶ τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1968 τὴν θητείαν τῆς δυνάμει τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Α. Ν. 3/1967 συσταθείσης Ἀριστίνδην Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τῶν μελῶν αὐτῆς, τῶν κληθέντων πρὸς συγκρότησίν της, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 291 τῆς 11.5.1967 Ἡμετέρου Διατάγματος (ΦΕΚ 68 Α').

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐπισημοῦ Ὑπουργοῦ ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1967

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Β.

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝ. ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΑΣ

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1967, Τ. Α', ἀριθ. φύλλον 167.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ὡς ἐκπλήρωσιν ὑποχρεώσεώς του πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος, ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον πρὸς ἐγκρίσιν καὶ νιοθέτησιν «Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὅπερ ἐν συνεχείᾳ ἐξέδωκε καὶ τύποις.

Ὡς σημειοὶ ὁ Μακαριώτατος ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ ἐξ 158 σελίδων ἀποτελουμένου ἔκτενουσ τούτου ἔργου, «ἡ ὅλη ἐργασία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. Εἰς τὸ πρῶτον σκιαγραφεῖ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τοὺς διαφόρους τομείς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς κατάστασιν. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέρος παραθέτει ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ μέτρα, τὰ ὅποια προτείνει εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον νὰ ληφθοῦν, διὰ νὰ θεραπευθοῦν αἱ ἐμφανιζόμεναι σήμερον ἀδυναμίας, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ μία ριζικὴ μεταβολὴ εἰς τὴν ζοφερὰν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ὅλοι σήμερον ἀντικρῶμεν καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ὁποίας δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀποδυσώμεθα· πρέπει καὶ νὰ ἐργασθῶμεν. Καὶ μάλιστα, πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν ὅλοι ἐντατικῶς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου. Δὲν πρέπει νὰ σκορπισθῇ ἀσκοπῶς οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη καταβαλλομένη προσπάθεια. Οἰαδήποτε προσφερομένη συμβολή, ἀκόμη καὶ ἡ πλέον ἀσήμαντος, εἶναι πολύτιμος, διότι αἱ ἀνάγκαι εἶναι πολλαὶ καὶ μεγάλαι. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀπαραίτητον, ὅπως καταρτισθῇ πρῶτον τὸ πρόγραμμα εἰς τὰς γενικωτάτας του γραμμὰς, ὥστε ὁτιδήποτε κατόπιν ἐπιχειρεῖται, νὰ ἐντάσσεται ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου πλαισίου τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία θὰ πρόκειται κατόπιν νὰ γίνῃ».

Ἀναμένεται ἡ συμβολὴ πάντων τῶν δυναμένων, ὥστε νὰ καταρτισθῇ ἐν ἄρτιον καὶ πλήρες πρόγραμμα ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Θὰ ἐφαρμόζονται τμηματικῶς.

Ἐν συνεχείᾳ, ἃς ὑπογραμμισθῇ, ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ καταρτισθησομένου τελικοῦ προγράμματος δὲν προβλέπεται νὰ γίνῃ διὰ μιᾶς. Ὡς χαρακτηριστικῶς σημειοὶ ὁ Μακαριώτατος, τοῦτο θὰ ἐφαρμόζονται «τμηματικῶς, ἀναλόγως τῶν παρουσιαζομένων δυνατοτήτων». Ἐν ᾧ δηλαδὴ μέτρῳ θὰ ἐξενρισκῶνται τὰ κατάλληλα πρόσωπα καὶ θὰ διασφαλίζονται οἱ οικονομικοὶ πόροι καὶ αἱ στοιχειωδῶς ἀπαραίτητοι ἐγκαταστάσεις, θὰ προχωρῶμεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του, ἔχοντες πάντοτε ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ κυριώτερα δυσκολία ἐγκεῖται εἰς τὴν ἐξέυρεσιν τῶν καταλλήλων προσώπων. «Ὅταν ὑπάρχουν τὰ κατάλληλα πρόσωπα, τότε αὐτὰ θὰ βοηθήσουν, ὥστε νὰ ἐξενρεθοῦν καὶ τὰ οικονομικὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἀπαραίτητα μέσα. Ἐνῶ, ὅταν ἔλλειπουν τὰ κατάλληλα πρόσωπα, καὶ ἂν ὑπάρχουν

τὰ ἄλλα ἐφόδια, εἴτε παραμένουν νεκρὰ εἴτε διασκορπίζονται ἀδίκως. Πάντως, οὐδὲ ὧραν θὰ καθυστερήσῃ ποτὲ ἡ ἐφαρμογὴ μέρους τινὸς τοῦ προγράμματος, ἐφ' ὅσον θὰ ἔχῃ ἐξενρεθῆ ἔστω καὶ ἐν μόνον πρὸς τοῦτο κατάλληλον πρόσωπον. Θὰ ἐπιστρατεύεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐθὺς ἀμέσως καὶ θὰ ἐπιφορτίζεται μετὰ τὴν εὐθύνην τοῦ τομέως, διὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἔχῃ τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, οἱ πάντες καλούμεθα εἰς θεομὴν προσευχῆν, ἵνα ἀφ' ἐνὸς ἐξενρεθοῦν τὰ κατάλληλα πρόσωπα διὰ τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τοῦ τελικῶς ἀποτελεσθησομένου σχεδίου ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Θεὸς ὑπεκκαίῃ καὶ ἀναζωπυρῇ τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν αὐτῶν πρὸς καρποφόρον συμμετοχὴν των εἰς τὸ ἀνακαινιστικὸν τοῦτο ἔργον.

Ἀξιόλογα πορίσματα.

Ὡς λεπτομερέστερον ἀναγράφεται εἰς ἑτέρας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους, τὰς παρελθούσας ἑβδομάδας ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, συνήλθον ἀφ' ἐνὸς τὸ Συνέδριον τῶν Κατηχητικῶν Στελεχῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ Γ' Συνέδριον Ἱεροκηρῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου μετέσχον ἄνω τῶν ἑκατὸν ἱεροκηρῶν.

Οἱ παρακολούθησαντες τὰ συνέδρια ταῦτα κατένοησαν βαθύτερον τὴν σημασίαν τῶν Συνεδρίων τούτων καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας διηύθυνεν αὐτοπροσώπως τὰς ἐργασίας αὐτῶν.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ ζῆλος καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν κατηχητικῶν στελεχῶν καὶ τῶν ἱεροκηρῶν, οἵτινες συζητήσαντες ἐπὶ τῶν γενομένων εἰσηγήσεων κατέληξαν εἰς ἀξιόλογα πορίσματα, διὰ τῶν ὁποίων τίθενται αἱ βάσεις τῆς ἀναζωπυρήσεως τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου καὶ τῆς διαφωτίσεως τῆς μεταπολεμικῆς νεολαίας καὶ τοῦ συγχρόνου Χριστεπώνυμου ποιμνίου, παρέχον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ θεισμός θὰ εἶναι πολὺς.

Θεομὴ ὅθεν δεῖν νὰ εἶναι ἡ πρόσευχὴ πάντων, ὅπως τὰ περὶ ᾧν ὁ λόγος πορίσματα τάχιστα ἀξιοποιηθοῦν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους.

Πρὸ πάντων ζήτημα ἠθικόν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑβδομάδος Προλήψεως Ἀτυχημάτων, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμος ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν μῆνυμα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτονίσθη, ὅτι «τὸ νὰ διαφυλάττωμεν τὴν ὑγείαν μας, τὴν ἀρτιμέλειάν μας, τὴν ἀκεραιότητά μας καὶ τὴν ζωὴν μᾶς εἶναι καθήκον μας τόσοσ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας,

ἄσπονδοι καὶ τῶν ἰδικῶν μας, τῆς Πατρίδος μας καὶ τοῦ Θεοῦ. Τὸ νὰ λαμβάνωμεν ὅλα αὐτὰ τὰ μέτρα πρὸς χάριν καὶ τῶν ἄλλων εἶναι καθήκον διπλοῦν».

Τοῦτέστιν, ἡ ἀδξησης ἢ ἡ ἐλάττωσις τῶν πιθανότητων τοῦ ἀτυχήματος εἶναι πρὸ πάντων ζήτημα ἠθικόν, ἐξαρτᾶται δηλαδή ἐκ τοῦ κατὰ πόσον ὑπάρχει ἠδξημένον ἢ ἠλαττωμένον τὸ αἶσθημα τῆς ἠθικῆς ἐθθότης ἔναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ τῶν συναθροῶπων μας.

Ἀπαιτεῖται σταυροφορία.

Κατὰ τὸν ἐπίσημον ἐν Ἀθήναις ἑορτασμὸν τῆς «Ἡμέρας τοῦ Παιδιοῦ», ὅστις ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης Ἀννης - Μαρίας καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου, ὁ ὑπουργὸς Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Πουλιαντζᾶς ἐτόνισεν, ὅτι «μία σταυροφορία διὰ τὴν καλὴν διατροφήν ὄλων τῶν Παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος δέον νὰ ἀναπτυχθῇ μὲ τὴν ἀμέριστον συμπαραστάσιν καὶ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν ὄλων τῶν παραγόντων τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας, τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, τῆς Ἰδιωτικῆς Ἀγαθοεργίας, τοῦ Τύπου, τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῶν λοιπῶν φορέων ἐπικοινωνίας. Ἰδιαιτέρᾳ δ' ἔμφασις δέον νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἐνημέρωσιν καὶ ἐπιμόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς παιδικῆς διαίτης καὶ τῆς καλῆς ἐν γένει διατροφῆς, ἢ ὅποια ἀποτελεῖ θεμελιακὸν παράγοντα ἀναπτύξεως τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς εὐδεξίας τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς προφυλάξεώς του ἐκ παντοειδῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν μειονεξιῶν, αἱ ὅποια θὰ ἀποβοῦν ἄγχος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ θλιβεροὶ συντελεσταὶ δυσαρμονίας καὶ ἀντικεινωτικότητος».

Οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι, οἱ ἐπεύθυννοι τῶν διαφόρων χριστιανικῶν παιδικῶν οἰκοτροφείων καὶ κέντρων καὶ οἱ ἐκπαιδευτικοὶ ὡς ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐμφυνοχῶσιν τὴν ἱερὰν αὐτὴν σταυροφορίαν καὶ θὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς.

Ἐπιστροφή εἰς τὴν λειτουργικὴν παράδοσιν.

Ἀδεία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου, ἀπὸ τῆς σημερινῆς Κυριακῆς 15ης τρέχοντος ἀρχίζει ἐφαρμοζομένη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν ἡ συμπαλμωδία. Οἱ πιστοί, οἱ ὅποιοι θὰ παρευρίσκωνται εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν θὰ ἠμποροῦν, μὲ τὴν καθοδήγησιν τοῦ πεπειραμένου πρωτοψάλτου, νὰ ψάλλουν καὶ αὐτοί. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀποτελοῦν ἐπαναφορὰν εἰς παλαιὰν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας ταντοχρόνως δίδει τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν νὰ μετέχη ἐνεργότερον εἰς τὴν λατρείαν. Οὕτως ὁ λαὸς δὲν παραμένει ἀπαθῆς μᾶζα, ἀλλὰ συγκατοεῖ τὴν ζωντανὴν ἐκκλησίαν, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὅποιον ἠνωμένον προσεύχεται καὶ ζῆ τὴν μεγάλην θυσίαν τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἡ συμπαλμωδία θὰ καταστήσῃ ὁπωσδήποτε περισσότερον προσιτὴν τὴν θείαν Λειτουργίαν, θὰ βοηθήσῃ τοὺς πιστοὺς νὰ μετέχουν καλύτερον εἰς

αὐτὴν καὶ θὰ τοὺς φέρῃ εἰς οὐσιαστικωτέραν ἐπαφήν μὲ τὰ ὑπέροχα λειτουργικὰ κείμενα.

Σὺν τῷ χρόνῳ ἐλπίζεται, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς ἄλλους Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Καὶ χάριν τοῦ ἑαυτοῦ των.

Μεθ' ἱκανοποιήσεως σημειοῦμεν, ὅτι παρ' ἀρμοδιῶν χειλέων ἐτονίσθη, ὅτι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι «ἔχουν καθήκον νὰ ἐκκλησιάζωνται. Ἀποτελοῦν τὴν ἡγήτιδα τάξιν τῶν πόλεων καὶ τῶν χωριῶν καὶ πρέπει, καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, νὰ δώσουν τὸ καλὸν παράδειγμα καὶ νὰ συνεργήσουν εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ τόσον χαλαρωθέντος καὶ τόσον ἀπαραιτήτου πρὸς μίαν ἀληθινὴν πρόδοον θρησκευτικοῦ συναισθήματος».

Ἡ Ἐκκλησία ὅμως αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην, νὰ προσθέσῃ ὅτι ὁ ἐκκλησιασμὸς οὗτος τῶν ὑπαλλήλων δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀπλοῦν καθήκον ἔναντι τῶν ἄλλων μόνον. Ὅταν οὗτοι ἐνσυνειδήτως καὶ μετὰ κατανοήσεως προσέρχωνται εἰς τὴν θείαν Λατρείαν, τότε ὁ ἐκκλησιασμὸς θὰ ἀποτελῇ δι' αὐτοὺς ὄασιν ἀληθινὴν, πηγὴν πνευματικῆς τέρφως καὶ ἀγαλλιάσεως. Ὅθεν οὗτοι πρέπει νὰ ἐκκλησιάζωνται οὐχὶ μόνον χάριν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ χάριν τοῦ ἑαυτοῦ των.

Βεβήλωσις.

Ὁρθότατα ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῆς «Μακεδονίας», λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ καταγγελίας συναδέλφου του, στιγματίζει τὴν συχνάκις παρατηρομένην βεβήλωσιν τῶν πανηγυριζόντων ἱερῶν ναῶν. «Ἡ ἡμέρα πὸν πανηγυρίζει ἓνας ναός, — γράφει —, δὲν εἶναι ἡμέρα εὐλαβείας, ἀλλὰ τῆς μεγαλυτέρας ἀσεβείας. Ὁ Χριστὸς ἀπέβαλε μὲ τὸ φραγγέλιον τοὺς βεβηλῶνοντας τὸν ναόν. Εἰς τὰς ἡμέρας μας οἱ βεβηλωταὶ προσέρχονται μὲ κανονικὰς ἀδείας... Καὶ ἐμπορεύματα πωλοῦνται καὶ γιαιοσοφία καὶ μαγεία γίνονται καὶ τόμπολα λειτουργοῦν καὶ ποτοπωλεῖα καὶ ὅ,τι φαντάζεται ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ὡς πρόχειρος ψυχαγωγία προσφέρεται. Μέχρι πρό τιος, ἐξ ἄλλου, εἰς τὴν εἴσοδον κεντρικοῦ ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν — ἐπαναλαμβάνω εἰς τὴν εἴσοδον — ὑπῆρχε μία ταβέρνα, τῆς ὁποίας τὸ μεγάρωνον μετέδιδε, τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας, μπουζουκοτραγούδα. Παρὰ τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας, ἡ ταβέρνα ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν τῆς».

Εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην τῆς ἐγκρίτου ἐφημερίδος τῆς συμπρωτεύουσης ἡ Ἐκκλησία ἔχει προσθέσει καὶ ἐσχάτως τὴν ἐντονωτάτην διαμαρτυρίαν τῆς πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ στίγματος αὐτοῦ.

Ἀποτελεῖ παθογόνον παράγοντα.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ.Δ. Κωνσταντινίδης εἰς ἐπιφυλλίδα του, δημοσιευθεῖσαν προσφάτως ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ νευρωτικὸς ἄνθρωπος τῆς συγχρόνου ἐπο-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1967 συνήλθεν εἰς τὴν πρώτην τῆς συνεδρίαν τῆς 114ης Συνοδικῆς Περιόδου ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἥτις μετὰ τὴν τέλεσιν ἀγιασμοῦ, συγκροτηθεῖσα, ἐνέκρινε τὸν Κανονισμόν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς καὶ κατήρτισε τὰς Συνοδικὰς Ἐπιτροπὰς. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἀνεκοίνωσε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὅσα, Συνοδικῆ ἐξουσιοδοτήσει, ἐπραξε κατὰ τὴν μικρὰν περίοδον τῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ τῶν κατ' αὐτὰς συνεληθόντων ἐν Ἀθῆναις ὑπὸ τὴν προεδρίαν του Συνεδρίων τῶν Ἱεροκηρύκων καὶ τῶν Κατηχητῶν, καθὼς καὶ τὰ πορίσματα αὐτῶν, ἀπεφασίσθη δὲ ἡ εἰς ἰδιαίτερα τεύχη ἐκδοσις τῶν εἰσηγήσεων καὶ τῶν πορισμάτων ἀμφοτέρων τῶν Συνεδρίων, ὅπως θεῶσι ταῦτα ὑπ' ὄψει τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀρμοδίων.

Εἶτα τὴν Ἱεράν Σύνοδον ἀπησχόλησαν αἱ ἐσχάτως εἰς τὸν Τύπον ἀναγραφείσαι ὡς δηλώσεις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς, ἀπεφάσισε δὲ αὐτῇ, ὅπως διερευνηθῇ ἂν τὰ δημοσιευθέντα ἀνταποκρίνονται πράγματι πρὸς τὰς γενομένας ὑπ' αὐτοῦ δηλώσεις.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνημος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 26ης Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 10ης Ὀκτωβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους:

Ἐχοροστάτησε τὴν 1 Ὀκτωβρίου κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν ἱερόν ναὸν τῆς Ριζαρίου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Πρῶστῃ τὴν 1 Ὀκτωβρίου τοῦ Μνημοσύνου τοῦ ἀει-

κῆς» τονίζει τὰ ἐξῆς διὰ τὴν αἰτιώδη σχέση, ἥτις ὑφίσταται μεταξύ τῆς ἠλλειψείας τῆς θρησκευτικότητος καὶ τῶν διαταραχῶν τοῦ νευρικοῦ συστήματος: «Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν τὴν μνείαν ἐνὸς παράγοντος, ὅστις ἐκτιμώμενος ἐν τῇ πραγματικῇ του σημασίᾳ δὲν εἶναι ἀμέτοχος τῆς νευρικότητος τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Οὗτος εἶναι ἡ μὴ θρησκευτικὴ διαβίωσις αὐτοῦ. Ἡ θρησκευτικότης, μειωμένη οὕτως σήμερον καὶ συνοδευμένη ὑπὸ τῆς στροφῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ὕλικά ἀγαθὰ, ἀποτελεῖ ἐπίσης παθογόνον παράγοντα διὰ τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ τὴν ψυχικὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἱκανοποίησις τῶν ὕλικῶν μόνον ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον δὲν συνοδεύεται καὶ ὑπὸ ἱκανοποίησεως τῶν πνευματικῶν, ὀδηγεῖ εἰς ἀνίαν, δυσφορίαν, ἀπογοήτευσιν, ἐδρεθιστότητα καὶ νευρικότητα. Διὰ τὴν γαλήνευσιν τῆς ψυχῆς καὶ ἠρέμειαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, εἶναι ἐν τῷ προκειμένῳ ἐνδεδειγμένος ὁ προσανατολισμὸς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰς πνευματικὰς ἀξίας, καὶ ἰδίως τὴν θρησκευτικότητα».

μνήστου στρατάρχου Ἀλεξάνδρου Παπάγου, τὸ ὁποῖον ἐτελέσθη εἰς τὸν ἱερόν ναὸν τῆς Ἀγίας Σκέπης τοῦ συνοικισμοῦ Παπάγου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀειμνήστου Καραγιαννοπούλου, ἡ ὁποία ἐτελέσθη εἰς τὸν ἱερόν ναὸν Ἀγίου Λουκά Πατησίων.

—Τὴν 3 Ὀκτωβρίου τῆς τελετῆς τῆς λιτανεύσεως τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ ἀγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

Πρὸ ἡδρευσε τὴν 26 καὶ 28 Σεπτεμβρίου καὶ τὴν 10 Ὀκτωβρίου τῶν συνεδρίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

—Τὴν 27 Σεπτεμβρίου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τὴν 28, 29 καὶ 30 Σεπτεμβρίου τοῦ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν συνεληθόντος Συνεδρίου Κατηχητῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, περὶ τοῦ ὅποιου γράφομεν ἄλλαχού τοῦ παρόντος τεύχους.

—Τὴν 4, 5 καὶ 6 Ὀκτωβρίου τοῦ τρίτου Συνεδρίου Ἱεροκηρύκων, περὶ τοῦ ὅποιου γράφομεν εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους.

—Τὴν 10 Ὀκτωβρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειάδακειου Κληροδοτήματος.

Ἐτέλεσε τὴν 2 Ὀκτωβρίου τὰ ἐγκαίνια τοῦ Βρεφοκομικοῦ καὶ Παιδικοῦ Σταθμοῦ τοῦ συνοικισμοῦ Βύρωνος, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης Ἄννης—Μαρίας, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρώην Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου, τοῦ ὑπουργοῦ Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Πουλαντζᾶ καὶ ἄλλων ἐπισήμων.

—Τὴν 7 Ὀκτωβρίου τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἰδρύματος «Μητέρα».

Παρηκολούθησε τὴν 27ην Σεπτεμβρίου ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς προβολὴν φιλμ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Παρέστη τὴν 29 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν δεξίωσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ ὑφυπουργὸς Προεδρίας Κυβερνήσεως κ. Θ. Παπακωνσταντίνου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Βασιλεὺς Γεώργιος» πρὸς τιμὴν τοῦ ὑπάτου προέδρου τῆς ΑΧΕΠΑ κ. Ἀ. Φασσέα καὶ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ βουλευτοῦ τῶν ΗΠΑ κ. Ἐδουάρδου Ντερβίνσκυ.

—Τὴν 2 Ὀκτωβρίου εἰς τὸν ἐν «Παρνασσῷ» ἐπίσημον ἑορτασμόν τῆς Παγκοσμίου Ἡμέρας τοῦ Παιδιοῦ, κατὰ τὸν ὁποῖον ὠμίλησεν ὁ ὑπουργὸς Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Πουλαντζᾶς.

Ἐμίλησε τὴν 29 Σεπτεμβρίου πρὸς τοὺς ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ Ἀθηνῶν συγκεντρωθέντας κληρικούς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ κλήρου.

Συμειργάσθη τὴν 26 Σεπτεμβρίου μετὰ τῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν οικονομικῶν ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας.

—Τὴν 27 Σεπτεμβρίου μετὰ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου καὶ ἐν συνεχείᾳ μετὰ τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. Ἰακώβου Γκαρμάτη.

—Τὴν 30 Σεπτεμβρίου μετὰ τοῦ π. Ἀντωνίου Ρωμαίου καὶ τοῦ κ. Βουλγαράκη.

Παρεκάθησε τὴν 26 Σεπτεμβρίου εἰς δεῖπνον, παρατεθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ ὑπὸ τῆς Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

—Τὴν 29 Σεπτεμβρίου εἰς δεῖπνον, παρατεθὲν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Χίλτον» ὑπὸ οἰκονομολόγων.

Ἀνῆλθε τὴν 6 Ὀκτωβρίου εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Ἐπεσκέφθη τὴν 10 Ὀκτωβρίου τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κων. Κόλλιαν.

Ἐδέχθη τὴν 27 Σεπτεμβρίου τὸν πρέσβυν κ. Γεωργιάδην, τὸν Δήμαρχον Ζωγράφου κ. Μπαστῆν, τὴν Ἐπιτροπὴν ἀνεγέρσεως Ἡρώου Ἀγίας Λαύρας μετὰ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ τέως Πρωθυπουργὸν κ. Γεωργακόπουλον, τὸν Σεβασμιώτατον καθολικὸν ἐπίσκοπον κ. Ρεμοῦνδον, τὸν ἱεροκέρυκα Ζιχνῶν πανοσ. ἀρχιμ. Εὐάγγελον Μπράιταν, τὸν κ. Luecken, τὸν καθηγητὴν κ. Ταμασοκλήν, τὸν ἀντιπρόεδρον τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους κ. Ρουμπάνην, τὸν τμηματάρχην τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσκευμάτων κ. Κ. Ἀθανασιάδην καὶ τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Πάτσιον.

—Τὴν 28 Σεπτεμβρίου τὴν κ. Λελοῦδα.

—Τὴν 30 Σεπτεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πατρῶν κ. Κωνσταντίνον, τὸν πρέσβυν κ. Βεῖνόγλου, τὸν καθηγητὴν τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης κ. Ξηροτύρην, τὸν καθηγητὴν τοῦ Παν/μίου Καλλιφορνίας κ. Τρομπέταν, τὸν εἰσαγγελέα Σύρου κ. Κόλλιαν, ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Χ.Ε.Ν. Ἑλλάδος, πενταμελῆ ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἀδελφότητος «Εὐνίκη» καὶ ἄλλα 150 περίπου ἄτομα.

—Τὴν 2 Ὀκτωβρίου τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Πολύκαρπον τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ζωή», τὸν κ. Ζαρίφην, τὸν κ. Ἀνανιάδην καὶ τὸν αἰδεσ. ἱερέα κ. Basil Minchin.

—Τὴν 3 Ὀκτωβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, τὸν Δήμαρχον Ἀθηναίων κ. Πλυτᾶν, τὸν ὑπατον πρόεδρον τῆς ΑΧΕΠΑ κ. Φασσέα, τὸν πρέσβυν κ. Καψαμπέλην, τὸν σύμβουλον τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Κωνσταντόπουλον καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ ναυάρχου κ. Ἀναστασιάδην.

—Τὴν 6 Ὀκτωβρίου τὸν στρατηγὸν κ. Γρίβαν.

—Τὴν 9 Ὀκτωβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἰωαννίνων κ. Σεραφεὶμ, Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναῖον καὶ Σάμου καὶ Ἰκαρίας κ. Παντελεήμονα, τοὺς καθηγητὰς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν κ.κ. Βουβέρην καὶ Κωτσάκην, τὸν καθηγητὴν τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης κ. Εὐάγγελον Θεοδώρου, τὸν Ἰταλὸν καθηγητὴν Παν/μίου κ. Arrigo Colombo, τὴν κ. Λελοῦδα, τὸν Γεν. Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πανοσ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον καὶ τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Μελέτιον, καθὼς καὶ ρωμαιοκαθολικοὺς δημοσιογράφους.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΠΡΟΛΗΨΕΩΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἑβδομάδος Προλήψεως Ἀτυχημάτων, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλά-

δος κ. Ἱερώνυμος ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τὸ ἑξῆς μήνυμα:

«Ἀγαπητοὶ μου συμπατριῶται,

Ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὄργανισμοῦ Προλήψεως Ἀτυχημάτων, ἐγκαινιάζων τὴν ἐφετεινὴν διαφωτιστικὴν ἑβδομάδα, παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀπευθύνω πρὸς ὅλους μίαν θερμὴν ἔκκλησιν, τὴν ὁποῖαν ὅλοι, ἀνεξαιρέτως ὅλοι, εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὴν ἀκολουθήσουν:

Πρόκειται διὰ τὴν προσπάθειαν, νὰ ἐλαττώσωμεν τὰς πιθανότητας δυστυχήματος, τοῦλάχιστον κατὰ μίαν.

Ἐάν, δηλαδή, ὁ καθένας μας προσέξῃ, τὸν ἑαυτὸν του καὶ λάβῃ τὰς ἀναγκαῖας προφυλάξεις, ὥστε νὰ μὴ ἐκτίθεται εἰς κινδύνους, τότε ἀμέσως αἱ πιθανότητες, νὰ συμβῇ ἕνα ἀτύχημα, ἔχουν ἐλαττωθῇ κατὰ μίαν. Εἰς τὸ σπῆτι μας, εἰς τὴν ἐργασίαν μας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὴν διασκέδασιν, ἂν εἴμεθα προσεκτικοὶ καὶ προβλέπωμεν τοὺς κινδύνους καὶ προσπαθοῦμεν, νὰ τοὺς ἀποφύγωμεν, τότε ἔχομεν συντελέσει νὰ συμβῇ ἕνα τοῦλάχιστον ἀτύχημα ὀλιγώτερον. Εἶναι ὅμως δυνατὸν ὁ καθένας μας νὰ προλάβῃ καὶ περισσότερα ἀτυχήματα. Ὡς οἰκογενειάρχης ἢ μέλος οἰκογενείας, ἂν προσέξῃ νὰ ληφθοῦν ὅλα τὰ μέτρα ἀσφαλείας μέσα εἰς τὸ σπῆτι του, ἢ εἰς τὸ αὐτοκίνητον του.

Ἄν ὡς ἐργοδότης ἔχῃ προβλέψει ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἐργασίαν τῶν ἐργατῶν του καὶ ἂν τοὺς ἐπιβλέπῃ κατὰ τὴν ὥραν ποὺ ἐργάζονται εἰς τὸ νὰ τηροῦν τοὺς κανονισμοὺς ἀσφαλείας.

Ἄν ὡς ὁδηγὸς ἐνὸς ὀχήματος ἢ ἐνὸς πλωτοῦ ἢ ἵπταμένου μέσου προσέξῃ, ὥστε νὰ μὴ ἐκθέτῃ εἰς κίνδυνον τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς συνεπιβαίνοντας. Ἄν εἰς τὴν διασκέδασίν του εἶναι μετρημένος καὶ δὲν δημιουργῇ καταστάσεις, τὰς ὁποίας κατόπιν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κρατήσῃ ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν του.

Ἄν ὡς γονεὺς ἢ ὡς διδάσκαλος διαφωτίσῃ καταλλήλως τὰ παιδιὰ του.

Ἄν ὡς προϊστάμενος διδάξῃ ἀντιστοίχως τοὺς ὑφισταμένους του κ.ο.κ.

Τὸ νὰ διαφυλάττωμεν τὴν ὑγείαν μας, τὴν ἀρτιμελείαν μας, τὴν ἀκεραιότητά μας καὶ τὴν ζωὴν μας εἶναι καθῆκόν μας, ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας, τῶν ἰδικῶν μας, τῆς πατρίδος μας καὶ τοῦ Θεοῦ. Τὸ νὰ προστατεύωμεν ὅλα αὐτὰ πρὸς χάριν καὶ τῶν ἄλλων εἶναι καθῆκον διπλοῦν.

Εὐχομαι ἀπὸ ὅλης καρδίας νὰ μὴ λησμονῶμεν οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο».

Ἱερά Μητρόπολις Φωκίδος

Τὴν 27ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Χρυσοστόμου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀμφίσσης τὸ πρῶτον ἱερατικὸν συνέδριον. Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου διήρκεσαν ἐπὶ τριήμερον, μετέσχον δὲ εἰς αὐτὸ ἅπαντες οἱ κληρικοὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος. Τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Συνεδρίου ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὴ θεία Λειτουργία, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου. Κατ' αὐτὴν παρέστησαν καὶ προσεφώνησαν τοὺς συνέδρους, μετ' εἰσαγωγικὴν προσφώνησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὁ Νομάρχης Φωκίδος κ. Γ. Τσιτσάρας, ὁ Στρατ. Διοικητὴς Φωκίδος κ. Χ. Στυλιανὸς καὶ ὁ

Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου κ. Κωνστ. Πριγγῆς, ὡς εκπρόσωπος τοῦ καλυμένου Δημάρχου Ἀμφίσσης. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ὠμίλησεν ὁ Σεβασμιώτατος με θέμα «ὁ ἱερεὺς ὡς τελετουργός» καὶ ἐλύθησαν διάφοροι ἀπορίαι σχετικαί μετὰ τὰ τελετουργικά καθήκοντα τοῦ ἱερέως. Ἐν συνεχείᾳ ἐτελέσθη ὑποδειγματικῶς ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐσπερινοῦ καὶ τὴν ἐπομένην ἡ θεία λειτουργία ὑφ' ἐνὸς ἱερέως. Μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς ὠμίλησεν ὁ Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. κ. Νικηφόρος Δεδούσης με θέμα «ἡ προσωπικότης τοῦ ἱερέως» καὶ κατόπιν διεξήχθη συζήτησις ἐπὶ τοῦ ἀναπτυχθέντος θέματος. Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη εἰς τοὺς συνέδρους γεῦμα ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Προφήτου Ἠλίου Παρνασσίδος καὶ τὸ ἀπόγευμα ἐτελέσθη εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς ὑποδειγματικῶς ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆ συμμετοχῇ πολλῶν ἱερέων. Τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ Συνεδρίου ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀμφίσσης ἱερατικὸν συλλεῖτουργον καὶ μετ' αὐτὸ ὠμίλησεν ὁ Πρωτοσυγκελεύων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Θεόκλητος Τσίρκας με θέμα «ὁ ἱερεὺς ὡς κοινωνικὸς ἐργάτης». Ἐν συνεχείᾳ διεξήχθη συζήτησις ἐπὶ τοῦ ἀναπτυχθέντος θέματος καὶ μετ' αὐτὴν ἐτελέσθη ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος. Μετὰ ταῦτα δύο ἱερεῖς, εἰς ἕκ τῆς Ἐπαρχίας Παρνασσίδος καὶ ἕτερος ἕκ τῆς Ἐπαρχίας Δωρίδος, ἠνυχαρίστησαν τὸν Σεβασμιώτατον διὰ τὸ γενόμενον συνέδριον καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας τὰς ὁποίας ἀπέκομισαν. Κατόπιν ὁ Σεβασμιώτατος διὰ προσευχῆς ἔκλεισε τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου καὶ δένειμεν εἰς τοὺς συνέδρους ἀνά ἐν βιβλίον ἐκδόσεως τῆς Ἀποστ. Διακονίας σχετικῶν μετὰ τὸ ποιμαντορικὸν ἔργον τοῦ ἱερέως εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γενομένου Συνεδρίου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἀπὸ 18—20 Σεπτεμβρίου ἐ. ἔτους συνήλθεν ἐν Κοζάνῃ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ΧΕΝ ἡ πρώτη Ἑνοριακὴ συνάντησις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης, εἰς τὴν ὁποίαν συμμετέσχον Ἱεροκήρυκες, κατηχηταί καὶ πνευματικοὶ τῆς ἐπαρχίας, οἱ Θεολόγοι κατηγηταὶ τῶν Γυμνασίων τῆς Πόλεως, καθὼς καὶ δωδεκαμελὴς ὁμάς κατηχητῶν καὶ συνεργῶν ἐν τῷ Ἑνοριακῷ ἔργῳ ἕκ Θεσ/νίκης ὑπὸ τὸν προϊστάμενον τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Ἀχειροποιήτου τοῦ Αἰδεσιμολογιωτάτου π. Κων/νου Πλευράκη. Τὴν 18/9/67 ἔγινεν Εἰσήγησις ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ἔννοια καὶ ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον», τὴν ἐπομένην δὲ εἰσηγήθησαν ὁ μὲν Αἰδεσιμολ. π. Κ/νος Γαζῆς ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ Ἑνορία καὶ ὁ Νὰὸς τῆς Ἑνορίας μας καὶ οἱ Ἐνδεεῖς», ὁ δὲ π. Κ/νος Πλευράκης ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἑνορίας καὶ τὸ ψυχαγωγικὸν αὐτῆς κέντρον». Τὴν 20 Σεπτεμβρίου, τελευταίαν ἡμέραν τῆς συναντήσεως ἔγιναν εἰσηγήσεις, τὴν μὲν πρῶταν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Νικολάου Δρόσου, ἐπὶ τοῦ θέματος «Οἱ νέοι καὶ τὸ Κυριακὸν Σχολεῖον τῆς Ἑνορίας», τὸ δὲ ἀπόγευμα ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου ἐπὶ τοῦ θέματος «Τὸ ἐντυπον τῆς Ἑνορίας καὶ ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ ἱερέως». Τὰς Εἰσηγήσεις καὶ τὰς συζητήσεις τῶν Συνέδρων παρηκολούθησαν ἐλευθέρως καὶ πολλοὶ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθη-

ναγόρας ἐξέφρασε τὴν συμπάθειάν του πρὸς τὴν Α. Ἀγιότητα τὸ Πάπαν Παῦλον ΣΤ' ἐπὶ τῇ ἐπισυμβάσει αὐτῶ ἀδιαιθεσίᾳ.

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς

Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον κτηματαγορῶν τῆς Νέας Ὀρλεάνης τῆς Πολιτείας Λουϊζιάνας ἐμφαίνεται, ὅτι τῇ 29ῃ Ἰουνίου 1867 ἠγοράσθη οἰκόπεδον διαστάσεων 70 ἐπὶ 149 πδῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ντοργκενῶν ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ὀργανωμένης ἤδη ἀπὸ τοῦ 1864 κοινότητος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἰκοπέδου καὶ ἰδρύθη ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους ἡ πρώτη ἐκ τῶν 450 περίπου νῦν ὑπαρχουσῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικῇ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία.

Αὕτη, μικρὰ καὶ ξυλίνη, ἔφερε μέχρι τῆς κατεδαφισεῶς τῆς τὴν ἐπιγραφὴν «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ». Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη παρουσία τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸ Δυτικὸν Ἡμισφαίριον.

Προπύργιον τῆς ὑπάρξεως καὶ πνευματικῆς προκοπῆς τῆς ἑλληνικῆς διασπορᾶς ἀποτελεῖ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἥτις τροφοδοτεῖ τὰς 450 περίπου κοινότητας με ἱερεῖς καθ' ὅλα ἀξίους τοῦ λειτουργήματος.

Ἡ Σχολὴ, ἰδρυθεῖσα τὸ 1937 ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ συντηρουμένη ὑπ' αὐτῆς, ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν καὶ Θεολογικὴν μόρφωσιν τῶν νέων (ὑποψηφίων κληρικῶν). Ἀκολουθεῖ πρόγραμμα ἐφάμιλλον τῶν καλυτέρων Ἀμερικανικῶν Σχολῶν. Περιλαμβάνει δὲ τμημα Κολλεγιακὸν καὶ τμημα Θεολογικῶν Σπουδῶν.

Τὸ Κολλέγιον περιλαμβάνει τέσσαρα ἔτη σπουδῶν, τὸ δὲ πρόγραμμα Θεολογικῶν Σπουδῶν εἶναι τριετὲς καὶ οἱ ἀπόφοιτοι λαμβάνουν δίπλωμα προλύτου Θεολογίας. Τοιοῦτοτρόπως ἡ μὲν Θεολογικὴ Σχολὴ καθίσταται Πανεπιστημιακὴ, τὸ δὲ Κολλέγιόν της ἀποβαίνει Ἰνστιτούτον Ἑλληνικῶν Σπουδῶν, Κλασσικῶν, Ἑλληνιστικῶν, Βυζαντινῶν, οὕτω δὲ δημιουργεῖται ἡ δέουσα προοπτικὴ ἰδρύσεως ἐν τῷ μέλλοντι Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ἐν Βοστώνῃ.

Εἰς τὸ Κολλεγιακὸν τμημα τῆς Σχολῆς γίνονται δεκτοί, κατόπιν γραπτῶν ἐξετάσεων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἀπόφοιτοι Ἀμερικανικοῦ καὶ Καναδικοῦ Γυμνασίου, ὡς καὶ ὀλίγοι ἐξ Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ Θεολογικὸν τμημα τῆς Σχολῆς γίνονται δεκτοὶ κατόπιν γραπτῶν ἐξετάσεων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν (ἀρχαίαν καὶ Νέαν) καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἀπόφοιτοι κολλεγίου.

Ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ διαθέτει ὑποτροφίας εἰς ὑπὸ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου τῆς Σχολῆς ὑποδεικνυμένους ὡς καταλλήλους δι' ἀνωτέρας σπουδὰς ἐν Ἀμερικῇ καὶ Εὐρώπῃ.

Ἡδη, μερίμνη τοῦ δραστηρίου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου, ἐκπονεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεκτεκτονικοῦ οἴκου Δοξιάδη γενικὴ ἀρχιτεκτονικὴ μελέτη, βάσει τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ ἡ ἐπέκτασις τῆς Σχολῆς.

Α. Λ. Γεωργιάδης

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἀφίχθη εἰς Βελιγράδιον τὴν 11 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔτους πρὸς ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῆς Σερβικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, κα-

τόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου αὐτῆς κ. Γερμανοῦ. Ὁ Παναγιώτατος συνοδεύεται ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος, Χαλδίας κ. Κυρίλλου, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσοστόμου καὶ Σάρδεων κ. Μαξίμου, τοῦ μεγάλου ἀρχιδιακόνου κ. Εὐαγγέλου, τοῦ διακόνου κ. Γερμανοῦ, τοῦ μεγάλου πρωτονοταρίου καθηγητοῦ Φωτιάδη καὶ ἄλλων μελῶν τῆς προσωπικῆς ἀκολουθίας του.

Ἡ ἐφημερὶς τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου «Πραβοσλάβι» (= Ὁρθοδοξία) εἰς τὸ φύλλον αὐτῆς τῆς 28 Σεπτεμβρίου ἐ. ἔτους δημοσιεύει τὴν φωτογραφίαν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου εἰς τὴν πρώτην σελίδα, ὡς καὶ σημεῖωμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἦς εὐ παρέστητε», ὅπου χαρακτηρίζει τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν ὡς «γεγονὸς τοῦ αἰῶνος διὰ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπισκέπτεται Οἰκουμενικός Πατριάρχης».

«Χειραγωγούμενος ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ζωοποιοῦ Τριάδος—λέγει περαιτέρω τὸ σημεῖωμα—ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας... ἀνέλαβε μεγαλειώδεις ταξιδιον εἰρήνης καὶ ἀγάπης εἰς τὰς ἀδελφὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἀκολούθως δὲ θὰ ταξιδεύσῃ εἰς τὴν Ρώμην, διὰ νὰ ἀνταποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Α. Ἀγιότητα τὸν πάπαν Παῦλον τὸν ΣΤ'».

Ἐν κατακλείδι τὸ σημεῖωμα λέγει: «Εἰς τὸ μεγαλειώδες αὐτὸ ταξιδιον εἰρήνης καὶ ἀγάπης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διαφαίνεται ὀφθαλμοφανῶς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἡ παρουσία τῆς παντοδυνάμου θείας χειρὸς, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ καὶ χειραγωγεῖ τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Ἐκκλησιῶν «ὑπὲρ τῶν πάντων ἐνώσεως» καὶ «ἵνα πάντες ἐν ᾧσι», διότι ἀσυνήθως ταχέως ἐξεπληρώθησαν οἱ λόγοι καὶ αἱ προβλέψεις τοῦ Παναγιωτάτου περὶ τῆς ἐλεύσεως μιᾶς ὠραίας ἐαρινῆς πρωΐας, ἡ ὁποία ἰδοῦ, δόξα τῷ Θεῷ, ἀνέτειλε καὶ ἐπεφάνη αἰθρία».

—Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανός, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαυροβουνίου καὶ Παραθαλασσίας κ. Δανιήλ, ἐπεσκέφθη τὸ Μαυροβούνιον ἀπὸ τῆς 1—10 Σεπτεμβρίου ἐ. ἔτους. Κατὰ τὴν περιοδεῖαν αὐτὴν ὁ Μακαριώτατος ἐτέλεσε τὰ ἐγκαινία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοσιέρεβο, ἡ ὁποία μετεφέρθη 3 χιλιόμετρα μακρὰν τῆς παλαιᾶς τῆς θέσεως λόγω κατασκευῆς τεχνητῆς λίμνης, καθὼς καὶ τοῦ εἰς τὴν κωμόπολιν Τίβατ νεοανεγερθέντος ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Σάββα, τὸν ὁποῖον ἐθεμελίωσε τὸ 1937 ὁ αἰμίνητος Πατριάρχης Γαβριήλ.

—ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μπανιαιούκας κ. Ἀνδρέου καὶ κατόπιν εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Γερμανοῦ, ὁμὰς ὀρθοδόξων Σέρβων προσκυνητῶν ἐπεσκέφθη περὶ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου ἐ. ἔτους τὴν Βενετίαν, τὴν Ρώμην καὶ τὸ Μπάρι.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ' ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπὸ τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ διοργανώσεως τῆς πρώτης διεθνοῦς ἡμέρας κατὰ τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ ἀπέστειλε τηλεγράφημα πρὸς τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς ὀργανώσεως ταύτης, εἰς τὸ ὁποῖον τονίζονται τὰ ἐξῆς:

«Εἴθε ἡ ἐπιτυχὴς αὕτη πρωτοβουλία τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ νὰ προκαλέσῃ ἐν τῷ κόσμῳ εὐρείαν κινητοποίησιν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ γενναιόδωρον συναγωνισμόν τῶν ὑπευθύνων ἀρχῶν, ὅπως ἡ μεγάλη αὕτη ὑπόθεσις τῆς μάχης κατὰ τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ προαχθῆ ἀποτελεσματικῶς διὰ τῆς εἰρηνικῆς συνεργασίας ὅλων τῶν καλῶν θελήσεων. Δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὑμᾶς, ὅτι τὰ Καθολικὰ ἡμῶν τέκνα θὰ καταβάλουν πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως εὐρεθῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν ἀνιδιοτελῶς ἐργαζομένων ὑπὲρ τοῦ ἀλφαβητισμοῦ ἐν πνεύματι γονίμου συνεργασίας μετὰ τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ».

—Τὴν 13ην Ὀκτωβρίου ἐκυκλοφόρησε σειρά γραμματοσήμων τοῦ Βατικανοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῶν εἰς Φάτιμα ἐμφανίσεων τῆς Παναγίας. Ὡσαύτως τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκυκλοφόρησε σειρά γραμματοσήμων ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐν Ρώμῃ τρίτου διεθνοῦς συνεδρίου τῶν λαϊκῶν (11—18 Ὀκτωβρίου 1967).

—Ἐν Μοντρεάλ συνεκροτήθη τὸ 11ον διεθνὲς συνέδριον θρησκευτικῆς κοινωνιολογίας. Κατ' αὐτὸ ἀνεπτύχθη ὡς θέμα «τὸ ἔργον τοῦ ἱερέως ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ».

—Τὴν 29ην Σεπτεμβρίου ἤρχισε τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Ρώμῃ ἡ πρώτη μετὰ τὴν Β' Βατικανὴν Σύνοδον συνέλευσις τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον Ρωμαιοκαθολικῶν ἐπισκοπικῶν συνόδων. Ἡ συνέλευσις θὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς 29ης Ὀκτωβρίου καὶ θὰ ἀσχοληθῇ περὶ τὰ ἐξῆς πέντε μεγάλα θέματα: 1) Θεολογικὰ ζητήματα, 2) Ἀναθεώρησις τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, 3) Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου, 4) Οἱ μεικτοὶ γάμοι καὶ 5) Λειτουργικὴ μεταρρύθμισις.

—Ὁ παρὰ τῷ Βατικανῷ ἐκπρόσωπος τῆς Γιουγκοσλαβικῆς κυβερνήσεως κ. Βεκολάβ ἐπέδωκεν εἰς τὸν Πάπαν Παῦλον ΣΤ' μήνυμα τοῦ στρατάρχου Τίτο.

—Ὁ πάπας Παῦλος ΣΤ' προέβη εἰς νέαν «ἐπέιγουσαν» ἐκκλησίαν εἰρηνεύσεως εἰς τὸ Βιετνάμ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τὸ ἐν Ζυρίχῃ ἐκιδόμενον περιοδικὸν «Orientierung» ἐδημοσίευσεν συνέντευξιν συνεργάτου του μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὅστις, ἐρωτηθεὶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ Διαλόγου, ἐδήλωσε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἐξῆς: «Ἡ πατροπαράδοτος θέσις τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι οἰκουμενική. Ἔχομεν τὴν ἀπὸ τοῦ 1920 γνωστὴν ἐγκύκλιον, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ πρώτη οἰκουμενικὴ ἐγκύκλιος. Ἀνῆκομεν ἐπίσης εἰς τοὺς συνοικοδόμους τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἄλλων διομολογιακῶν καὶ διεθνῶν ὀργανώσεων, ὡς εἶναι ἡ «Πίστις καὶ Τάξις» κ.λπ. Εἰς πάσας τὰς ὀργανώσεις ταύτας ὑπήρξαμεν συνεργάται καὶ διετρέξαμεν ὅλην τὴν ὁδὸν μέχρι τῆς ἰδρύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου. Ἐν συνεχείᾳ, ἐγίναμεν καὶ παραμένομεν μέλη τοῦ Συμβουλίου. Ἐλάβομεν ἐπίσης μέρος εἰς πολλὰς διομολογιακὰς συνειλεύσεις. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως ὠρισμένη σιωπὴ, ὠρισμένη παῦσις δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, διότι ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο λίαν συντηρητικὴ. Κατὰ βάθος ἡ θέσις παρέμενεν ὡς καὶ προηγουμένως, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἐκφράσεώς της ἦτο ἐντονώτερος καὶ πλέον ἀπότομος. Αἱ προοπτικαὶ τοῦ διαχριστιανικοῦ Διαλόγου εἰς τὸ

μέλλον εὐρύνονται καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας πάντοτε περισσότερο. Ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, ἡ Ἱεραρχία μας τάσσεται ὑπὲρ συνεργασίας μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν κοινοτήτων καὶ ἐπι περισσότερο, ὡς εἶναι φυσικόν, μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν».

—Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ὀρθοδοξία καὶ ἡ οἰκουμένη κίνησις ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι τοῦ 1940» ὁ διευθυντὴς τοῦ βελγικοῦ περιοδικοῦ «Irénicon» βενεδικτῖνος ἱερομόναχος πατὴρ Οἰ. Rousseau ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ θεολογικὸν περιοδικὸν («Ephemerides theologicales ouvanienses» ἐνδιαφέρουσαν ἱστορικὴν μελέτην ἐπὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν Οἰκουμένην Κίνησιν. Ἡ μελέτη, ἐκδοθεῖσα εἰς ἀνάπτυον, κυκλοφορεῖ καὶ εἰς ἀνεξάρτητον τεῦχος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Χρησεύσης τῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Ἀγ. Σαραφείμ Λοκρίδος, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθρου 2 τοῦ Α.Ν. 807/45 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 2α Ὀκτωβρίου 1967

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου, Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰτόμνημα ὑποβληθὲν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον. Ἀθῆναι 1967, σελ. 158.

Βασιλείου Γ. Ἀτέση, Μητροπολίτου πρ. Δήμου, Ἐθνικορθορκευτικοὶ λόγοι καὶ Δελτίον κηρύγματος. Ἀθῆναι 1967, σελ. 110.

Τοῦ αὐτοῦ, Σκύριοι ἐπιστήμονες καὶ διανοοῦμενοι. Ἀθῆναι 1967, σελ. 21.

Τοῦ αὐτοῦ, Πτωχὰ τῆς ζωῆς μου. Ἀθῆναι 1967, σελ. 85.

Γεωργίου Α. Τσανανᾶ, βοηθοῦ Θεολογ. Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Περί τὰ αἷτια τῆς κρίσεως καὶ τὸ μέλλον τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου ἐν Ἑλλάδι. Ἀνάπτυον ἐκ τῆς «Ἐπετηρίδος Ἀθωνιάδος Σχολῆς-1966». Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1966, σελ. 14.

Ἰωάννου Χρ. Κωνσταντινίδου Δ.Θ., Ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος Κ. Στεφανίδης, Καθηγητῆς τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας (1878-1958). Σκιαγραφία. Ἀνάπτυον ἐκ τῆς Θερησκευτικῆς καὶ Ἠθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας, τόμ. ΙΑ'. Ἐν Ἀθήναις 1967, σελ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης (1872-1947) Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως (1908-1913). Σκιαγραφία. Ἐν Ἀθήναις 1967, σελ. 24.

Ἱεροθ. Κυρκώτη, «Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν». Πρόλογος ὑπὸ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρα. Λοῦδινον 1967, σελ. 15.

Βασιλείου Μπάρα (1887-1964), Τὸ Δέλβινο τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ οἱ γειτονικὲς του περιοχῆς Ἀργυρο-

κάστρου, Χειμάρρας, Πωγωνίου Φιλιατῶν, Παραμυθίας κλπ Πρόλογος καὶ ἐπιμέλεια Λ. Ι. Βρανούση. Ἀθῆναι 1966 σελ. 352.

Ἀνάκτα - Χαριστήριος τόμος τῷ Θεοδώρῳ Δ. Μοσχονᾶ ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τῆς ἐν τῇ Π. Βιβλιοθήκῃ διακονίας του. (1 Ἰουλίου 1942-1967). Ἐκδόσεις τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Ἀνατολικῶν Σπουδῶν τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης Ἀλεξανδρείας Ἀριθμὸς 16. Ἀλεξάνδρεια 1967, σελ. 214 + XIII.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἹΕΡΩΝΥΜΟΣ
† Ὁ Τρῆκας καὶ Σταγῶν ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου, Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Γ' Συνέδριον Ἱεροκηρύκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Συμκέψεις Κατηχητικῶν Στελεχῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐγκαίνια Βρεφοκομικοῦ καὶ Παιδικοῦ Σταθμοῦ εἰς τὸν Δῆμον Βύρωνος.

Ἐπισκόπου Κατάνης Ἰακώβου, Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφός. Ἡ ζωὴ του καὶ τὸ ἔργον του.

Παν. Τρεμπέλα, Αἱ μετὰ τὸ ἔργον τῆς Βατικανείου συνόδου ὑποχρεώσεις μας.

Μητροπολίτου Ζιχνῶν Νικοδήμου, Ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς δεοντολογίας.

Μητροπολίτου Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἐν ὄψει τῆς Συνόδου.

Ἀρχιμ. Φιλοθέου Φάρου, Ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῶν ἀσθενῶν.

Βασ. Μουστάκη, Ἡ τρίτη Θεολογία.

Ἐκκλησιαστικὴ νομοθεσία.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Προκηρύξεις.

Βιβλιογραφία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Λένορμαν 185 — Ἀθῆναι — Τηλ. 530.318

Ἵπεύθυνος Τυπογραφείου Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρη